IOACHIMI CAMERARII PA-BERGENSIS IN M. TVL. CICERO-NEM ANNO-TATIO-NES.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1552.

IOACHIMVS CAMERARIVS PABERGENſis ornatiſſimo & clariſſimo iuueni Danielo Stibaro canonico Vuurcepurgenſi, S. D.

INTERROGATVM ab Arato, Timonem illum Phliaſium, unde cenſeret exempla Homericæ poëſeos paranda, cùm requireret quàm optima & integerrima, reſpondiſſe ferunt: Dandam ipſi operam, ut adipiſceretur maximè uetera & minimè correcta. Nec falsò hoc ille quidem, quamuis diuina & humana nihili penderet, monuit. Crebritas enim & audacia emendationum non parum corrupiſſe ſcripta huius tanti autoris exiſtimantur atq; deprehenduntur. Sed nobiſne etiam uerendum, DANIELE, ne quis idem uerè obijcere poßit: Quo magis correctos libros Ciceronis edàmus, eò ſtudioſos huius autoris poſtea deprauatiores illos habituros eſſe? In nos quidem hoc iure dici nequeat, qui propemodum nimia quadam religione in lectione ſcriptorum ueterum & ſemper uerſati, & poſthac uerſaturi ſumus: Et nunc, ne autoris ſcripta emendatione aliqua noſtra quaſi interpolarentur, in charta ſeparatim annotauerimus ea quæ mutata reperiſſemus, aut eſſe mutanda cenſuiſſemus. Sed ne in ullis quidem eruditis & diligentibus hoc crimen adhærere poterit, qui cura & ſtudio ſuo anniſi fuerint, ut ueritatem, qua olim editi in uulgus libri carerent, maximè quidem de ueteribus illorum exem-

 plis,

pliſ, ſed deficientibus his de induſtria quoque & intelligentia ſua reponerent, & uitia ſcripturæ tollerent. Non enim ipſi hoc agunt, ut in aliorum ſcriptis ingenium oſtentent ſuum, atq; in præclara doctorum ueterum inuenta ac tradita, id quod Homerici iſti caſtigatores fecere, inquirant: ſed ut uel ab indoctis, uel à parum attentis deſcriptionem librorum antiquorum, in negligentia & incuria atq; etiam inſcitia deprauatam, uitijs repurgent, & ad lectionis cum utilitatem tum iucunditatem reparent. Qui enim ex mendoſis libris fructus percipi poteſt? aut quam non moleſtiam potius inde ſuſcipi neceſſe eſt? Quapropter ut correptionibus libros corrumpi non iuerim inficias, cum imperiti & temerarij homines per ſummam licentiam his abutuntur: ita his temporibus planè illæ ſunt neceſſariæ: propterea quòd edidere quondam ſcripta ueterum autorum homines non modò ignari linguæ illorum, ſed etiam à literarum & ſcripturæ ſcientia alieni. Cum autem ſtatuiſſet HERVAGIVS *noſter, iterum iam emittere de officina ſua opera Ciceronis, quæ ante aliquot annos diligenti cura elaborata ediderat, petiiſſetq́; à me, ut ſi poſſem, opera mea adiuuare uellem ſtudium ſuum: poſſe autem aiebat, quòd non indiligentem lectorem Ciceronis me, neque oſcitanter in ſcriptis illius uerſatum eſſe ſciret. Ego quidem non potui denegare hoc illi, aſſiduo & diuturno labore ſuo de re literaria bene merito: præſertim cum eiuſmodi hic eſſet, ut in eo omnes nos qui lingua Latina ſtudemus fieri eruditiores, ultro concurrere, & totis uiribus anniti, omnesq́;, ut aiunt, neruos intendere par erat. Sed hoc mihi fuit & in recipiendo hoc opere contrarium, & in faciendo moleſtum, quòd ſolus, & ab ijs adiumentis quæ requiruntur in correctionibus imparatior, nihil præ-*

clarum,

clarum, quodq; iam, non alijs dico, ſed mihi ipſi magnopere placere poſſet, fabricaturum me eſſe præuiderem. Attamen in ſpe non peßima aggreſſus ſum ad rem imparem illam quidem uiribus noſtris, ſi uniuerſa ſpectetur: ſed cuius tamen quaſi particulis quibuſdam perpoliendis ſatis nos futuros eſſe conſideremus. Totam autem *perficere atq; abſoluere, cum doctißimorum erat uirorum, tum etiam complurium: quos ad hoc conduci atque congregari iam* Regum *& principum, aut eorum qui opibus & diuitijs abundant munus & curatio eſſe debebat.* Hi *autem, ut uidemus, alias habent, neque his nugis, ut quidam appellant, uacare poſſunt.* Reuertamur *ergo ad nos, neq; auxilia externa fruſtra circunſpiciamus.* Atque *ego quidem ſuſcepto recognitionis cuiuſdam ſcriptorum* Ciceronis *labore, quotquot potui exempla illorum conquiſiui, ſed ea omnia fuere noua, in maxima etiam uetuſtate.* Inter *hæc unum recentißimum nacti ſumus, ſed optimum: quippe quod ad priſca quædam deſcriptum, & luculentis annotationibus illuſtratum eſſet à* P. Victorio, *doctißimo, ut res probat, uiro: quo plurimum in diuerſitate lectionis & ſcripturæ uarietate annotanda uſi ſumus.* Etſi *autem priora interdum retinuimus ſecuti rationem & iudicium noſtrum, illius tamen libri, quem* Venetum *quodam inſigni nomine placuit appellare, teſtimonio in pleriſq; fidem habuimus, & illius autoritatem ſumus ſecuti.* Neque *debet quiſquam nos hac in parte cuiuſdam ſuperbiæ & arrogantiæ condemnare, qui non dubitauerimus nos ipſos ueluti cognitores dare in his diſſenſionibus, neque ueriti ſimus pronuntiare, quaſi de controuerſo iure ueritatis.* Ego *enim longo tempore & ſtudio diligenti, non prorſus deſtitutum ingenio, mediocri etiam præditum doctrina in accurata*

quadam & ſedula opera lectionis Ciceronianæ, hoc me conſecutum ſperare poſſe uideor, ut non quidem tanquam iudicis, ſed tanquam uniuſcuiuſuis de conſilio eruditorum ſententia noſtra haud aſpernanda eſſe uideatur. Non autem *probare ſtatim omnia ſingulatim, cuius uniuerſam elaborationem admireris & laudes, hominis uidetur eſſe non leuis neque incogitantis. Atque ego iſta* Petri Victorij *editione* Veneta *nihil ſtudioſius, nihil etiam maiore cum fide ac religione fieri potuiſſe ſtatuo. Sed uiſa interdum quædam nimis contra receptam & uſitatam lectionem exquiſita.* In *quibuſdam etiam nimis, illum ſuis exemplis tribuiſſe cœpimus ſuſpicari. Qui comiti erranti monſtrat uiam, illi. Sed dubium non eſt, quin comiter, uerum ſit, idq; planum fit oratione* Corneliana. Item. *Tiberina illi diſſenſio. cum certè, decurſio, rectum ſit.* In *alijs ſplendidæ illæ mutationes. Senex de Repub. memoria. Immo bene de* Repub. *meritorum.* Et *non ioca alicubi ſed loca.* Non, Victor *Theſſalia* Brunduſium *cum legionibus reuertiſti, ſed à* Theſs. *potius. Nihil inter te atque quadrupedem aliquid: alij aliquam malunt. Hæc & his ſimilia, nam pauca uiſum eſt referre:* Nónne *conſiderationem non imprudentis hominis excitare debuere?* Nónne *etiam cogitationem ſuſcitare potuere, fieri poſſe, non ut una harum ſcriptionum de altera mutata, ſed utraq; ut reperta fuerit?* Nam *& primo quondam edita quædam poſtea mutata caſtigataq; ſæpe ſcimus:* Et *non abhorret à uero, diuerſa exempla de diuerſis archetypis non de uno transſumpta & prodita fuiſſe, ut non ſtatim derideri eum oporteat, qui de ſcriptura quæ uerè etiam ex aliquo uetuſto libro mutari poſsit, uerbum aliquod aut aliquam figuram orationis uſurparit, ſecutus ſuum exemplum, præſertim ſi illa non ſint inconſentanea,*

tanea, neq; ueluti externa. Nam temerè aliquid in ſcriptis autorum ueterum uel reponere, uel inculcare, uel inducere, omnium ſemper doctorum indignationem meruit: neq; eſt ferendum. Itaq; illos tales correctores, cum ſic quærere uideo, Quid ſi ita legas? quid ſi ita? Et rurſum, Poteſt fieri ut hoc rectum ſit, poteſt ut hoc, atq; ita deinceps plura, ridere nonnunquam ſoleo, uenitq; tamen ferè in mentem ioci illius quo L. Craſſus fertur teſtē quendam leuiorem refutaſſe. Cum enim uolente illo Craſſus poſſe fieri dixiſſet, ut quod commemoraſſet, id audiiſſet ab altero irato, poſſe etiam fieri ut non rectè intellexiſſet, addidit tandem poſſe etiam fieri ut non audierit omnino. Nam & his mutatoribus ſuarum quoq; correctionum idem dicere liceat, poſſe fieri etiam, ut nihil ſit uerum eorum quæ coniiciendo collegerint. Quod tamen ipſum non eò à me affertur, ut nullas coniecturas in ueterum ſcriptis explicandis reſtituendisq; afferri ualereq; oportere exiſtimem, aut induſtriam hac in parte eruditorum retardari uelim, aut ſtudium frangi: ſed ut oſtendam aliter fieri non poſſe, quàm ut in hac frequentatione & crebritate correctionum quædam non probētur ab attentis & diligentibus inſpectoribus, & quin electio & iudicium ad hæc ſint adhibenda. Id quod & in noſtris fieri non ſolum non recuſamus, ſed etiam uolumus atq; cupimus, nihil ut ualere horum debeat, niſi quod quadam illuſtri ſpecie ueritatis aſſenſionem eruditorum allexerit. Atq; hæc me cauſa mouit, ut non mutare ſtatim uellem, quamuis ſæpe improbarem antè editas ſcripturas, ſed annotare diuerſitatem, cum ſignificatione quid nobis uideretur: ſi autem illas iudicarem retinendas, multo etiam magis. Potueramus autem facere in pluribus qualecunq; eſt quod in his paucis præſtitimus: Cui enim eſt ignotum, quàm uariè paſſim lectiones ſubie-

ctæ demonſtrateq́; uel exquiſitæ quoq́; fuerint in ſcriptis Ciceronianis, in quibus & delectus neceſſarius ſit, & de quibus cum in otio, tum literarum ſcientia mediocri facile dici aliquid poſſe uideatur. Verum nos non tam ab his deſtituti, quàm iudicio & uoluntate fuimus breuiores, quòd multis de cauſis modum tenendum in opere ſuſcepto exiſtimaremus: potiſſimum autem uel propter aliorum multorum elaborationes, uel propter periculum non modò commune talium conatuum, ſed proprium etiam noſtrum, qui ſoli, & de ſola quadam induſtriola noſtra, ſine laboris huius ſocijs, ſineq́; adiumentis omnibus, quaſi proprio Marte, ut dicitur, hæc aggreſſi eſſemus. Sed hæc tamen pauca cum ſtudioſis doctrinæ & literarum probare diligentiam & aſſiduitatem curæ noſtræ, tum etiam aliorum uoluntates ad ſimiles elaborationes impellere, aliorum animos ad maiorem attentionem excitare poterunt. Quorum alterum mihi laudis, alterum utrumlibet præmij ſatis attulerit: cùm nihil tam eſſe cuiuſquam proprium, quàm diligentiam & aſſiduitatem conſtet: Et ſiue hoc efficiatur plurimi ut ad excolenda & illuſtranda ſcripta Ciceronis totis animis incumbant, ſeu lectio illius poſthac accuratior magisq́; ſedula ut ſit, nihil poſſit accidere mihi iucundius neque gratius, qui fructus operæ & laborũ uberrimus & præcipuus eſſe conſueuit. Tibi autem, DANIELE, hæc etiam inſpicienda & cognoſcenda tranſmiſimus, de cuius ingenio, prudentia, eruditione præclarè, ut par eſt, ſentimus, cuiusq́; maxima cupiditas erga optimas artes ac diſciplinas, & odium barbariæ ac ueſaniæ ſeculi noſtri mihi eſt perſpectum: beneuolentiam uerò erga nos, uel ſummum potius amorem, alijs etiam notum eſſe confido. Vale, XI. Cal. Ianuarij.

IOACHIMI CAMERARII ANNOTATIONES IN PRIOREM LIBRVM RHETORICORVM CICERONIS.

DE ARTE *rhetorica, ferè præſcriptum his libris omnium editionum reperimus: Sed alicubi tamen, de inuentione, non de arte* Rheto*rica, quod & Venetum exemplum ſecutum eſt: alioqui artem ueterem hanc uocarunt.* De *his omnibus nihil magnopere retulerit quodcunq; retinere uoluerimus.* Nam *& R*h*etoricæ certè artis præcepta his libris traduntur, & ea inuentionis non collocationis, neq; diſpoſitionis aut pronuntiationis. Et ante alios libros rhetoricos hoc ſcriptum à Cicerone compoſitum fuiſſe dubium non eſt.* PERMISTE *diſperſimus. poſt ; diſcretè & electè.)* Veneta *editio permixtim & deſcriptè habet, quorum prius aduerbium,te,an,tim, terminatione proferatur,ad ueritatem nihil interfuerit:literam tamen illam uaſtiorem ſequente conſonante in s, à ueteribus mutatam ſcimus, ut dicerent iuſta, non iuxta:Seſtius,non Sextius. Alterum aduerbium,ſiue ueteribus exemplaribus ſuffragantibus, ſeu dubitatione de priore emendatoris repoſitum fuerit, non reijcimus: nam planè Ciceronianum eſt, in ſignificatione ordinis & diſpo-*

ſitionis. L'EVATVR.) *Veneti & alij alleuiatur, quod meritò pleriſq; ſuſpectum eſt.* Nos *in ſuſpitione propemodum affirmare non uereamur, legendum, eleuatur, ut intelligamus, ſi non debilitari etiam poßit confirmatio aduerſariorum, hoc tamen conandum ut leuis & futilis eſſe uideatur.* SECTIONE *uenerit.*) *Veneti libri ita, Cuius prædæ ſectio non uenierit, id quod uerum eſſe exiſtimo: nam ſectio uendi dicta.* Ea *autem erat pars bonorum uel damnatorum, uel hoſtium quæ ueluti reſecta eſſet de reliquis.* Quid *enim uetat hinc etiam uocabulum deducere, quamuis* Aſconij *interpretationem non ignorem, quæ uulgo affertur.* Ille *igitur equus qui in publicam prædam non eſſet deductus, iure belli acquiri potuit.* Deduci *autem non fuit neceſſe, non propoſita prædæ ſectione.* CVM *aut res aliuſmodi eſt.*) *alijmodi* Venetus *liber.* Atq; *annotant quidem & Grammatici talem flexionem nominis, ſed & fieri poteſt ut s, pronuntiatione delicuerit, quod poſtea fuerit ſecuta ſcriptio, ut cuicuimodi, pro cuiuscuiumodi: & alijmodi pro aliumodi.* NOMEN *autem cum dicimus cognomen quoque & agnomen intelligatur oportet.*) Agnomen, *omiſit editio* Veneta: Grammatici *tamen à cognomine illud diſtinguunt: fuere autem ut notum eſt* πολυώνυμοι Romani. Non *tamen, ut quidam Græcorum putarunt ſi paucißima eſſent nomina, tria omnino habuere.* Nam *neq;* C. Marij *neque* Q. Sertorij, *neq;* L. Mumij, *qui* Achaicus *de gente uicta cognominatus fuit, tertium nomen memoratur.* Omnia *quidem quæcunq; de cauſa homini impoſita nomina, cum certum quendam hominem deſignent, propria ſunt: prima tamen* Romanorum *appellatio uerè propria in uiris quidem, uidetur eſſe:* Quippe *qua inter ſe qui non ſolùm diuerſarum familiarium ſed eiuſdem etiam eſſent,*

diſcerni

diſcerni poſſent. Vt M. Tullius Cicero, & Qu. Tull. Cic.

EX TOPICIS.

EX QVO in tectum.) Alibi, ex quo tecto in eius qui protexiſſet. Reſpondet autem. Quàm longum fieret tecti parietis communis proiectum, dummodo aqua non ferretur ſuper uicinum: tegendi ius habere qui uelit, quia ſuum ſolum occupet. Id enim eſſe ædium ambitus ſolum Scæuolam ſtatuiſſe. BICENDI epiſtolam.) magis probo, quod & Boëthius, ut uidetur, legit diſcendi.

GRAECE παραγωγὴ nominatur.) Sanè fit ut talibus inductionibus etiam ſeducatur aliquis, hoc eſt in errorem inducatur: ut exemplum Cicero expoſuit perelegans Rhetoricorum primo, ἐπαγωγὰς certè Græci dixere. Et fieri poteſt ut de Boëthiana explicatione mendum in textum irrepſerit. Nam ita ille, Omnis uerò ſimilitudo duplex eſt: aut enim ex pluribus rebus ſimilitudo colligitur, & inductio nuncupatur quod Græci paragogen nominant. Ego uerò ſuſpicor librarium ſcripturam confudiſſe, cum in archetypo eſſet per epagogen. ADIICERE arbitrum.) Adigere uera eſt lectio, ut ſit ad arbitrum agere, qua figura iuris ciuilis & alibi, Cicero uſus eſt, corruptis tamen ferè uulgo locis. NIMIVM te amare uideare.) Vera lectio uidear, quam & Boëthium ſecutum apparet. Si enim in eo obſequatur fortè Trebatio ut nihil ſcribere uelit, niſi quod ad ipſius profeßionem pertineat, errare uideatur in quodam nimio amore erga illum ſuo. QVAM Græci καταγραφὴν.) Alij ὑπογραφὴν. Atq; ita certè appellant Græci breuem expoſitionem cum quale quid ſit dicitur. Sed Veneti, χαρακτῆρα habent. Qui quidem & ipſe expreßionem ſignificat, &

χαρακ

χαρακτηρίζεται. ut cum dicitur Ouidius eſſe Poëta *amœnus & laſciuiens quadam ingenij ubertate, ſæpe etiam incogitantius.* Item, *Maronis omnia eſſe cum ingenio tum arte atque attentione elaborata, & doctrina referta.* Sed *illam tamen τῆς ὑπογραφῆς ſcripturam cur mutare aliquis uelle debeat non uideo.*

EX PARTITIONIBVS.

QVAE *eſt gemma lit.) germana alij.* Veneti, *gemina, & rectè quidem, id eſt, ἀδελφὴ ut* Platoni *ἀδελφαὶ ἐπιστῆμαι ut geminum conſilijs* Catilinæ, *& alibi ſimiliter.*

EX LIBRO PRIMO
DE ORATORE.

VT ET *blandiri & ſuppliciter inſinuare ijs.)* Veneti, *ut & blandiri ſuppliciter ijs à quibus.* Quæ *lectio comprobatur mihi, præſertim aſtipulantibus uetuſtiſſ. editionum libris.* Non *poſſum tamen ſatis confidenter illam alteram reijcere, quippe quæ nihil uitij præ ſe ferre uideatur.* ADEST *enim ferè nemo quin acutius atque acrius uitia iudicet, quàm ea laudet quæ rectà uideat.) corrupta ſcriptura ab aliquo qui, pro, indicente, iudicet, legiſſet.* Itaq; *uera eſt* Venetorum *codicum, quin acutius atque acrius uitia in dicente quàm recta uideat, cùm quo congruit quodammodo quod* Horatius *ait:*

Diſcit enim citius meminitq; libentius illud
Quod quis deridet quàm quod probat & ueneratur.

POSSE *facilè cæteris.) hæc eſt lectio plana & ſenſus euidentis.* Veneti *habent poſſe ſe facilè.* Quo *quidem modo fit paulò intricatior.* Nam *intelligemus tum quòd* Antonius *uideatur ſibi poſſe ſe facilè cæteris armis prudentiæ*

dentiæ cauſas tueri, quod tamen haud ſcio an Cicero nequaquam uoluerit. Si etiam, per ſe, legatur, omnia expedita fuerint. Sed cum ſcriptura primo loco commemorata commoda ſit, cur aliam perſequamur nullam eſſe cauſſam puto. QVOD *cuicunq; particulæ cœli officeretur, quamuis eſſet procul mutata lumina putabat.*) Veneti *ita.* Quod *cuicunque particulæ cœli officeretur, quamuis eſſe procul, mutari lumina putabat. Quæ mihi quidem cum minore offenſione quàm priora procedere uidentur: hæc ſcriptura ſi ueterum exemplorum eſt, nihil aliud quærendum exiſtimo. Sed nos in uetuſtiſſima editione pro, ita, uia, reperimus, & coniecturam ſequentes illius ſcriptionis in eam opinionem deuenimus, ut ſuſpicaremur in archetypo fuiſſe illa quamuis eſſet procul, ut ſenſus ſit de illa particula.* NEGARETQVE, *niſi Poſthumus, & natus, & antequam in ſuam tutelam ueniſſet, mortuus eſſet, hæredem eum eſſe poſſe, &c.*) Veneti *ueniret, & hæredem eum eſſe non poſſe.* De *priore, in paruo diſcrimine pono utrum retineatur: quamuis noſtra lectio mihi non improbetur.* Poſteriorem *ſcripturam uiſum eſt annotare, cùm ſuſpicarer illam negationem non fuiſſe temere inculcatam, ſed poſſe fieri ut hæc uera lectio eſſet. Cauſſa autem Curiana neminem fugit qualis fuerit. Cuius ut apparet in ſingulari quadam ipſius celebritate, mentionem* Cicero *fecit ſæpius.* Vt *hoc loco, & in* Topicis, *& in* Bruto. Atque *ſecundum hæredem oppugnaſſe Scæuolam ſatis conſtat, cum defenderet* Coponium, *ad quem ab inteſtato hæreditas pertineret.* Quomodo *ergo negauit hæredem eſſe non poſſe eum qui ſubſtitutus eſſet, id eſt, dixit poſſe eſſe, contra quod ageret?* Eſt *igitur prior ſcriptura in ſimplicitate euidens, ſed hæc* Veneta *fortaſſe eruditior,*

ſi ta

ſi tamen uera, & græciſſans. Nam negauit non poſſe eſſe hæredem Curium Scæuola, id eſt, Negando aſſeruit non poſſe illum hæredem eſſe. Notum enim Græcos geminare negationes, in affirmandi ſignificatione, ut πείσομαι γὰρ οὐ τοιοῦτον οὐδὲν ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν. *Antigona. Et ſimiles Varronis locutiones à Grammaticis exponuntur, ut negat neſciſſe, id eſt, clamat ignorare. Et Terentius Heautont. Nam neſcias eius ſit poteſtas poſthac an nunquam tibi. Et de Natura deorum, lib. II. Quod neſcio an ne in uno quidem uerſu poßit tantum ualere fortuna.*

EGO *autem defenderem hac eum mente fuiſſe.) plana quidem de his uerbis res. Sed coniectura ducor de uetuſtißima editionis ſcriptura ueram lectionem fuiſſe. Ego uoluntatem defenderem, cum hac tum mente fuiſſe.* CVM *quæritur is qui Domini uoluntate cenſus ſit, ſi modò ſit conditum luſtrum, ſit ne liber.) In omnibus ferè exemplis quæ edita ſunt legitur, ſi non ſit conditum luſtrum. Sed in quodam uetuſtißimo totum hunc locum ita exaratum reperi, Cùm quæritur, is qui Domini uoluntate cenſus ſit, ſi non conditum luſtrum ſit, ſit ne liber? Et continuóne. An tribus luſtris conditis liber ſit. Quæ mihi nulla ratione omittenda quin annotarem uiſa ſunt: Etſi enim non ſuppetebat certa & indubitata explanatio: illorum tamen uel excitandæ cogitationes, & ſtudia eruditorum, admonitiuncula quadam noſtra ut attenderent his animum diligentius, uel quod à nobis deprehenſum eſſet, dißimulandum nihil fuit. Ac conſtat quidem cenſum indicio fuiſſe, eum quòd cenſus eſſet pro ciui tum ſe geßiſſe, ut ait Cicero in oratione pro Archia. Atque etiam omnino eos qui in ſeruitute iuſta eſſent, cenſu liberari ſolitos, ut in oratione pro Cæcinna dicitur, ſed hoc ius haud ſcio an his*

tempor

temporibus penitus ignoretur. Præterea condi luſtrum non idem uidetur eſſe quod cenſum agere. Nam hoc peracto luſtrum demum condebatur, id eſt, cenſionis tempus quadam ſolennitate notabatur, ut de primo libro hiſtoriæ Liuianæ claré poteſt perſpici, ubi luſtrum conditum dicit, quòd tum cenſendi finis factus fuiſſet, quaſi interpretans, quid eſſet luſtrum condere. De his igitur ueluti initijs, nos unà cum ſtudioſis Latinæ linguæ quæremus amplius: Neque hæc tamen etiam prorſus, ſi nil aliud forte inuentum ſit, contemnemus.

EX LIBRO II.

ITAQVE *illi, Theopompus, Ephorus, &c.) In ueteribus exemplis numero multitudinis leguntur hæc nomina, Theopompi, Ephori, Philiſti, Naucratæ. Quæ ſcriptura ſine cauſa fuit mutata. Nam & alibi Decios, Curios, &c. dicit, abutens* ἐμφατικῶς *numero.* ATQVE *ego is qui ſum, quantuſcunq; ſum, adiudicandus omnibus.) Vera haud dubiè lectio, quam & uetuſtiſsimi libri retinent hæc eſt, Atq; ego is, qui ſum, quantuſcunq; ad iudicandum. Similes autem locutiones & alibi apud Ciceronem reperias. ut Philippica* IX. *Vita Seruij Sulpitij multis erit præclariſq; monumentis ad omnem memoriam commendata, id eſt, in omni memoria, & in Bruto, pleniorem & uberiorem ad dicendum, ſed illa prior figura etiam græciſſat: ſic enim Plato Hippia minore* ὅτι τοι οὗτός εἰμι οἷ ὅσπερ εἰμί. NAM *& omne quod eloquimur, fit ut id aut eſſe.) Veneti, ſic ut aut eſſe. Sed uetuſtiſsimi libri illam ſcripturam retinent, quam in ſumma commoditate ſenſus cur mutatam uelimus non intelligo.* AVRIFICIS *ſtatera.) In uetuſtiſs. libris, artificis legitur: illud tamen*

nequaq

nequaquam improbamus, præſertim cum & aurificem alibi Cicero, & antè Plautus nominarit, & apud Varronem auraria ſtatera legatur. TAMETSI *ea non ſit æqua merces.*) Veteres libri, non ſit Iniqua, habent, & uerè quidem. Nam Cicero & alibi ampliſſimum præmium uirtutis, & nullam tantam eſſe mercedem dixit, quàm ſit laudis atque gloriæ. NE IN *rutis quidem & cæſis ſolum tibi paternum recepiſſe*) Aliqui pro, recepiſſe, reliquiſſe, libri habent. Alij ut Veneti quoq; pro, ſolum, ſolium. Sed illa lectio uera mihi uidetur. Nam conſtat in quodam iure ciuili confirmato apud ueteres Romanos uſu fuiſſe, ut ruta cæſa in mancipio reciperentur, uel de Topicis ubi Cicero ita, Vt cùm ædes fundum'ue uendiderint rutis cæſis receptis, &c. Atque hoc dicit Craſſus ne tantulam quidem habuiſſe ſcientiam iuris ciuilis Brutum, ut de ſolo paternarum ædium ruta & cæſa recipere poſſet. Recipiendi autem uerbum & ipſum iuris ciuilis eſt, quo ſignificatur alicuius partis exceptio quam de ædibus aut fundo retinere uelit uenditor. Plaut. Trin. Poſticulum hoc recepit cùm ædes uendidit. Etſi ſolium profectò id etiam dixere, in quo honorati & prudentes uiri domi ſuæ præſiderent, & de ijs quæ ad ſe relata eſſent reſponderent, quemadmodum in tertio de Oratore dicitur, ut non prorſus abſurda etiam hæc ſcriptura uideri poßit. MENDACIOLIS *aſpergendum.*) In ueteribus, mendaciunculis. Atque haud ſcio an aliquis mutauerit uocabulum præceptis Grammaticorum motus, quibus docetur & hanc formam eſſe nominum in o, ut uirguncula, Tirunculus: & illam nominum in ium, deſinentium, ut tectoriolum, negotiolum. MEHERCVLE.) Alibi mehercules. De quo nunc ſemel dicere uiſum, cum ſæpiſſimè

occur

occurrat. Atque equidem uerum iudico Mehercules, uel liqueſcente, s, finali in antiqua pronuntiatione, uel quomodocunque alicubi detrito. multis enim in locis ſcriptura retinet. Hanc confirmat ſententiam, quòd & ſimiliter dixere Mecaſtor, & Me Dius fidius, ἐκλειπτικῶς, ut deſit, amet, aut iuuet. AT EX eodem genere eſt. Caluus ſatis eſt quod dicit, parum ne multa.) Ego adſtipulante uetuſtiſſimæ editionis libro, legendum exiſtimo, At ex eodem genere eſt Caluus: ſatis eſt quòd didicit parum. Ne multa: Nullum genus, &c. Atque ita locus manifeſtus. GREGALESQ́; eum in campum non ueniſſe.) uetuſti libri ita, Gregalesq́; cùm in campum non ueniſſet. Quæ certè locutio ſimplicior eſt atque uſitatior. SI tacete.) Ita apud Plautum crebro. Et Terent. Phorm. Si. Quod tamen in Eſt, mutarunt. Ex eo, ut ſuſpicor num Si: ſed, ſt, eſſe hunc ſonum reprimentem orationem & quaſi imperantem ſilentium, eruditiores non immeritò credidere. ANIMI tui.) Veneti & alij ueteres libri non tui, ſed mei habent: & uidetur hinc quoque iocus elici poſſe, ut intelligamus hoc tam uehementer affirmaſſe Naſicam παρὰ προσδοκίαν. IN uentrem abſtuliſſe.) Si abſque certa coniectura ſuſpicari liberet, quid uerum eſſet, profectò hoc loco opinarer abſtruſiſſe legendum. ſed potius quàm hoc faciamus, res tota in medio relinquatur, ſicut & id quod mox ſequitur, Tanta ſuſpicio eſt. mihi enim certè admodum arridet, Tanta ſuperſtitio eſt.

EX LIBRO III.

ET QVOD aliquanto me maior in uerbis quàm in ſententijs eligendis.) Veteres libri ſic, Aliquanto maior in uerbis & in ſententijs eligendis quàm eum labor. Hoc cur mutarint postea neſcio. ILLA uerò multo acriora.)

In ueteribus ita, Illa uerò oculorum multo acriora.neq; uenit in mentem cur mutilandus locus eſſe uideatur.

EX BRVTO.

LVDIS luctatijs.) Veneti, Ludis Iuuentatis: placet enim quibuſdam iuuentatem, ut libertatem dixiſſe ueteres. ut in primo de Nat. Deor. Iuuẽtatem aut Ganymedem pocula miniſtrantem. & iuuentam, & iuuentutem. Senenſi autem prælio cum ſe Liuius cum collega Nerone clàm coniunxiſſet, uictus & cæſus Haſdrubal fuit: ita enim Liuius ſcribit. Ad Senam alterius COS. caſtra erant, & quingentos inde ferè paſſus Aſdrubal aberat. Sed hæc ſunt, ut alibi quoque innuimus, in temporum ratione confuſiora. In proximò Tuſcul. primæ, ſic ait: Liuius fabulam dedit: C. Claudio Cæci F.M.Tuditano COSS. Anno ante natum Ennium, qui fuit maior natu quàm Plautus & Næuius, de quo aliquando multa exquiſiuimus quibus locus hic explicari poſſet. Sed aut erraſſe (quod tamen uix ueriſimile in tali re) Ciceronem planè fatendum: uel accipiendum eſt, dici Liuium, non Ennium maiorem natu fuiſſe Plauto & Næuio.ſed hæc fortaſſe ab inſtituto noſtro alieniora.

AN TV, inquit, allaboraſſe huic modo Bruto probaturus es?) Nihil hæc uerba ſignificare uidentur. Itaque ueram eſſe lectionem iudico, An tu, inquit, allaboras, ſi huic modo, id eſt, præterea aliquid curas aut requiris. Vt Horatius, Simplici myrto nihil allabores: id eſt, ſi myrtus ſimplex aſſit nihil ut præterea requiras. ANTIMACHVM Clarium poëtam.) Alij, Clarum, quos fortaſſe mouit quod Colophonium fuiſſe Antimachum tradi ſcirent. ſed non ideo ſcriptura tamen mutanda fuit, cum Clarios conſtet attribui Colophonijs, neque hanc ſeparatim urbem, ſed fanum tantummodo Apollinis celebrari. Paulò uerò pòſt.

FLATO *enim mihi unus inſtar eſt omnium, me illum, & rectè.)* Quo loco, ut quem deprauatum eſſe conſtaret, Veneti libri ſignum mendi habent appoſitum. Mihi duplex emendatio ſuccurrit, ut uel legatur, Inſtar eſt multorum milium, ut apud Ouidium, -in multis milibus unum. Vel, Et mehercules rectè. ſed quia nihil eſt quo ueluti niti & ſtabiliri coniecturæ hæ poßint, rem incertam in medio relinquimus. VT *numerarer in multis.)* Ad hunc locum nihil habebam quod annotarem aliud, quàm uotum emendationis: quin enim deprauatus uel mutilus etiam ſit, dubium eſſe non poteſt.

EX ORATORE.

EST *autem quidam interiectus intermedius, & quaſi temperatus, nec acumine poſteriorum, nec fulmine utens ſuperiorum, uicinus amborum.)* Hunc totum locum ita Non. Marcellus adducit ubi explicat quid Cinnus ſignificet: Eſt autem quidam interiectus inter hos medius, & quaſi temperatus, nec acumine poſteriorum, nec flumine utens ſuperiorum, ut Cinnus amborum, neutro excellens, utriuſq; particeps, uel utriuſque, ſi uerum quærimus, expers.

EXANIMANS *uerborum omnium pondera.)* Alij Examimante, quod non improbo. Aeſchinis autem uerba ſunt oratione contra Cheſiphontem: Μέμνημαι διὰ τὴν ἀηδίαν τοῦ ὀνόματος. & paulò pòſt, μιαρὰ καὶ ἀπίθανα ῥήματα. Et rurſum, ταῦτα δὲ τίνος ἐστὶν, ὦ κίναδος, ῥήματα ἢ θαύματα. NEGAT *in eo poſitas fortunas Græciæ huc an illuc manum porrexerit.)* In prioribus editionibus ita legebatur, In hoc in eum huc an illuc. Quæ lectio illa quidem certè mendoſiſs. eſt, ſed tamen qui ita emendarunt, omnem ſuſpicionem mendi ſuſtulere, quod fieri non

ri non oportuit. Eſt autem Demoſthenis locus in reſponſione illius, quem ſubſcripſimus. πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο οὐχ ὁρᾷς: γέγονε τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην ἐγὼ, ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα. *De quibus ſatis apparet mutilum eſſe Ciceronis locum, & deeſſe hanc ſententiam, ni hoc uel illud uerbum uſurparit.* ALIOQVI *quonam modo, &c.)* Veneti *libri ita,* Quonam *modo ille in bonis hærebit & habitabit ſuis? ut molli, &c. omiſſa particula, alioqui. De quo ſuum cuiq; eſto iudicium.* Certè *ſi non omittenda illa ſit, nec poterit legi, ut molliet, ſed aut molliet, uerum erit.*

CARNEADEM *autem eodem etiam modo.)* Alij *Charinadam, neſcio quem.* AVT *par* Trocheus, *qui habet.)* Hæc *lectio ſi retinenda uideatur particula omnino coniunctiua addenda fuerit, ut ſic fiat, Aut par* Trocheus, *quique habet.* Veneti *alijq; libri hunc locum habent planum, ita, Aut par Choreo, qui habet tris breues.* Nam τρίβραχυν Cicero *indicat. & choreum* Trocheumq́; *eundem eſſe pedem, neminem fugit.*

EX ACADEMICIS.

AC POST *Lælij noſtri occaſum.)* Ita *fermè omnes libri prænomine cum nomine confuſo.* L. *enim* Aelij *uera lectio, ut & ex* Bruto *colligi poteſt, ibi enim hæc* Cicero *de* L. Aelio. *fuit is omnino uir egregius & eques* Rom. *cum primis honeſtus, idemq́; eruditiſſimus & Græcis literis & Latinis, antiquitatisq́; noſtræ & in inuentis rebus & in actis, ſcriptorumq́; ueterum literatè peritus, quam ſcientiam* Varro *noſter acceptam ab illo auctamq́; per ſeſe uir ingenio præſtans omniq́; doctrina, pluribus & illuſtrioribus literis explicauit.*

EX LVCVLLO.

INTER *imperitum & oblatum.)* Veneti & *alij libri inteſtinum non impertitum habent, ſanè commodiore ſenſu, ut uidetur. aliquibus imperatum placuit.* PLVRIMVM *intereſt.)* Veneti, *primum, intereſt. idq́; probatur mihi.* Non *enim ſequitur alia ſemper ordinis particula.* Terent. Pri*mum iam de amore hoc comperit.* Et Vergil. *Vrbem Troianam primum dulcesq́; meorum* R*eliquias colerem.* PRIVAT *approbatione omnibus orabat ſenſibus.)* Veneti *ita,* Priuat *approbatione omni, orbat ſenſibus.* Quod *neſcio, quam ob rem, melius rectiusq́; mihi uidetur.* TANTVM *enim te non modo non.)* Alij *tantum enim te non monuit: puto tamen priorem ſcripturam non incommodè retineri poſſe. Sed mox.*

HOC *quæſo caue ne te terreat.)* In Venetis, *caue, omiſſum eſt.* Et *ſanè elegans eſt locutio,* Caue *te terreat.* Vt, Caue *fixis te quicquam indignum. &* Cicero, *caue facias.* Sed & *negatiuam particulam cum* Cicero *tum alij uerbo appoſuere.* Vt & Plautus, Pridie *caueat, ne faciat quod ſe pigeat poſtridie.* QVOD *erant qui illud gloriæ cauſſa fecerunt.)* Veneti, *Illum habent &* Facerent. Ego *ſuſpicor eſſe locum mutilatum, & legendum ſic, uel ſimiliter,* Quod *erant qui illum gloriæ cauſſa facere dicerent.* VT *enim hi qui ſub nubes ſolem non ferunt, item ille cùm æſtuaret ueterum ut nemorum.)* Falſò *hoc quidem. Alij, mœnium.* Sed Veneta *lectio uera eſt, mœnianorum:* Nonius *enim ſimiliter legit.* Mœniana *autem, ut uolunt, à* Mœnio, *dicta ædium proiecta quædam, ſub quæ quaſi tecta ſubiri poſſet.* Vnde & Summœnium *hæc loca comprehenſim dicta, &* Summœnianas *uxores,* Martiali, *quòd ſub his ut ſub fornicibus proſtibula eſſent.* Sed *quid eſt, ſub nubes?* Ego *qui-*

dem in his mendum eſſe facilè cuiuis apparere exiſtimo: caſtigationem autem nondum reperio. quæramus igitur amplius: nam quod in mentem uenit, pro, ſub nubes, ſæpenumero, potuiſſe in archetypo eſſe, etiam mihi petita longius coniectura uiſa eſt.

ITA *multi ſermones prædicti perſcripti.)* Prædicti *uidetur temerè inculcatum,&* Veneti *libri non habent.*

QVATENVS *ne hoc in aceruo tritici ſummum.)* Veneti, *Quatenus nec hoc in aceruo tritici ſolum, unde nomen eſt.* Ac *eſſe quidem* Soritis *nomen factum ab aceruo, qui* σωρὸς *eſt, ſatis conſtat. Cuiuſmodi etiam hoc ſit captionum & fallaciarum magis quàm argumentationum genus, uel hoc loco à Cicerone planum fit. Quid autem & utrum ſummum an ſolum eſſe dicam, non etiam habeo conſtituere. Quamuis quidem* Solum *magis arridet, ita ut ſcriptura diſtinguatur:* Vt *nulla in re ſtatuere poßimus quatenus.* Nec *hoc in aceruo tritici ſolum (unde nomen eſt) ſed nulla omnino in re, &c.* Atque *propemodum ita non malè ſe habere lectio huius loci uidetur.* Vt *Cicero dicat, non ſolum de tritici aceruo, à qua re iſti captioni nomen redditum fuerit: ſed ne ulla quidem alia de re minutatim interroganti reſponderi poſſe certum.* VNDE *illa congregata eſſet.)* Veram *lectionem eſſe prorſus credo, congelata eſſet.* Et *mox, Aut ebore dolatus.* Non. *legit,*E *robore delatus.* ESSE *rerum eiuſmodi ſimilitudines.)* Veneti, *dißimilitudines.* Idq́; *uerum uidetur.* Nam *ſi probabiles aliæ, contrà aliæ non probabiles uideri debeant, dißimilitudo in rebus ſit oportet.* ET *ſine decretis uitam agere non poßit.)* In Venetis *negatio eſt omiſſa, id quod annotandum putaui, cùm id probaretur ſine decretis non poſſe ne ſapientem quidem uitam agere, id eſt;* μηδὲν δογματίζοιτα.

ſοντα. quæ enim hæc uita eſſet? Sed in his illum etiam probabilia uult ſequi Cicero. DIODORO quid faciam Stoico.) Habuiſſe Ciceronem ſecum Stoicum philoſophum conſtat, qui & cæcus fuerit & mortuus domi illius, & qui reliquerit ipſi ad centies, ſi locus non eſt mendoſus ad Atticum. Sed hunc contendit P. Victorius uir doctißimus, cuius nuper luculentas explicationes multorum locorum in ſcriptis Ciceronianis allatas ex Italia uidimus. Is igitur uult Diodotum hunc fuiſſe appellatum. Alterum autem ueterem Peripateticum auditorem Critolai Diodorum. Fuit & hoc uetuſtior Diodorus, qui dialecticus, & κρόνος cognominaretur. SI adijciamus iuſiur.) Paulò aliter in Venetis hic locus legitur: ſed æquè obſcura & uacillante ſententia, ut præterquam quod deprauatus eſſe uideatur, nihil habeam dicere.

QVAM potißimam ſententiam & diſciplinam.) Veneti ita liquidiore, ut uidetur, intellectu, Qua potißimum ſententia melius eligat diſciplinam? Etſi quamcunque, &c.

INFINITATEM naturæ.) Rectè ſe habere ſcripturam hanc dubium non eſt, dicit enim hoc Cicero nunc quod Græci τὸ τῶν ϛοιχείων ἄπορον. ERYLLVM, qui in cognitione, &c.) Facit & alibi huius philoſophi mentionem, cuius & exploſam ſententiam dicit. Nihil enim explicare uidebatur: quippe qui ne eſſe quidem certum finem ullum interdum docere uellet, ſed tempore mutari, quemadmodum nunc de hoc ære Alexandri ſtatua fieri, mox alterius ſimilitudo exprimi poſſet. Scribendum autem puto Erylum, ut Hedylum & Cratylum. patria fuit Carthaginienſis, auditor Zenonis. Sed paulò pòſt, Megarici, & Eretricus, id eſt, ὀρετριεὺς, legendum, non Megari neque Eretrias. GERMANISS. Stoicis.) Grauiß. Stoicus aliqui. Sed Germaniß. Stoicus uerum eſt, id eſt, γνήσιος ἐν τοῖς μάλιϛα.

EX LIBRIS DE LEGIBVS.

CERTE *non lõge.) Vera ſcriptura certén' non longe, id eſt, certe'ne.* QVIPPE *cum in illa ad ueritatem quæq; ref.)* Veneti ita, *Quippe cum in illa ad ueritatem Quinte reſtrantur, in hoc ad del. ut ſit ratio ſubiecta eius quod Quintus dixiſſet. Sed tum præſcribendum erit his uerbis* M.*nomen.* IN *cantu cecinerat.)* Veneti *ceciderat, id eſt, lenierat, uel minutiores reddiderat. & mox non concionibus, ſed contentionibus legendum.* Videntur *autem hæc ita accipienda eſſe quaſi ab* Attico *pronuntientur. & ijs quæ mox ſequuntur,* At *mehercules ego arb. præſcribatur perſona* Quinti. SED *noris iſta.) hunc totum locum poſſe ſic rectè legi aliquando putaui. ſed nobis eſt complectenda in hac diſputatione tota cauſa uniuerſi iuris atque legum.* In *qua nunc etiam opinione perſeuero.* NEC Manilia *cum ſing. &c.)* In Ven. *hic locus, ut uidetur, multo integrior ita reperitur,* Nec Manilia *lege ſinguli, ſed ex ijs tres arbitri finis regemus.*

ITAQVE *cum ortu* Tuſculanus *eſſet, ciuitate* Romanus, *habuit alteram.)* Alij *ſic,* Cum *ortus* Tuſculana *eſſet, ciuitatem* Romam *habuit, alteram loci patriam, alteram iuris.* SYMPHRADAS.) *Satis notum eſt* Theſea

Lib. II. *tradi primum autorem popularis adminiſtrationis fuiſſe in* Attica, *& coëgiſſe regionis illius incolas in unam urbem, cum antè per ſuos quoſdã populos, id eſt, δήμους per agrum* Atticum *ſparſi eſſent.* Etſi *ſunt qui ad* Meneſthea *hoc factum referant.* Sed *in populari adminiſtratione φρατριαὶ gentilitatis quædam fuere coniunctiones, quibus familiæ conſeruarentur.* Itaq; *legendum συμφρατρίδας uel συμφατρίδας nihil enim intereſſet, planè ſtatuerem.* Si *inducere animum poſſem ut hoc uerbo eſſe uſos ueteres crederem.* Nam

eos

eos qui eſſent quaſi gentiles, id eſt τοῦ αὐτοῦ φρατρᾶς, συγγενεῖς *nominaſſe reperimus, non* συμφρατίδας. Et huius *tamen etiam uocabuli origo manifeſta illa quidem eſt: nec forma, ut exiſtimo, omnino aliena. Sed etiam hoc in medio de quo amplius quæratur, relinquamus.* Nam *quod quibuſdam,* εὐπατρίδας *placuit, uereor ne mutatum audacius exiſtimari poßit.* HABET *ciuitates duas, ſed illas unam ciuitatem putat.*) *Hæc uerba pleriq; libri non habent.* Et *rectè quidem. Nam quis non uidet inculcata eſſe in contextum diſputationis Ciceronianæ, de diligentis lectoris annotatiuncula, qui ueluti ſummulam illius ſibi in margine annotaſſet? Id quod & alibi accidiſſe animaduertimus.* ET *tibi nihil eorum deberi poteſt.*) Puto *non longè à ueritate abeſſe lectionem quam ſubieci,* Sed *tibi nihil horum deberi poteſt.* Iocatur *enim Cicero ut dicat promiſſorum eſſe ualde memorem fratrem, & ea ſolere exigere, neque pati ut diutius debeatur. Sic etiam ſecundam* Tuſcul. *clauſit,* Cras *ergo ad clepſydram; ſic enim dicimus, ſed tibi in Deo non poſſe deberi.* CVI *quid mali fuerit ulla.*) Probatur Veneta *ſcriptura, cuicuimodi fuerit illa. De uocabulo autem, cuicuimodi ſuprà diximus. Sed Cicero nunc uult, legem pernicioſam quamuis præclarè perlata atq; etiam libenter à populo accepta ſit, legem tamen dicendam non eſſe.*

EGO *uerò ne* Lenias *quidem.*) Veneti *Liuias.* OSCINA Pianto.) Veneti, *Obſtita. Quid enim oſcina fuerint? Etſi obſtita quoque neſcio quid hoc loco eſſe dicam: placuit igitur quibuſdam obſcœna. Certè enim obſcœna portenſa & abominanda dixere ueteres.* Vt, Fuſáq; *in obſcœnum ſe uertere uina cruorem.* NEQVE *Polidæ, neque* Melampodis *&c.*) Ven. Poletis. *Ac ſunt aliorum nomina quæ hoc loco referuntur nota. Sed* Polletis, *neſcio cuius, etſi hoc*

uatis cuiuſdam reperitur,ſine cauſſa repoſitum, cum uerum ſit Polyidi. Hic Corinthius fuit, de quo & Cic.in primo lib. de Diuinat.mentionem fecit ex Homero.Sed Homericus locus eſt. A.

EX OFFICIIS.

NON *putaui faciendum ut in noſtrarum annotationum quaſi particulas quaſdam præfaremur ſæpius. Neque enim illarum exilitas tanto apparatu digna: & quaſi purpureum hunc pannum crebrius apponere putidiuſculum mihi uiſum. Hoc tamen loco me continere non potui quin cum reprehenſoribus Ciceronis paulùlum quaſi diſceptarem, priuſquam perſcriberem quaſi rationes noſtras recognitionis optimi & pulcherrimi utilitateq́; præſtantis libri. Quem non magnum illum quidem, ſed uerè aureum, uel ſi quid pretioſius eſt, omnes ſtudioſi honeſtatis & decoris, proprietatisq́; linguæ Latinæ amantes, nunquam deponere de manu, uel potius ad uerbum ediſcere deberent. Quid enim quod ad laudem & decus pertineat, in hoc non eſt & traditum & explicatum? Quanta autem cum cura & exquiſitione non ſententiarum modò, uerum etiam uerborum, hæc patrem expoſuiſſe putandum filio, quem eundem & rectè ſentire, & eloquentiæ gloria excellere cuperet? In qua fundamentum quoddam eſſe non ignoraret proprium &, ut ita dicam, uernaculum uſum ſermonis, quam Latinitatem,ut in illa gente,appellauerunt. Sed quidam in hoc ſingulari, & perfecto omni bonitate libro, ingenioſus uideri uoluit: Ac cum in alia quædam inquiſiuit, quæ præterire uiſum, tum inſcriptionem, & nomen libri corrigere non dubitauit. Multo enim rectius & plenius futurum fuiſſe cenſet, de officio, quàm de officijs: Quæ tamen inſcriptio*

quin

quin autori placuiſſet, ne ipſe quidem ignorauit. Atque ego hoc loco primum uehementer miror iſtorum hominum tam audacem inuerecundiam: qui nullo neq; reſpectu ac ueneratione diuinæ iſtius doctrinæ, nec pudore magiſtri omnis eruditionis & parentis linguæ Latinæ, denique non conſcientia mediocritatis ſuæ, reprimi ſe reflectíue patiantur, quo minus tanquã de cœlo modo delapſi, ſuperbiſsimam cenſuram agant in ea, quæ ut qualia eſſent intelligere atq; perſpicere modò poſſent, omnem operam illos dare æquum fuerat. Nam profectò ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι πηγαί, καὶ πάντα πάλιν στρέφεται, iuxta Tragœdiam, Si nos qui nunc in ſumma etiam ſcientia, Latinam linguam quaſi per nebulam aſpeximus atque cognouimus, autorum & principum illius ſcripta emendare audemus. Non poſſum uerbis conſequi neque exprimere quàm hoc abſurdum uel ridiculum potius eſſe uideatur. Nam ut maximè uerè in hoc genere reprehendatur aliquid, quo tandem id pacto planum facere aut leuiſsimè refraganti probare poterimus? Coniecturas aliquis affert ſuas, mirificas ſcilicet has eſſe oportet & egregias, quippe quibus confirmata & ſtabilia, cum ſua certitudine, tum conſenſu tot ſeculorum labefactentur. Multi putant à poſterioribus, in quibuſdam Homerum ſuperatum ingenio & doctrina: ſed ille tamen præ omnibus famam ſummæ excellentiæ retinuit atque conſeruauit. Nemo enim ſuſtinuit detrahere ac deminuere quicquam iudicio ſuo, de eo cuius eximia uirtus maximam gloriam artium bonarum obtinuiſſet. Maluitq; unuſquiſque ſibiq; pulchrius duxit fateri ſe non aſſequi altitudinem quandam cœleſtem doctrinæ atque ſapientiæ, quam uel tenuiſs. ſignificationem dare reprehenſionis ſuæ, paucis quidem exceptis, qui & à Dijs & ab hominibus exagitati pœnas dedêre

impiæ

impiæ temeritatis ſuæ. Idem poſſum de Cicerone dicere: Neminem qui ſapiat, præſertim quod ad linguæ Latinæ uſum proprietatemq; attincat, non libentius in huius ſcriptis ignorationem confiteri, quàm contra illum efferre atque oſtentare intelligentiam, & immodicam atque huius perfectionem ſupergreſſam eruditionem ſuam. Ecce autem alius de Græcis docere uult Latinam linguam Ciceronem, Audiamus iam δίγλωσσον. An non περὶ καθήκοντος Græci inquit, dicerent? fatemur. & Cicero ipſe ſic memorat. Iidem & περὶ τέλους. Ita planè. Cur ergo Cicero numerum mutauit? Cur igitur? Quia ſciuit eſſe rectum, & ita fieri oportere. Rationem requirit aliquis? Eandem attulero quam mutati numeri in librorum de Rep. inſcriptione quæ certè eſt Platonica πολιτειῶν. Doceant iſti & Delphinos natare & uolare aquilas: puero propemodum credere nos par erat ſeculi illius, qui de matris ſermone loqui didiciſſet, ſi hoc uel illud ſic aliter'ue rectè dici affirmaret, & nos autori atque principi linguæ diffidimus. Sed quanta in hoc etiam incogitantia peculiariter reperitur? Quare enim obſecro, cum Latinè loqui uellet Cicero, de fine Græca interpretaretur? cum fines dici ſciret extrema quædam & ultima in qua deſinerent loca aliqua, & ultra quæ non abirent neque protenderentur, ut in agris & prouincijs. Ipſe autem certè fines iſtos ita interpretatur, ut extremum & ultimum eſſe dicat. Sed & finem interdum uocat hoc extremum atque ultimum, quid enim prohiberet? Vt aruorum tamen, ſi controuerſia inter uicinos nata ſit, non finem ſed fines uocare poſſumus, ita neque philoſophorum diſſenſione conſtituta, ultima quædam aliter quàm finium nomine fuerunt appellanda. Quin & ipſe Græcè ait Cic. περὶ τελῶν confeciſſe libros quinque in epiſtola ad Atti. quadam, &

omnino

omnino ita neceſſe fuit. Iſtos uerò cum tam duri ſint & in iudicando immites, miror præteriiſſe animaduerſionem in adiunctum illud, malorum. Sed fortaſſe fugit hoc intelligentiam illorum. Non quidem certe Græci *malorum* etiam finem fecerunt. Et Plato *manifeſtè definit* ἀπασῶν πράξεων ἀγαθὸν, *in* Gorgia. Hoc *ſi ſciſſent, ſiue illis in mentem ueniſſet, quantas turbellas darent? Sed fortaſſe ad iſtud ipſum quoque defenſio nobis non defuiſſet.* Nunc *uerò hac cura liberati ad officia pergamus. Sic igitur illi credidiſſe uidentur, officium oportuiſſe dici, ut liberalitatem aut iuſtitiam.* Hoc *enim aliter fieri non debeat. Sed nunquid ſimiliter etiam uirtutem potius & uitium, quàm uirtutes & uitia? Si de multitudine quadam uerba fiant, non puto. Quare igitur officium rectius uideatur quàm officia, in hac copia, uarietate, diſtinctione officiorum?* Dicit *officium* Cicero *aliud eſſe perfectum, aliud medium: dicit nullam uitæ partem uacare officio poſſe.* Dicit *omnem diſputationem illam ſuam de officio futuram.* Omnia *præclare. Sed hæc omnia qua alia inſcriptione uel debuit uel planè potuit deſignare niſi illa de officijs?* Verum *in his nimis diu immoramur, præſertim hoc indubitato & certo.* Nobis *à ueteribus diſcendum ut illorum lingua non perperam utamur, non quid loqui debuerint eſſe ſtatuendum.* Teneamus *igitur hoc, uel ſaltem honoris cauſſa credamus, ea quæ* Cicero *in lingua* Latina *iudicio ſuo uſurparit, eiuſmodi eſſe, ut nihil melius neque præclarius fieri potuerit, nedum illa corrigenda à noſtra infantia, aut emendanda uideantur.* Hoc *nobis & ad conſtantiam ſtudiorum plurimum eſt profuturum, nec paſſurum ut uel imprudentes uel ſuperbi eſſe uideamur.*

DE *officijs.*) *Officiorum alij. Sed hanc inſcriptionem*

nem Cicero ipſe Attico ſcribens probauit & conſtituit, quare mutari non debet. HOC *autem commune officium uocant.*) Ita pleriq; libri. Dicitq; Cicero hoc medium ut paulò antè uocarat. Maturantius affirmat ſe in quodam ſpectatæ fidei libro reperiſſe interpoſitum, καθῆκον, ut lectio talis eſſet, Hoc autem commune officium καθῆκον uocant. Quod quis non uidet quanto expoſitionem planiorem reddat? Idq; nos annotauimus cum in Veneto quoq; exemplo Græcam uocem non reperiſſemus. καθῆκον autem primum nominaſſe Zeno traditur. CONDITIONE, *ſorte.*) Veneti, Condictione. Sed non eſſe puto cur peculiare iuris ciuilis uerbum pro uſitato & communi reponamus. VT *non reddere dep.*) Sanè ſunt uerba confuſiora hoc loco, & in Veneto exemplo paulò aliter diſtincta, ubi & Migrare pro negare legitur. Sed hoc Victorius annotauit. NEC *promiſſa igitur ſeruanda ſunt, his quibus promiſeris inutilia ſi ſint.*) Satis commoda lectio uidetur, ſed æquabilior & planior Veneta: Nec promiſſa igitur ſeruanda ſunt, ea quæ ſint ijs quibus promiſeris inut. IN *quibus, præclarè agitur, ſi ſunt & cætera.*) Alijs in libris planè deprauatus eſt hic locus. Vera autem lectio hæc eademq; in Venetis libris reperitur. & ſimile eſt in epiſtola ad Plancium, Agiturque præclarè ſi noſmetipſos regere poßimus. Hoc enim dicit. cum ijs degi hominibus uitam communem: in quibus ſi modo ſimulacra uirtutis inſint, præclarè agatur, id eſt, res optimè ſe habeat. Eraſmo placuit, Quibuſcum præclarè agitur, ſi inſunt &c. Quod nec ipſum abhorret uel à linguæ Latinæ proprietate, uel uſurpatione huius autoris. INFINITATE.) Veneti, Infinita, ut intelligenda ſit ſocietas. Sed infini

infinitatem cur repudiemus non uideo, cum loco poſitum uideatur uocabulum, & hoc ſine dubio uſus ſit Cicero, in Acad.4. *Is enim infinitatem naturæ dixit eſſe, è qua omnia gignerentur, id eſt,* τὸ τ̃ ςοιχέων ἄπορον, *ut ſuprà annotauimus.* EX quo ortum) *Alij* Aptum. *ut alibi,* Totus aptus ex ſeſe. Et Virgil. *Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.* & D. N. D. *id eſt, & omnes inter ſe aptæ colligatæq; uideantur.* ET *ita afficiendum.)* Veneti, *Efficiendum: uel aſtipulantibus codicibus ueteribus, uel quòd ijs qui edidere, corpus affici fortaſſe minus rectè dici uideretur. Quod ut nondum poßim concedere, ita neque emendationem improbare auſim.* HANC *primam habet uiam.)* Ven. *Vim: idq; non poſſum reijcere, & inde hoc facilè potuiſſe traduci neminem fugit.* NEC *non Xenocratem quidem ſeuerißs. philoſophorum, ob eamq; rem ipſam & magnum & clarum fuiſſe.)* Veneti *ita,* Nec Xenocratem quidem ſeuer. Phil. ob eam rem ipſam magnum & clarum fuiſſe. *Sed ueram lectionem eſſe apparet hanc,* Ne Xenocratem quidem ſeuerißs. Philoſop. ob eamq; rem ipſam &c. *Nam & ea quæ ſuprà commemorauit de quibuſdam qui comitate hoc eſſent conſecuti, populares ut uiderentur, & particula* Quidem, & *Xenocratis hiſtoria, hanc conſtituunt. Hoc enim dicit,* Ne ſeuerißs. quidem philoſophorum Xenocratem, *comitatem ſermonis habuiſſe, & in grauitate maxima præſtitiſſe dignitate: fuit enim tanta huius autoritas ut, quod nulli unquam fuiſſet tributum, teſtimonium acciperetur ipſius quod iniuratus dixiſſet. Sed & potentißs. reges atque duces Græciæ hunc coluere.* NAMQVE *Herculem Prodicus dicit.)* *Hæc quidem plana ſunt & euidentia. Ait enim* Xenophon *in ſecundo dictorum memorabilium Socratis, hoc expoſuiſſe*

Prodi

Prodicum in ſcripto quodam ſuo de Hercule compoſito. Huic ferunt ſcripto nomen indidiſſe autorem ὧραις. Sed Veneti & alij uetuſtiores ita, Nanq; Herculem Prodicum dicunt, ut eſt apud Xenoph. id eſt, τὸ προδίκειον, quem Prodicus, ita ut Cicero memorat ex Xenophonte, introduxiſſet deliberantem de uia uirtutis & uoluptatis.

M. TVLLII CIC. OFFIC. LIB. II.

SVPRA monuimus de officijs inſcriptionem ipſius Ciceronis autoritate comprobari: locus autem eſt lib. 16. epiſtolarum ad Attic. Non dubito quin τὸ καθῆκον officium ſit, niſi quid tu aliud. Sed inſcriptio plenior de officijs.

QVI ſemper aliquid inquirunt.) Alij anquirunt, de quo paulò pòſt nonnihil diſſeremus. SIVE ratio conſtantiæ uirtutiſq́; quæritur.) Veneti, Ducitur. Et ſanè rationem ducere uel ſui uel alterius, itemq́; rerum ſuarum alienarum'ue, Ciceronianum eſſe conſtat. ALIIS de rebus præcipere.) Alij ferè libri habent Diſſerere: neque ſatis intelligo utrum alteri præponendum, aut quare hoc uel illud potius retinendum eſſe uideatur. PROBABILIA, contrà alia improbabilia.) Veneti exempli & aliorum ſimplicior, ut uidetur, lectio, Probabilia, alia non probabilia eſſe. Sicut & paulò pòſt, Vt honeſtatem ab utilitate ſecerneret, & conſt. Alij enim, ab utilitate ſecernes conſt.

PARTIM animata.) hoc quidem non improbatur mihi. Nam & alibi ita uocat id quod anima ſit præditum, id eſt, ſuo & integriore quodam motu cieatur, non impellatur ui externa. Sed Veneti, Animalia, eodem quidem intellectu. SINE quibus uita hominis omnino nulla eſſe potuiſſet.) Veneti omiſere, hominis. Et uidetur ſanè hoc inculcatum. Sed & ijdem mox pro ægris, ægritudini, paruo uel nullo potius diſcrimine ueritatis.

PER

PER *quas bene beateq; uiuitur.*) *In pleriſque maxime uetuſtioribus exemplis hæc uerba non leguntur.* Et *in autoris ſcriptum hanc etiam explicationem irrepſiſſe apparet. Cuiuſmodi enim hæ res ſunt quas commemorauit, conſtitutio legum & morum,* Iuris *deſcriptio, diſciplinæ ſanctitas?* Eiuſmodi *per quas bene beateq; uiuitur.* QVORVM *haud ferè quiſquam interitum ſimilem.*) Veneti, *talem interitum. Sed hæc eiuſmodi ſunt ut ſtatuere difficile ſit utrum de altero factum eſſe uideatur.* NON *ſolum ſingulorum ciuium bona publicaret, ſed uniuerſas prouincias regionesq;, uno calamitatis iure comprehenderet.*) Veneti, *ſolum, omiſerunt. Sed ſimiles tamen locutiones crebrò reperias.* Vt *Virgilianum hoc:* Nec *calamis ſolum æquiparas, ſed uoce magiſtrum. id eſt, ſed etiam uoce. Sed iure calamitatis, quis eſt? placet igitur* Veneta *lectio, genere calamitatis.* QVAM P. *Sylla.*) Falsò *mutarunt* P. *in* L. *Non autem eſt obſcurum haſta poſita prædam ex hoſtibus captam uenire ſolitam, quod & de ijs quæ paulò ſuperius de Sylla dicta ſunt poteſt intelligi.* A*uſum hunc eſſe dicere haſta poſita cum bona in foro uenderet, & bonorum uirorum & locupletum, certè ciuium, prædam ſe ſuam uendere.* H*uic igitur rei præfuit* P. *Sylla, idemq; poſtea ſimilem operam Cæſari nauauit:* Vt *innuitur in epiſtola quadam ad* Dolabellam. Te *tamen hoc ſcire uolo uehementer populum ſolicitum fuiſſe de* P. *Syllæ morte ante quàm certum ſcierit.* Nunc *quærere deſierunt quomodo perierit, ſatis putant ſe ſcire quod ſciunt.* Ego*, cætera qui animo æquo fero, unum uereor ne haſta Cæſaris refrixerit.* E*iuſdem & in 15. ad Caſsium meminit, ubi in editis exemplis perperã* D. *Syllam ſcriptum legitur.*

HAEC *eſt enim una res prorſus, ut non differat mul-*

tum, inter ſummos.) Veneti, In *ſummos. propemodum ut alibi dixit, in uulgus ignotus, id eſt, apud uulgus. de hoc igitur cogitabimus.* QVI *nec ſibi nec alteri proſunt.*) Veneti *ſic*, Qui *nec ſibi nec alteri, ut dicitur, elegante eclipſi, & prouerbio conuenienter, ut,* Hoc *nihi certum eſt ab honeſtiſſ. ſententia digitum nuſquam. &,* Culpa *enim illa, bis ad eundem, uulgari reprehenſa prouerbio eſt.*

MIRIFICA *quædam res multitudini uidetur.*) Veneti, *Mirifica quædam multitudini. Sed Mirifica res, eleganter græciſſat, ut τυραννὶς χρῆμα σφαλερὸν* Hero. Thalia. *Incerta ſeu fallax res tyrannis.* IVSTITIAE *ſeruandæ.*) Ven. *fruendæ. fruuntur autem certè iuſtitia à quibus iniuriæ propulſantur. Sed & ſeruatur iuſtitia, cum ius defenditur. hæc igitur relinquamus. Sed mox, pro eo quod noſtri libri,* QVI *cum prohiberet iniuria teuiores.*) *cum* Veneti *habeant,* Qui *cum prohiberet iniuriam tenuioris.* Q*uærendum utrum alteri præferendum uideatur.* Atq; *illud quidem nequaquam poterit reijci, ſed hoc tamen neſcio quomodo elegantius dictum uidetur.* Vt *& hæc* Virg. Dij *prohibete minas, & prohibe infandos à nauibus ignes.* VT *de* Demoſthene *accepimus.*) Veneti, Vt Demoſthenem *accepimus. & mox,* Opt. *iam impræmeditatum.* In Ven. I*mpræmeditatum non reperitur.* Et *ſanè cùm hoc inculcatum, tum illud temerè mutatum uidetur.* P*ræſertim cum alijs in exemplis alia ſit ſcriptura.*

QVAE *te malum, inquit, ratio.*) Alij *multi libri ita,* Q*uod te malum inquit rationis, ut ſanè quærendum utrum in aliud mutatum fuerit.* Nam, *malum, indignationis eſt uox, id eſt, particula σχετλιαστική, ut* Quid *malum, bone uir mihi narras? Sed & malum rationis, malam rationem certè poſſumus accipere, ut ſeruitutis malum.*

AVT

AVT æs alienum ſuſcipiunt amicorum cauſſa.) Veneti, cauſſa, non habent. Eſtq; hoc uerbo omiſſo elegantior elocutio, etiam ſenſus conuenientior. Hoc enim laudare nunc uidetur Cicero, ſi in ſe transferant debita amicorum, non ſi propter illos contrahant. IPSA'QVE illa delinitio multitudinis ad breue exiguumq; ſit tempus duratura, eaq; à leuiß. quoque animo.) Veneti & alij libri ita, Ipſaq; illa delectatio multitudinis, ad breue exiguumq; ſit tempus: eaq; à leuißimo quoque, in quo tamen &c. In Venetis tamen etiam uerbum, Sit, omiſſum. Quod ſanè nequaquam poſſum improbare, cum hæ ἐκλέψις planè Ciceronianæ ſint. Sed intelligendum ita fuerit uerbum, quod ſic nunc de tempore poneretur, ut ſuprà, perturbatio animi plerunq; breuis eſt, & ad tempus. Et alibi de loco, ad mare milites eſſent. Nam & ibi perturbatio ad tempus, & hic milites ad mare manere ſignificauit.

EO'QVE ſtudioſius.) Veneti, ſtudioſißimè. Et fieri certè poteſt, ut hoc mutarit in illud aliquis, qui non putaret ad hāc particulā Eò, reſpōdere illā, Quod cū certiß. hoc ſit.

COMMVNE perfugium.) Ven. Profugium ſed: perfugium mihi probatur. Nam hoc uocabulū tuta quædā loca fugæ ſignificat, ut in ueteri epigrammate Catulli, ut opinor:

Aufugit mi animus: credo, ut ſolet, ad Theotimum
Deuenit: ſic eſt. perfugium illud habet.

Sed Profugium magis fugæ ſpatium notat, & Profugi qui in fuga eſſent: ut,

Italiam fato profugus, Lauinaq; uenit
Litora. hoc eſt fugiens, ſeu exul, & φυγάς. Itaq; & in fine primi libri Tuſc. quæſt. haud dubiè legendum, Portum potius paratum nobis & perfugium putemus.

EAM'QVE iniuriam in deterrenda liberalitate.)

 In dete

In deterenda, legendum. Dicit enim hoc, *Alienos etiam exiſtimare, ſibi iniuriam fieri, ſi obliuione liberalitas deteratur, id eſt, diminuatur.* Ita *enim prolixæ & beneficæ naturæ quaſi reprimi ſolent, & in minus multos ſeſe proferre.* Verbo Deterendi *ſimiliter &* Horatius *uſus,*

Laudes egregias Cæſaris & tui
Culpa deterere ingenij.

CERTISQVE *operis & officijs erit quod uiolatum eſt compenſandum.)* Veneti, *ut uidetur, rectius: Certisq; operis & officijs erit quod uiolatum eſt penſandum.* Etſi Compenſandi *uerbo & alibi uſus* Cicero, *ut in oratore:* Paucitatem *enim pedum grauitatis ſuæ tarditate compenſat.* Quod *non inſcitè imitatus* Valerius *Max. alicubi ſententiam* Homericam *ſic extulit, ut* Deos *tarditatem diceret ſupplicij grauitate compenſare.* GRATIAM *autem & qui reddiderit habere, & qui habeat reddidiſſe.)* Veneti *& alij,* Retulerit, Retuliſſe: *nonnulli* Reddiderit, Retuliſſe. Eſt *autem & pro* Plancio *uſus hac ſententia* Cicero: *quo de loco* Gellius *argutatur, & in oratione ad* Quirites *poſt* Reditum *ſuum.* HANC *enim ob cauſſam maximam, ut ſua tuerentur, Reſpub. ciuitatesq; conſtitutæ ſunt.)* Veneti, *Tenerentur, eleganti ſignificatione & uſu pronominis: id eſt, ut quæ propria cuiuſque eſſent teneri poſſent. Sicut paulò pòſt,* Vt *ſuum quiſque teneat. & de* Aruſ. *reſponſis:* Et *ſua concio riſi hominem. & pro* Cn. Plancio, *Cuius non extet in me ſuum meritum.*

NE *illi quidem multa ſecula expectanda fuerunt: modò enim hoc malum &c.)* Ven. *Nec illi multa ſecula.* Alij: *Nec illi quidem multa.* Ac *modò, quidem paulò antè, ſignificat.* Terent. *Omnem rem modò ſeni quo pacto ſe haberet, enarramus ordine.* Vel *etiam, iam.* Idem: *Aduenis modò?*

Et inter

Et inter pacem Caudinam ac Ciceronis conſulatum non pauciores anni CCLX. *intercedere reperiuntur:ut hanc lectionem reijcere, præſertim cum & in alijs quibuſdam libris reperiatur, non auſim.* PERITVRAM, *uidetur non ſolùm &c.*) Alij: Id *uidetur:* Principium *autem oraculi* à Plutarcho expoſitur, ἁ φιλοχρηματία σπάρταν ὀλεῖ.

PROPTER *imbecillitatem.*) *Sic ferè in omnibus exemplis, quæ nobis uidere contigit: & aptè hoc uerbo nunc uſus uidetur.* In Venetis *tamen,* Humanitatem, *legitur.*

DVO *præcepta cenſet eſſe à* Panætio *prætermiſſa.*) *Veneti & alij ita:* Duo *præterita cenſet eſſe à* Panætio. *quæ certè aptius cum ſequentibus cohærent.*

EX LIBRO III.

BREVITER *eſſe tractatum.*) Ven. T*actum: & rectè quidem quemadmodum uidetur. ut & alibi,* Quod *à* Craſſo *tactum eſt.* IPSVM *illud quidem perfectum honeſtum nullo modo eſſe poteſt, ſed ſimilitudines honeſti eſſe poſſunt.*) In Venetis, E*ſſe poteſt, non legitur: neque ab autore additum uidetur.* IN *quo media officia comparantur. Sunt enim hæ actiones laudabiles quædam, quæ comparatione ipſarum inter ſeſe magis eminent, ut mutare uerbum (quidam enim ſcripſere compareant) nihil neceſſe fuiſſe uideatur.* QVOD *autem in poëm.*) *Suſpicor legendum,* Q*uod item in poëmatib. Certè ita totus locus planus fuerit.* ATQVE *hoc multo magis exigit.*) Ven. E*fficit. utrunq; aliquis uerũ putare poſſit.* DISSOLVETVR *omnis humana conſociatio.*) Sic *quidem pleriq; omnes libri, & uerbum eſſe Ciceronianum conſtat:* Veneti *tamen,* Con*ſortio.* Et *ita* Nonius *Marc. legit.* NISI *alius caſus.*) Ven. N*iſi aliqui caſus.* Q*uod mihi nequaquam improbatur.* E*ſt autem* Aliqui, *pro aliquis: ut* Qui, *pro* Quis, *plurimum*

ueteres uſurparunt. CERTE *in eadem re utili, turpitudo &c.)* Veneti, *In eadem re utili & turpitudo.* *Sane quod aliqui ſcripſere planum, utilitas & turpitudo.* SED *alteri ſurripere ius non eſt.)* Veneti Diripere: *quod non poſſum reijcere:* Neq; *enim me tam in hoc uerbo fortaſſe inuſitatior caſus nominis additus, quàm uiolentiæ ſignificatio mouet.* VT *perorandæ litis tempus, quoad per leges liceat, accommodet.)* Ven. *Et ut orandæ liti tempus, elegantiore ut uidetur conſtructione uerborum.* POSTERA *die.)* Alij, Poſtridie: *quorum utrunque quidem interpretatur alterum.* Etſi Pridie & Poſtridie, *uel ſuum diem expreſſe adiungi ſibi, uel ad indicatum referri uolunt, ut ſanè, ſi eligere liceat,* Poſteram diem, *malim: præſertim cum & in paulò antiquiorib. exemplis ita legatur.*

ANTE *oculos.) Ante hortulos, conſentientibus omnibus ferè exemplis. Sed mox: Piſces proijciebantur.* In Ven. *Abijciebantur, ſanè haud deterius, ſi non rectius.*

TVBERONI *differentem.) Tuberoni dicere, in omnibus ferè exempl. idq; reponendum.* AD *arbitrum illum adegit.)* Alij, Arbitrum *illum adegit: Quid ſibi de ea, idq; uerum.* Verba *autem ſunt iuris ciuilis, quæ requirentur de* Topicis. LEGES *quatenus manu tenere res poſſunt.)* In Ven. *Res, omiſſum: & rectè quidem, niſi admodum fallor.* OMNIBVS *uicis ſtatuæ factæ ſunt.)* Venetum *exempl. Factæ ſunt, non habet: & rectè quidem.* Nam *& figura ſermonis ſuſpicione non caret, & quod ſequitur, ad eas thus & cerei, illam ἔκλειψιν uidetur cõprobare.* GRAECOS *uerſus* Euripidis de Phœniſſis.) Euripidis, *in* Ven. *omiſſum.* VTRVM *igitur utilius &c.)* Hic *totus locus, paucis uerbis mutatis, tota mutata forma ſermonis, ita legitur: Viſum igitur utilius*

eſſe

eſſe Fabritio, qui talis in hac urbe, qualis Ariſtides Athenis fuit, uel Senatui noſtro, qui nunquam utilitatem à dignitate ſeiunxit, armis cum hoſte pugnare, non uenenis. SED tamen ad extremum utilitate non putat officium dirigi magis, quàm humanitate.) Alij negationem omiſere. Vene. ſic, Vtilitate, ut putat, officium dirigit. HAEC ſunt quaſi controuerſiæ in iure Stoic.) Vene. Controuerſa iura Stoicorum. quod ſanè, præſertim alijs etiam adſtipulantibus exemplis, retinendum uidetur. SVBLATVS eſt, atq; inſanus antequam.) Alij ſublatus eſt inſanus, atq; qua conſt. Alij rectius ita: Sublatus eſt, atq; is antequam conſt. QVAE cenſes?) Alij, Quid cens. Sed hæc aliorum uera lectio, Quem cenſes. Nam per ſe hoc ponitur, non adiungitur ad fœminina ſequentia nomina. AD aſtringendã uitam.) Immo ut alij, Fidem. Et mox, Quorum erunt captiui. rectum illud, Quorum erant potiti Pœni.

DE SENECTVTE.

HVNC libellum & Vene. & alij codices collocatum habent poſt ſequentem De amicitia, ut ſit ordine poſterior, cum tamen prior elaboratione fuerit, ut apparet de proœmio Lælij. ECQVID erit pretij.) Non uera ſcriptura, & alibi etiam aliud uerſus Enniani initium reperitur. Itaque omnino ſic ille legendus uidetur: Et qua deprimere. Ecquid erit præmij: deficiente, ut apparet, fine.

SERVNT arbores.) Alij, Scrit. Atque ita ſanè in prima Tuſcul. ubi eodem teſtimonio Statij utitur, legimus.

SED etiam poſteris tradere. Vene. Prodere. Quo quidem ſenſu & Virg. dixit, Genus alto à ſanguine Teucri. Proderet, id eſt, propagaret ad poſteritatem. QVI cum ſeptem annis antequam natus ſum fabulam docuiſſet, Cethego & Tuditano COSS.) Ven. VI. Annis. Sed con-

ſulis prioris nomen uerum non eſt: reponetur igitur, Centone pro Cethego: hoc enim cognomentum fuit C. Clodio Cæci F. Qui cum eſſet COS. cum M. Tuditano, tum primum docuiſſe fabulas Liuium, anno antequam natus eſſet Ennius, dicitur in Bruto. EFFLARENT è floribus.) Alij, Efflarentur. Sanè illud retineri poteſt, ut ſit ſimile his, præcipitante repub. & ſuppeditare, &, Tum prora auertit. ingeminant curæ. AVTORITATEM afferre.) Ven. Arripere. id quod certe accommodatum eſt ad id quod dixerat repente, ut in uerbo quoq; nulla ſit moræ ſignificatio. SED cum eſſem in hoc corpore.) Alij, Sed cum eſſe in hoc corpore. quod ſanè melius uidetur. Diſcedunt autem Latina à Græcis longius, ut aut liberiorem propè iuſto in conuertendo Ciceronem fuiſſe, aut hæc habuiſſe in ſuo Xenophonte ſcripta aliter atque in noſtro ſint, confitendum eſſe uideatur. Sic enim Græca in VIII. παιδείας. οὐδὲ γὰρ νῦν τοι τὴν γ' ἐμὴν ψυχὴν ἑωρᾶτε, ἀλλ' οἷς διεπράττετο τούτοις αὐτὴν ὡς οὖσαν κατεφωρᾶτε. Iam illa, Eundem igitur eſſe creditote, etiamſi nullum uidebitis, in noſtris libris Xenophontis, prorſum non leguntur. PILAM retorſerit.) Haud ſcio an uera ſit hæc lectio: Nam & contrario ſenſu, Pilam tenere, in Oratione contra Piſonem dixit. Sed alij libri habent, Peliam recoxerit. Quod ipſum quidem cum propter fabulam, tum quia eadem forma Plautus uſus fuerit, uidetur eruditius. locus autem Plauti eſt in Pſeudolo: Item ut Medea Peliam concoxit ſenem.

DE AMICITIA.

QVINTVS Mutius Augur Scæuola.) Ven. Scæuola, non habent. Et ſanè, ut multa, de explicatiuncula ſeu annotatiuncula alicuius in ſcriptum autoris irrepſiſſe uериſimile

mile eſt. CVM *ſæpe multa narraret.*) Hoc uerbum *ſine cauſa aliqui mutarunt, & fecerunt,* Narrare *: cùm tamen hæc loquendi figura* Ciceroni *non ſit inuſitata: de qua re alibi diſputauimus.* In Venetis *libris omiſſum eſt, ſanè non ineleganti intellectu, ut extrinſecus aſſumatur, ut & mox: Sunt iſta uera* Læli*, Sunt iſta* Læli. *in* Ven. *ſcribitur: progreßio autem hæc eſt ad ſequentia, ut in* δραματικοῖς *fieri ſolet, iuxta hoc: Audiui* Archilis*, iandudum* Leſbiam *adduci iubes, &* Ita*, ut dixi,* Soſtrata *facito.* VT *prius introieram in uitam.*) Veneti *libri, In uitam, non habent.* Et *poteſt ſanè inculcatum hoc uideri, cum intelligi elegantius uideatur, figura orationis ſylleptica.* VT *ijs præponatur.*) *falsò.* Alij *legere* Proponatur*, ſed nos* Ven. *ſcriptura aſſentimur,* Vt *ijs id ponatur.* θέσεις *enim ſignificat, id eſt, communes quoſdam locos, qui diſputatione explicarentur.* VT *quidam indocti.*) Forma *literæ* M. *repetita uidetur, & eſſe uerius quod in* Ven. *legitur,* Quidam *docti.* Nam *hæc certè de uirtute magnifica uerba à doctis, id eſt, ijs qui* σοφοὶ *uocantur, fieri ſolita ſcimus.*

QVIS *poteſt eſſe uita uitalis.*) Haud *dubiè uerum quod in* Vene. *eſt, Cui poteſt eſſe uita uitalis, id quod & quæ ſequuntur planè demonſtrant.* ITAQVE *non aqua, non igni, non aëre, ut aiunt, &c.*) Non *aëre in pleriſq; omiſſum eſt.* Atq; *haud ſcio an non germana hæc ſit acceßio, præſertim cùm &* Græci *in hoc prouerbio aquæ & ignis tantummodo mentionem fecerint.* Sic *enim* Plutarchus *in libello, ubi tradit diſcrimen inter amicum & aſſentatorem,* καθὸ δὴ καὶ λέγεται πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαιότερος ἐστι. POTISSIME *dixiſſe.*) Non *potißimè ſed potißimum pro maximè dixerunt.* Ideoque, *ſed & alijs de cauſis,* Veneta *lectio mihi probatur,* Potuiſſe

dicere. TV *magis id diceres.*) Alibi, Tum magis: idq; magis placet. Simile autem illi, Magis, ſi magis noris, putes. Sed ut, hoc quoq; ὁδὸς παρέργως indicemus, adduxit ex libris de repub. horum locorum aliquid Auguſt. lib. II. cap. XXI. de ciuitate Dei. QVAM *ab indigentia.*) In Ven. Imbecillitate. Eſtq; hoc uocabulum: ut facile apparet, plane repoſitum pro illo, non emendatione ex illo factum. Et χρείας tamen uerbo Epicurus eſt de amicitia loquens uſus, ſtatuit enim τὴν φιλίαν διὰ τὰς χρείας γίνεσθαι. χρεία uero habet τὸ ἐνδείας, id eſt, indigentiæ ſignificationem. NAM *uel ut non idem expediret utriq;, incidere ſæpe, uel ut de Repub. non idem ſentirent.*) Multo Ven. libri rectius, Vt non idem expediret utriq;, incidere ſæpe, uel ut non idem ſentiretur. PRAETEXTA & *toga.*) Hæc quidem ſcriptura uera eſſe non uidetur. In Vene. recte, ut puto, legitur, Prætexta toga. Nam hæc erat pueriIis ueſtis, quam confirmati ætate deponere & ſumere uirilem ſeu puram togam ſolebant. Aliqui interpoſuere, Sumpta: ut tale fieret, Sæpe una cum prætexta, ſumpta toga, ſed Ven. lectionem ueram omnino eſſe iudico. VT *ab amicis in magna re aliqua in Rempub. peccantibus.*) Vene. exempli & hoc loco probatur mihi lectio. Sic enim in illo, In magnam aliquam rem peccantibus. iuxta hoc Terentianum, Verum in iſtam partem potius peccato tamen. & ſenſus in his uerbis plenior ineſt. DIVITIIS *affluentes.*) Ven. Delitijs. Quod ſicui non diſpliceat, ut ne nobis quidem, is ſciet intelligendum, hoc dici de Epicureis ἡδονικοῖς, qui propter utilitatem amicitiam ſuſcipi ſtatuerent. VESTES *gloriam.*) Alij, Veſtes egregias. Ven. Veſtem egregiam, id quod uerum eſſe puto. Nam quis hic gloriæ locus? Veſtem autem egregiam dixit, ut alibi ſtragulam.

gulam. Atque omnino ſingularis numerus rectior eſt,

INIMICIOREM.) *Alij, Inimicitiorem: ſed illam formam ratio grammatica defendit.* Ad Chilonem hoc Lacedæmonium dictum alij retulere. De qua quidem ſententia expreßi uerſus Sophoclei in Aiace:

Εγὼ δ᾽ ἐπίστωμαι γὰρ ἀρτίως, ὅτι
Ογ᾽ ἐχθρὸς ὑμῖν ἐς τοσόνδ᾽ ἐχθραντέος
Ως καὶ φιλήσων αὖθις ἔστε τὸν φίλον
Τοσαῦτα ὑπουργῶν ὠφελεῖν βουλήσομαι
Ως αἰὲν οὐ μενοῦντα.

Atque fuit, ut iam intelligo, talis mihi
Inimicitia agitanda rurſum, in gratiam ut
Redire poſſem. Ergo boni tantum uolo
Dehinc facere amico, ſemper hocce ut cogitem,
Haud ſempiternam beneuolentiam fore.

Sed & apud Demoſthenem in Oratione contra Ariſtocratem dictum illud ueluti explicari uidetur, ut ad uitæ cum præſidium tum humanitatem pertinere credendum ſit.

AVT *de capite agatur.*) *Alij, & quidem rectè, Aut caput agatur: ut pro lege Manilia: Agitur enim ſalus ſociorum atq; amicorum, pro qua multa maiores noſtri, & grauia bella geſſerunt. Aguntur certiß.* PO. RO. *uectigalia, &c.* Et Terent. *Non capitis eius res agitur, ſed pecuniæ.* SVSTINERE *ut curſum.*) *Veneti currum, ſed & illud non poſſum reijcere. Mox uerò, aliqua parte periclitatis moribus, alij probatis. Sed illud rectius uidetur propter præceptum modij ſalis, quem abſumendum prius quàm contrahatur amicitia ſapientes ueteres monuerunt.*

FACILE *inuentus.*) *Veneti Inuentu, ſine dubio rectè, Et mox. Quanquam Ennius rectè inquit. in pleriſque libris Inquit non legitur, eleganti quidem deficientia,*

cientia. APERTE enim uel odiſſe, magis ingenuum eſt,quàm fronte occultare ſententiam.) Deinde, Non ſolum ab aliquo oblatas criminationes depellere. In Ven. exemplo,legitur,Ingenui eſt, & Allatas criminationes repellere, ſanè non deterius, ut exiſtimo. ET alterum acquirit:& poſtea,Vt non acquirat aliquem.) Ven. libri habent Anquirit & Anquirat. Atque ſimiliter pleriſq; alijs in locis,ubi,Ad,uel In præpoſitiones uerbo illi anteponuntur in euulgatis exemplis ſcriptorum Ciceronis: de hoc igitur nunc ſemel dicere uiſum. Ac ſanè utroque iſto in loco Acquirendi,id eſt, comparandi & adipiſcendi ſignificatio non admodum congruere uidetur. In alijs tamen ſæpe locis, Inquirendi ſæpe uerbum aptè poni poſſet. Anquirendi quidem origo & uis manifeſta eſt: neque obſtare huius uſurpationi quicquam animaduertere poſſum, niſi opinionem quandam antiquitatis nimiæ. Sed nos dè hac iudicare atq; decidere, fortaſſe non ferenda audacia: præſertim cum forma ab omni ruditate abſit. Ego tamen ſuum cuiq; relinquere arbitrium,etiam hac de re uolo liberum: ſatisq; habeo indicaſſe quid quandam dubitationem hac in parte commouiſſet,& ad probandam Ven. ſcripturam nonnihil impuliſſet animum meum.

PARADOXA.

STOICE ſolet nullis oratorijs ornamentis adhibitis.) Ita ferè omnes libri, ſed in Vene. Nullis, omiſſum facit ut de huius loci ueritate quærendum diligentius eſſe uideatur: Atque ego quidem Venetæ lectioni aſſentior. Nam & alibi eloquentiæ laudem Catoni tribuit Cicero, Et ordiens, clarè hoc dixit, dicendo Catonem conſecutum ut Stoica etiam populo probabilia uiderentur. HOMINES his rebus circunfluentes.) Vene. circunfluentibus.

Sed

Sed illud, quamuis hoc non reijciendum alicui fortè uideatur, retinendum puto: nam & ſimiliter Att. II. *Circunfluens gloria, legitur.* QVAE *uerbis ſubtilius quàm factis diſput.*) Planè *aliorum librorum ſcripturam probo, Quæ uerbis ſubtilius quàm ſatis eſt diſput.* QVID *autem* Numa Pompilius, *&c.*) Veneti *ita*, Quid *autem à* Numa Pompilio? *minuſne gratas* Dijs *immortalibus capedines ac fictiles urnulas fuiſſe, quàm filicatas aliorum pateras arbitramur?* Quæ *nobis lectio admodum probatur*. Nam & Sext. *Pomp. filicatam pateram dicit eſſe eam quæ ad herbæ filicis ſpeciem cælata ſit.* Quales *& nunc cælaturas licet cernere, quaſi tenuioribus & ſerratis folijs, ſerie quadam de cauliculo excurrentibus, & labra fundoſq; poculorum includentibus. Sed hoc &* Victorius *annotauit.* TVAE *libidines te torquent.*) In II.
Vene. Torquentur, *mutata diatheſi uerbi: & quidem multis ſunt communiter uſi ueteres, ut* Punior, *quemadmodum in* Officijs, *qui punitur, aut uerbis caſtigat, & alijs quorum non pauca annotauit* Marcellus. ὍΤΙ ἴσα τὰ III.
ἁμαρτήματα.) In Venetis *additur*, καὶ κατηγορήματα.
Et *diſſeruere quidem de his quoq; Stoici, ita ut exæquare inter ſe uiderentur. Hæc autem ſunt quæ quocunque modo de aliqua re dicuntur, ut pronuntiatum perficiatur.* Quamuis *igitur illa uaria ſint, tamen pari ratione omnia ſententiam aliquam abſoluunt.* Vt *uidet, ſentit, ambulat: lo qui, nauigare in pelago* Siculo. Cicero *tamen hoc loco de his nihil diſſeruit.* TANQVAM *tranſire lineas.*) Tranſilire Ven. Lineas *autem dicit, quibus in certaminibus celeritatis ſpatia definirentur* τῶν ἀφέσεων, *ut in epiſtola ad* Luceium, Fines *tranſire uerecundiæ.* Recti *igitur & honeſti lineam qui tranſiuit, quamuis parum longè procurrerit,*

rerit,non tamen peccauit, ſecus quàm in hoc ſpatio ſtrenuiſsimus, ut Stoici docere uoluerunt. QVAE *quando ultro alteri acceßit,id fit propenſius,ſi utrobiq;,&c.) Alij ſic,Quæ quando alteri acceßit, & ſi utrique.* Vene. *exemplum ita,Quæ cum utro acceßit,& utroq;, ut ſit ad*
IIII. *utrum & ad utrunque.* OTI πάντες οἱ μωροὶ μαίνονται.)*Dixere hoc quidem Stoici & non idem putatur uulgo* μωρὸν εἶναι *&* μαινόμενον,*id eſt,ſtultũ eſſe,& furioſum.Sed elegantior* Veneta *præſcriptio uidetur,* ὅτι πᾶς ἄφρων μαίνεται:*Qui ſapiens non ſit cum furere.* REBVS *abdicam neceß.)*Veneti *& alij ferè libri,*Addicam*: idq́; ſaltem illo altero uerius uidetur.Adduci autem rebus neceſſarijs fortaſſe eum ſentit, cui dati curatores ſuppeditarent neceſſaria ad uitam degendam,cuiq; adempta eſſet bonorum adminiſtratio.* DIVINAM *animi mei conſtantiam,meas curas, uigilias, conſilia, quibus reſpub. inuicta ſtat.)*Ven. Meis *curis, uigilijs, conſilijs, ſtare te inuitiß.* Rempub.*id eſt, hanc laudem conſeruatæ à me* Reip. *Quæ ut non improbo,ita non auſim affirmare pro illis reponenda eſſe.* Ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ, ἐλεύθεροι, πάντες δὲ οἱ
V. μωροὶ δοῦλοι.*In* Venetis,καὶ πᾶς ἄφρων δοῦλος. SVIS *ea cuiq; fingitur moribus.)* Ita in Ven. *exemplis:alij, Suis cuiuſq; fingitur.Sententia eſt* Plautina *in* Trinumo,*Sapiens quidem ipſe fingit fortunam ſibi: ſed* Cic.*ut apparet alterius* Poëtæ *loco uſus eſt.* AC TV *pari ſtult.)* In Ven. *emendatus(nihil enim dubito)locus eſt,*Topiarij *ſtultitiæ ſuæ. Dicit enim non infimæ ſortis, iſtos qui uulgò beati putentur, eſſe ſeruos, ſed quaſi primarios quoſdam ſeruos,ſeruos tamen ſtultitiæ ſuæ, ut atrienſes, qui negotia tractabant dominorum, quemadmodum dicit* Pſeudolus*, condus, promus, procurator pœni. & mox: Qui res*

ratio

rationesq; heri curo, argentum accepto, & cui debet dato. Topiarios autem, qui topia curarent, delitias quaſdam & amœnitates locorum. de quibus plura Victorius. ASSIDET, *miratur.*) Vene.rectius, ut puto, Muneratur. Nam miſsis muneribus, ut notum eſt, hæreditatum inſidiatores conciliare locupletes, & ſolebant quondam, & nunc ſolent.

DE FINIBVS.

CHAERE *Tite huic hoſtis mi Albutius, huic inimicus.*) Hanc lectionem etſi ueram iudicabam, nolui tamen non & Venetam indicare: χαῖρε. hinc hoſtis Muti Albutius. HVNC *naturalem eſſe omnium corporum motum.*) Omnium ponderum motum legendum puto.

APVD *Veſuuium.*) Ven. Veſerim. Vtrunq; rectè poteſt legi. Nam ita Liuius lib. VIII. de hoc prælio, Pugnatum eſt haud procul radicibus Veſuuij montis, quà uia ad Veſerim ferebat. VOLVPTATEM *& per ſe expetendam, & dolorem ipſum per ſe eſſe fugiendum.*) In Ven. hæc uerba prorſus non leguntur: & de marginali annotatione in ipſum autoris ſcriptum inuaſiſſe apparet.

VT *ita ruant, itaq; turbentur.*) Ven. turbent: ut Moſtellaria, Pergam turbare porrò. id eſt, turbas dare. CVRA *& angore, cum & mortem contemnit.*) Sanè in his uerbis mendum ineſſe propè certum eſt. Et lectio Ven. mihi nequaquam diſplicet, Et rigore animi etiam mortem contemnit. IN *phyſicis quidem cum plurimum poſsint.*) Verum eſſe puto, In phyſicis quidem quàmplurimum poſui. Nam de phyſicis, id eſt, rerum cauſis & naturis explicatis, oſtendere uoluit Epicurus ea quæ hoc etiam loco copioſè memorantur: itaq; illum in his plurimum operæ poſuiſſe ait. NIHIL *aſperum niſi dolorem.*) Veneti

habent

habent libri, eleganti ἀντιθέτως, *Improſperum.* IVS *& ſacculos abſtulerit.) Quid aliud facerem nihil erat hoc loco quàm ut penè inemendabilia hæc, ut nunc quidem ſe habent ſtudiorum noſtrorum res, eſſe annotarem.* NOS *Varrones ſtupemus.)* Barones Veneti. *De quo uocabulo in annotationibus ſuis ad epiſtolas* Ciceronis P. Victorius *copioſè diſſeruit.* VESICAE *& uiſcerum.)* In exem*plo epiſtolæ, huius expoſitio à* Laërtio *(ſcripta quidem, ut ille uult, non ad* Hermachum, *ſed ad* Idomenea*) legitur* δυσεντερικὰ πάθη, *in quo uerbo uiſcerum certe eſt ſignificatio. Veneti tamen torminum habent, & mox.*

VOLVNTATE *ab adoleſcentia ſuſcepta.)* In Venetis, Ab *adoleſcentulo: quod cum Græcis conſentit: illa enim ſic habent,* οὐδὲ ἀξίως δὲ ἐκ μειρακίου πρὸς ἐμὲ καὶ φιλοσοφίαν ἐπιμελοῦ τῶν παίδων μητροδώρου. Intelligen*dum autem* διαθέσεως, *ſimileúe aliquid.* SVAVIS *eſt præteritorum malorum memoria.)* Alij *laborum. Sed prior lectio ad Græca reſpondet. Eſt enim uerſus in* Oreſte:

ὦ πότνια λήθη τῶν κακῶν ὡς εἶ γλυκύ.

Lib. III. DVLCEDINEM *corporis, & utilitatem ex eaue natam.) Verum omnino uidetur,* Dulcedinem *corporis titillantem, ex eaue natam.* NEQVE *affirmare quo meliores ſumus.)* Legendum *potius* Affirmare: *quod uerbum & quid ſignificet apparet, & alibi legimus conformare, informareq́ue, ut alienum illud non debeat uideri.*

A SE *ita natura d l.)* Alij, *Aſcita. Et quidem apparet facili leuiq́ue momento accidere potuiſſe ut alterutra ſcriptio in archetypo reperta ita mutaretur à librario: utra tamen retinenda potius eſſe uideatur, non auſim pronuntiare.* QVAE *autem æſtimanda eſſent.)* Veneti, Quæq́ue: *ut ſuprà quoq́ue, ubi alij libri,* Quæcunq́ue *oppor-*

tuna

tuna dicuntur, Veneti, Quæq;. Mihi uenit in mentem re-
ctè legi utroque in loco poſſe Quæq;. QVI *negaret*
iniuſtum fore.) Alij Migraret. *& hoc* Victorius *probat,*
ſimiliterq́; legit in primo de officijs: Quæq́; pertinent ad
ueritatem & ad fidem, ea migrare interdum, & non ſer-
uare ſit iuſtum. IMMO *iſto quidem, inquam, loco,* Lib. IIII.
quicquid poſtulo, reſponde arbitratu meo.) Veneti ſenſu,
ut uidetur, concinniore, ita: Immo *iſtud quidem, inquam,*
quo loco, niſi iniquum poſtulo, reſponde arbitratu meo.
ut Cicero, *quo quicq; loco uiſum ſibi fuerit, eo ſibi illud*
explicari à Catone *uelit.* NON *ponere in bonis po-*
tius quàm eijcere.) Corruptum eſſe hunc locum apparet,
atque haud ſcio an in Venetis *reſtitutus ſit.* Ibi *enim ita,*
Reliquorumq́; *ſenſuum ponere in bonis, potius quàm di-*
cerent nihil omnino, &c. Nam *εἰρωνικῶς hæc omnia* Cice-
ro: *Scilicet ſtultos fuiſſe ueteres, qui hæc bona potius*
quàm media, id eſt, ἀδιάφορα appellarent. Ego tamen,
nequid diſsimulem, pro Dicerent, *Dicere malim. ita enim*
ſaltem æquabilior eſſet oratio. EIVSDEM *modi.)*
Verum *eſt, quod &* Veneti, *Cuiuſdam modi, id eſt, ποῖά*
τινα. QVIA *momentum aliquod habeat ad iucundum*
acceſsio, ne bonum ſit.) Veneti aliter, ſed ſenſu nondum
liquido: Quia *momentum aliquam habeat ad iucundum*
acceſsionem. Nos *aliquando non incommodam lectionem*
futuram eſſe talem rati ſumus: Ad *iucundum, acceſsione*
bonum ſit: ſed de hoc quæramus diligentius. EX *uir-*
tute uitam agere.) Veneti eleganter, Vitam *fingere.* ET
mox, Tanquam *de inanimali aliquo loquantur.)* Veneti
Animali. *Ac ſanè* Animale, *quod anima præditum ſit,* Ci-
ceronem *appellare dubium non eſt: ſed quod expers eſſet*
animæ, inaninum potius dixiſſe quàm inanimale reperias.

Tanquam igitur de animali, uerum uidetur. Nam animal nunc brutum aut beſtiam, id eſt, ἄλογον ζῶον dicit, ut & alibi, Quem ego in hoc animali inuenire non poſſem. id eſt, in hac beſtia ſeu pecude. POSTEA tuus ille Zenulus, ſcis enim citius quàm hunc à philoſophia clientes tuos à poëtica profectos.) Semper hunc locum mendoſum eſſe ſuſpicati ſumus. Veneti pro Zenulus, Pœnulus. & alia paulò aliter. Ac poteſt quidem à Zenone quoq; Zenulus, ut à lenone lenulus apud Plautum. ſed mihi talis lectio uel huic non diſsimilis certè quædam, uera uidetur eſſe: Poſtea tuus ille Pœnulus: ſcis enim Citieas clientes tuos à Phœnicia eſſe profectos. Conſtat enim certe Zenonem fuiſſe Citiea: & quamuis Citium fuerit in Cypro Græcum oppidum, tamen Phœnicas incolas admuſit. Itaque Laërtius ſic de Zenone orditur, Ζήνων Μνασέου ἢ δημέου κιττιεὺς, ἀπὸ κύπρου πολίσματος ἑλληνικοῦ φοίνικας ἐποίκους ἐσχηκότος. Clientes autem hos Catonis fuiſſe quis dubitet? cum in huius clientela tota Cyprus eſſet, quippe qui publicato nefaria rogatione Clodij (ut Cicero uult) regno Cypri, ad illud occupandum, & regiam pecuniā deportandum miſſus fuerit. Itaq; iam propè, quod non facile ſoleo facere, hanc noſtram lectionem ueram eſſe auſim affirmare. EA uirtutibus his quibus à natura eſſemus ornati, aptari poſſe.) Fortaſſe fuit in ueteribus exemplis ſcriptum Opteri. Venetum quidem exemplum Obteri habet. Sed quomodo cohærent quæ ſequuntur? Non faciles illas quidem nec contemnendas. De hoc igitur quærendum: ac, Res, quidem ſi adderetur, quaſi complanatus iam locus eſſet, ut fieret, Non faciles illas quidem res nec. ſed quæramus amplius.

RERVM PVB. rationes.) Veneti, Rectiones, ſed & alij ſimiliter: & mox in V. eodem uerbo utitur, & ſimile certè eſt, ſcriptio, dictio, lectio, &c. FALLA-

ci loquentiæ.)Alij,Fallacis loquelæ, falsò: uerùm puto, fallaciloquæ. L. TVBVLVM.)*|Non eſt ignotum poſteriores in multis nominibus duplicaſſe conſonantes: ut Catulus, Catullus: Tubulus, Tubullus: Cæcina, Cæcinna fieret. Sed & mutatio* v, *in* i, *nota, ut optumus, monumentum.Huius igitur Tubuli & ſuprà lib.* ii. *meminit Cicero, ſed ibi Tibullus ſcribitur: An tu me de L. Tibullo putas dicere, qui cum Prætor quæſtionem inter ſicarios exercuiſſet, ita apertè cœpit pecunias ob eam rem iudicandam, ut anno proximo P. Scæuola trib.pl.ferret ad populum, uellent'ne de ea re quæri:quo plebiſcito decreta à ſenatu eſt conſuli quæſtio Cn. Scipioni: profectus in exilium Tibullus ſtatim, nec reſpondere auſus, erat enim res aperta. Citatur & locus ab Aſconio: Si mehercule Iud. pro L. Tibullo dicerem, quem unum ex omni memoria ſceleratiſsimum fuiſſe accepimus.Sed in uulgatis libris, ut cum pleraq; alia, tum maximè nomina propria, & hoc nomen corruptius reperitur.* ET SI *hinc, inquit, fortaſſe non poteris ſic abire.) Veneti, Etſi hoc, inquit, fortaſſe non poterit ſic abire, quemadmodum illud, Mirabar hoc ſi ſic abiret.* NE *putreſceret.) Dictum Chryſippi, ut ait Cicero lib.* ii. *de Natura Deorum: ſed Non. Marcellus, à Putido Putiſceret deductum legit.* QVOD *in motu & in ſtatu corporis.)Legendum ſine dubio uidetur, Quid in motu & in, &c.* QVIS *pullum Numitorem.) Pullum de Publio factum uolunt, & uerum eſſe P. Numit.* QVEM *Tiberina decurſio feſto ille die.) Veneti, Diſſenſio, falsò.Dies hic feſtus celebratus fuit* VIII. *Cal. Sextil.ut Ouid.docuit Faſt.* VI. *his uerſibus:*

Quàm citò uenerunt Fortunæ fortis honores
Poſt ſeptem luces Iunius actus erit.

Ite, deam læti fortes celebrate Quirites:
In Tiberis ripa munera regis habet.
Pars pede, pars etiam celeri decurrite cymba,
Nec pudeat potos inde redire domum.
Ferte coronatæ iuuenum conuiuia lyntres
Multaq́; per medias uina bibantur aquas.
Plebs colit hanc: quia qui poſuit, de plebe fuiſſe
Fertur, & ex humili ſceptra tuliſſe loco.
Conuenit & ſeruis, ſerua quia Tullius ortus
Conſtituit dubiæ templa propinqua Deæ.

Hanc ædem marmore Cappadocico extruxiſſe, ait Plinius, Neronem, ſacratam à Seruio rege, aurea domo complexum, lib. 36. cap. 22.

TVSCVLANAE QVAESTIONES.

POLYCLETOS & *Parrhaſios.) Polycleton fuiſſe nobilem ſtatuarium ſcimus, pictorem hoc nomine celebrem neminem comperimus. Quare uel mutatam ita ſcripturam à librarijs de Polygnoto, uel eſſe μνημονικὸν ἁμάρτημα, uel neſcio quid dicemus.* VTILITATE *inſpecta.) In Venetis non eſt, Inſpecta: & neſcio quo pacto, uacare planè uidetur. Paulò pòſt, Philoſophia latuit. Veneti, Iacuit: idq́;, ut uidetur, uerum eſt: nam & ita paulò antè, Iacentq; ea ſemper quæ apud quoſq; improbantur. & Attic. 11. Tanto me dolore affecit ut poſtea iacuerim.*

QVAM *meus amicus Appius νεκρομαντεία faciebat.) Mihi ita aliquando uiſum legi debere, Faciebat νεκρομαντεία, ut dicere intelligeremus Ciceronem: ex hoc genere eſſe νεκρομαντείαν quam App. fecerit. Hæc autem quibus in locis exercebatur ea, ψυχομαντεία dicebatur. ut & in primo de Nat. Deor. Nec ψυχομαντεία quidem quibus Appius amicus tuus uti ſolebat. Alij tamen libri ſic, Quæ meus*

amicus

amicus Appius νεκρομαντεία *fac.* SED *quod literis extet probo.)*Ven:Sed quod literis extet, Pherecydes Syrius:idq́; eſſe uerum iudico. Non autẽ Syrus,ſed Syrius Pherecydes.Ex inſula Syro, cuius & Ouidius lib.VII.meminit:

Florentemq́; Cythnon, Syron, planamq́; Seriphon.

Nam Syri,gens ut notum diuerſis appellationibus deſtructa in Aſia: Qui tamen & ipſi Syrij ſunt Herodoto.

QVAE *eſt & natura dei propria puto & ſua.)*Veneti ita, Quæ eſt ei natura? Propria puto & ſua: planis uerbis & euidente ſenſu. ΑΠΟ Καρτερώτατος.) Nos aliquando uulgatæ ſcriptioni inhærentes fecimus ἀποκαρτερώσαντος.In Venetis autem eſt, ἀποκαρτερῶν.

QVAM *optabiliter iter illud iucundum.)*Alij, Ineundum, Veneti, Quàm iter illud iucundum eſſe debet?

ISQVE *qui hoc Diagoræ dixit, permagnum exiſtimans patrem cum duobus filijs, tris Olympionicas una ex domo prodire.)* De Diagora in explicatione noſtra huius libri dictum eſt.Atque ita quidem traditum eſt, Diagoram unà cum filijs duobus Acuſilao & Damageto in Olympiam ueniſſe,uictoresq́; hos patrem per cœtum totum & coronã ſpectatorum circuntuliſſe,cum floribus ipſe undique conſpergeretur,& ab uniuerſis beatus prædicaretur. Veneti tamen,hæc uerba,Patrem cum duobus filijs,non habent. Et uериſimile certè eſt, hanc inculcatam explicationem quandam trium Olympionicarum,ita in textu ſcripti adhæſiſſe.

DIFFERVNT *aliquid.)* Veneti planius ita,Differt aliquid. QVAE *cæteris excellat.)* Alij, Excellebat. Verum eſſe uidetur Excellat. SIC *enim dicimus.)*Veneti, Duximus, ut intelligendum ſit diſputandum eſſe.Sed priorem lectionem non puto improbandam. QVI *enim animus eſt in aliquo morbo.)*Non eſt incommoda hæc

quidem lectio: Sed Veneta, Quis enim ſanus eſt in aliquo morbo? Intellectu ſuſtentanda: Animum ut ſentiamus in morbo dici non magis ſanum eſſe quàm corpus in ægrotatione. NEC ægroto etiam inquit niſi is qui fuerat ſenſus.) Victorius reſtituit hunc locum ita, Ne ægrotus ſim, inquit: ſed ſi fuerim, ſenſus aſſit. MALE Latinè uertitur.) Imò, ut Veneti, Videtur. Nam certè Græcè dicitur φθονῶσοι τῦδε. ut uerſioni hic non locus eſſe uideatur. ΑΥΛΩΝ hortabere ut aud.) Vene. ὑδραύλεως. ὕδραυλις autem ὄργανον μουσικὸν, ut Athenæus lib. III I.

SI Venereum etiam aliquid admoueris,) Veneti, Si uerò aliquid etiam admoueris honeſtè, ut, fuit aut tibi quicquam dulce meum. CEDRVM incendamus.) Quis Cedrum odoriferam eſſe ignorat? uel de Maronis uerſu, ut de Homericis ſileamus:

Vrit odoratam nocturna in lumina cedrum.

Victorius tamen reponendũ probat hedychrũ. PARIETVM ruinæ.) Victorius, Parietinæ repoſuit. NONDVM intelligunt.) Rectè, Non'ne intelligunt, ut uidetur: & ita Veneti libri habent. CVIVSMODI eſt otium.) Veneti Cuicuimodi, de quo uerbo ſuprà diximus.

DILIGENTIA.) Veneti, Indigentia: de cuius ſcripturæ ueritate dubitari non poteſt. SEMPER aliquis alijs dolor alijs terror.) Veneti multò ſimplicius, &, ut puto, uerius, Semper aliquis terror. IRA uerò quãdiu.) Itaq; & Veneti. Sed poſſe non perperam ſcribi exiſtimo Cum diu. AT enim eodem.) Veneta lectione reſtituitur hic locus, etiam præſcriptis nominibus Att. &, M. Ita, Att. At enim eadem Stoici præcipua uel producta dicunt, quæ bona iſti. M. Dicunt illi quidem: Sed his uitam beatam compleri negant. lectionem igitur hanc ſequemur.

A' Sole

A' SOLE *exoriente, &c.) In Venetis ita uerſus reducti ad numeros ſuos leguntur:*

A ſole exoriente ſupra Mœotis paludes.

Nemo eſt qui factis me æquiparare queat.

Non tamen prorſus reijcere poſſum illam ſcripturam, Mœotidas paludes pro Pludes. Nam ueteres breues ſæpe ſyllabas ueluti abſorpſere pronuntiando, ut in cauneas, pro caue ne eas: ſneſtra, ſnex, pro feneſtra, ſenex, ut in Plautinis crebro. Ita & puto Horatium feciſſe: –Sterilisq; diu plus, pro palus. ALITER *in deſcriptione.) Veneti Diſcretione. Sed nos alibi pro diſcretè Venetos Deſcriptè repoſuiſſe animaduertimus. Quæretur igitur utrum uerius.*

VEL *inanimi uel animati.) Veneti Animantis: ſed illud certè non malum. Iidem rectius quod ſequitur, Vel muti uel loquentis, non Eloquentis.* VT *ipſa ſe mens uitijs exutam cognoſcat.) Sanè ſuſpicio eſt hoc loco inculcatæ explicationis, cùm in Venetis ita ſcribatur, ut ipſa ſe mens agnoſcat: id enim uidetur eſſe ut ſe cognoſcat exutam uitijs. Vitijs enim obruta non agnoſcit illa ſeſe, ſed in profundiſſimis iacet tenebris ignorantiæ.* SED *à te impetrare libenter uelim.) Veneti, Sed à te impetrarim libenter. hanc uolui & ipſam diuerſam à noſtra lectionem annotare, quamuis neutram damnare poſſem.* NVNC *quidem paululum, inquit, à Sole abſis.) Veneti eleganter deficiente oratione, abſis, non habent.* VT *quocunq; hæc loco ſuppeditent.) Idq; cum eſt ad ſenſum aptum, tum forma non alienum, Veneti tamen, ſuppeditetur, habent.*

NEC *inexercitum philoſophum.) Veneti, Eretricum philoſophum. Atque conſtat quidem fuiſſe Aſclepiadem Phliaſium, amicum ſummum Menedemi Eretrieos, à quo Eretrici dicti, ut Cicero quoq; docuit in Lucullo, &*

eundem in ultima ſenectute mortuum.

DE NATVRA DEORVM.

QVID *enim temeritate turpius,*) Veneti, Fortius: *quod certè congruere non uidetur. Suſpicari tamen aliquis poßit in archetypo, Spurcius, fuiſſe.* EX Epicuri *internuncijs.*) Veneti *& alij,* Intermundijs: *ut & in* II. *de Finibus:Indiuidua & intermundia quæ nec ſunt ulla nec poſſunt eſſe,intelligimus.Et hoc uerum puto.Dicit autem quædam interiecta ſpatia inanitatis inter mundos innumerabiles, quos à* Democrito *acceptos* Epicurus *conſtituit: de quo copiosè* Victorius. LONGVM *eſt iter ad omnia.*) Veneti *uetius,Longum eſt ad omnia: ut intelligamus,afferre ſeu dicere aliquid, ut* Terent.*Longum eſt Clitipho ſi tibi narrem, quamobrem id faciam.* EX *aqua cuncta gigneret.*) Veneti,*Fingeret, ut fingit enim natura prius nos intus. Sed,Gigneret nequaquam improbare poſſum.* QVI *ſe negat omnino de Dijs quid liqueat ſcire.*) Veneti,*de Dijs habere quod liqueat, ut illius uerba mox interpretatur* Cicero. *De Dijs neq; ut ſint, neq; ut non ſint, habeo dicere. Quod ita retulit* Laërtius περὶ μὲν θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναι εἴθ' ὡς εἰσὶν εἴθ' ὡς οὐκ εἰσίν. πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα εἰδέναι, ἥτε ἀδηλότης καὶ βραχὺς ὢν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου. διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος ἐξεβλήθη πρὸς ἀθηναίων, καὶ τὰ βιβλία αὐτοῦ κατέκαυσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὑποκήρυκα ἀναλεξάμενοι ἑκάστου τῶν κεκτημένων.

NEC *ille eſt beatus,implicatus moleſtis laborioſisq; negotijs.*) Veneti *ita,Næ ille eſt implicatus moleſtis laborioſisq; &c. ut mihi uidetur, multo elegantius.* CAETERA *quàm doctus.*) *Cæteroqui* Veneta *exempla.Quo quidem & alibi Ciceronem uolunt eſſe uſum, neq; ego aliter ſentio.* INSIGNI *nota ſtrabones aut pætulos.*) Veneti,

ti, Si non tam ſtrabones at pætulos. & ſanè ſunt ſtrabonum oculi planè diſtorti, pæti autem fracto & inſtabili lumine. Sed non poſſum tamē noſtratem ſcripturam omnino adhuc improbare. NON *ueſtro more, ſed dialecticorum quos funditus gens noſtra non nouit.)* Veneti, *Quæ funditus gens ueſtra.* Nam Epicurus *dialecticam certè repudiauit, ut ait* Torquatus *in primo de finibus.* In *dialectica autem ueſtra nullam uim exiſtimat eſſe, nec ad melius uiuendum, nec ad commodius diſſerendum. Quod autem in* Venetis, *Quæ, infertur quod referat* τὰ διαλεκτικά: *eſt illud quidem minus ſimplicius orationis, ſed haud ſcio an uerum.* SED *tamen cur tantum* Epicuri, *&c.)* Legendum, *Cum tantum: & mox, Soletis quæri non Quærere.* CISIPPAM.) *Veneti Cheſippum, à uerbo obſcœnioris ſignificationis,* χέσαι, *facto nomine.*

QVOS *non pudeat earundem* Epicuri *uocum.)* Veneti, *Quos pudeat earum* Epicuri, *&c. ut intelligendum ſit,* Velleium *admodum fortem* Epicureum *fuiſſe, qui nihil uereretur proloqui omnium quæ à magiſtro didiciſſet.* Sed *mihi ita hic aliquando locus eſſe legendus uiſus, Quin pudeat earum tandem* Epicuri *uocum.* NOSTRI *crinitas uocant.) Alij cicinnatas.* Etſi *enim Græca eſt uox* τῶ κικίννων, *ut* Theocrito οὐ μάλοις οὐδὲ κικίννοις, *tamen* Latini *ut ſua uſi fuere, unde & priſcum Quintij nomen factum ut Cicinnatus diceretur.* OMNES *igitur partes mundi tangam quæ maximo calore fultæ ſuſt.)* Veneti *rectè ita, Omnes igitur partes mundi (tangam autem maximas)* Cal. *Juſt. placet & quod mox non* Ictu, *ſed,* Tritu, *in illis ſcribitur. Conflictus enim lapidum ictum ſignificat.* Itemq; *uerum uidetur quod ſequitur,* Primum *ipſe liquor aquæ declarat effuſæ. non*

ut noſtri habent libri, Tamen *aquæ declarat effuſio. quid enim ille liquor eſt, aut quid declarat ſingulare? Sed mouit fortaſſe aliquem ut, tum, adderet, & locum mutaret, quod, primum,* Pom. *ſolum non oportere crederet. quod ſolere tamen ſuprà etiam oſtendimus.* ALTERVM *autem continua conuerſione ſui, iiſdem ſpatijs curſibusq; conficiat.*) Veneti, Continuas conuerſiones duas: *qua quidem ſcriptura uerborum congruitas perficitur, & abſoluitur ſenſus. Sed quas duas conuerſiones dixerit, parum liquet. Nam excogitare illam peragrationem parui circuli quem* ἐπίκυκλον *dixere, & hanc facere alteram ſtellarum conuerſionem, nimis, ut opinor,* τεχνικὸν *fuerit: atque haud ſcio an non ſit omnino conſentaneum rationi Ciceronis. Si autem exiſtimare uoluerimus, uarietatem quandam ſignificari motus ſtellarum ut progreſſionis & regreſſionis, refellent nos ſequentia quæ docent intra hunc numerum non contineri: ſic enim mox poſt alia inquit,* Tum abeunt, tum recedunt, tum antecedunt, tum autem ſubſequuntur, tum celerius mouentur, tum tardius, tum ne mouentur quidem, ſed ad quoddam tempus inſiſtunt. *Verum igitur uidetur,* Continuas conuerſiones ſuas. *nam contra cœli motum has ſtellas ad ortum niti deprehenſum eſt.* Non autem *uago incertoq; curſu aut uarijs ſpatijs illæ feruntur: ſed eadem perpetuis temporibus obeunt atq; ſeruãt.* Itaq; Plato νόμων. ζ. *falsò à Græcis errantes appellatas ait.* τὴν αὐτὴν γὰρ, *inquit:* αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολλὰς, ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κύκλῳ διεξέρχεται, φαίνεται δὲ πολλὰς φερόμενον. Dicit *autem peragrationem ſigniferi, quæ fit à ſingulis temporibus ſtatis immutabili definitione.* HVNC *etiam augures noſtri cum dicunt Iouem fulgentem, tonantem. dicunt enim Ioue fulgente, tonante,*

dicunt

dicunt in cœlo fulgere & tonare.) Veneta lectio mihi & hoc loco probatur, in noſtraq; uidetur aliquis neſcio quid architectatus. Sic igitur illi, Hunc etiam augures noſtri, Cum dicunt Ioue fulgente, tonante, dicunt enim cœlo, fulgente, tonante. Repetendum autem uerbũ ſupernè, nuncupat: Conuenienter quidem, quemadmodum debet, ἐν συλλήψει ut ita fiat: Hunc etiã nuncupant augures noſtri. Verſus autẽ Euripidis ſunt expoſiti à Luciano Ioue Tragœdo:

Ὁρᾷς τὸνδ' ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα
Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις
Τοῦτον νόμιζε ζῆνα τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

PARTIM *miſcetur in una.)* Hoc quidem falſum: Ven. Parte admiſcetur. Arati autem uerſus notus: Μίσγονται δύσιες τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλοισι. Neq; uideo quid legi uetet, Parti miſcetur: ut apud Plautũ, de parti mea. Menæchmi.

ANTECANIS *procyon.)* Veneti Ante canem, ut pro conſule. Et ſanè compoſitio, antecanis durior uidetur. Ante canem autem oritur illa ſtella, ut notũ eſt. QVOD *ob quam cauſſam datum eſt, niſi quod ſi in eam.)* Veneta lectio uerior: Quod ob quam cauſſam datum eſt? Ne ſi quid cibi fortè incidiſſet, &c. ESCVLENTIS & *poculentis.)* Veneti à potu, potulentis. Sed poculum certè etiam potum ſignificat, ut, Pocula ſi quando ſæuæ infecere nouercæ. QVAE *pupilla uocatur.)* Veneti, Pupula: illud autem alterum diminutiuum fuerit, ut ciſta ciſtula, ciſtella. Sed pupulam dicunt quam Græci κόρην nigrum in oculo. PVTRESCERET.) Putiſceret Nonio uiſum eſſe ſcribendum ſuprà oſtendimus. MAGNIS *autem uiris proſperè eueniunt ſemper omnes res.)* In Venetis, Eueniunt omittitur. Et poteſt ſanè extrinſecus non incommodè uerbum intelligi. Sed illa ſinam: Magna curare Deos,

re Deos,parua negligere.Euripidea eſt, cuius uerſus Plutarchus præceptis coniugalibus expoſuit:

Τῶν ἄγαν γὰρ ἅπτεται
Θεὸς, τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ

MIHI quidem ex animo exire.) Veneti libri habent multò uehementius uerbum, Exuri: quæ enim nulla alia ratione tolli poſſunt, ferro & igne ſolent. SED qui iſta intelligenda ſunt.) Verum uidetur eſſe, Intellecta ſint, aſtipulante & Veneta ſcriptura. QVAE curſus certos & conſtantes habent uel ſeruant.) Vel ſeruant,omittitur in Venetis: & ſanè apparet hanc alicuius dubitationem in textum ſcripti inculcatam fuiſſe. VNDE animam arripuerimus, ſi nullus fuerit in mundo Deus.) Vera lectio ſuffragante & exemplo Veneto, Vnde animum arripuerimus, ſi nullus fuerit in mundo. Deum enim temerè inculcârunt hoc loco. Planum hoc faciunt Xenophontis uerba de primo ἀπομνημονευμάτων: Νοῦν δὲ μόνον ἄρα οὐδαμοῦ ὄντα σε εὐτυχῶς πῶς δοκεῖς συναρπάσαι. EX Idæis dactilis.) Alij digitis,ut Cicero interpretatus fuerit Græcum uerbum.de his alij aliter. Quidam Phrygas, quidam Cretenſes, ut Apollonius fecere. De his ueteres uerſus in Græcorum ſcholijs repertos ſubiecimus. ἔντα γόητες

Ἰδαῖοι φρύγες ἄνδρες ὀρέστεροι οἰκί' ἔναιον
Κέλμις, δαμναμενεύς τε μέγας καὶ ὑπέρβιος ἄκμων
Εὐπάλαμοι θεράποντες ὀρείης ἀδρηστείης
Οἳ πρῶτοι τέχνην πολυμήτιος ἡφαίστοιο
Εὗρον ἐν οὐρείησι νάπαις ἰόεντα σίδηρον,
Ἐς πῦρ τ' ἤνεγκαν καὶ ἀριπρεπὲς ἔργον ἔδειξαν.

Reliqua autem perſequi,quæ de his traduntur,& nimis longum,neq; inſtituti huius fuerit. CIRCE autem

& Pa

& Paſiphaë, & Heſperides.) Veneti ita: Et Aee è Perſide. Ac de Circe res certa eſt, quam & Aretam dicit Heſiodus ex Sole & Perſeide Oceani filia procreatam. Sed & Paſiphaën fuiſſe Solis filiam, uel de Ouidianis uerſibus notum eſt, quibus Phædra de auo Sole gloriatur.

Quòd ſit auus radijs fronte uallatus acutis,
Purpureo tepidum qui mouet axe diem.

Sed & reſtitutio eorum quæ mox ſequentia in omnibus exemplarib. uulgò ita legebantur, & à patre Matridilia, facilis fuit, ut ſcriberetur Aeta patre, Matre Idya. Nam Heſiodus duxiſſe ἰδυῖαν Oceani F. Aetam, & ex illa ſuſcepiſſe Medeam, ſcribit. IAM *Muſæ primæ quatuor natæ Ioue altero, nata & Thelxinoë &c.*) Veneti, Iam Muſæ quatuor natæ Ioue altero, Thelxiope, Aoede, Arche, Melete. Sed quatuor Muſæ nuſquam commemorantur à Græcis. Tres quidem fuiſſe priſcas ſcribit Pauſanias Bœoticis his nominibus, μελέτην, ἀοιδὴν, μνήμην. Et Auſonius in grypo ternario, Tres quondam in Cithærone ex ære poſitas innuit. Quare poterimus, ut opinor, ſine reprehenſione ita legere, Iam Muſæ primæ, III. quæ Ioue altero natæ è Thelxinoë, uel ſanè Thelxiope, de hoc enim nondum quicquam compertum habeo. QVO *Iouem ornarat ex manubijs Carthaginienſium Tyrannus Hiero.*) Veneti, Gelo. Hieronis frater Gelo fuit, qui ſæpe aduerſus Carthaginienſes uictor in Sicilia rem præclarè geſſit, & copias Pœnorum duce Hamilcare infeſtas Siciliæ deleuit, ut Herod. ſcripſit Polymnia. Sed & Hieronis multæ aduerſus barbaros uictoriæ memorantur, ut non exiſtimem mutandam ſcripturam, præſertim cum & apud Valerium, qui hanc etiam ut alias pleraſq; narratiunculas de Cicerone collegit, Hiero legatur.

DE

RANA *fluxit idem.)Cum non dubium eſſet quin falſò hoc legeretur, nos coniectura aliquando emendauimus, Raua ſulix itidem.Sed in Venetis, Caua ſcribitur. Virgilius autem fulicas fecit à recto fulica. Marinæ in ſicco ludunt fulicæ.* DE *quo in Bruto Accius loquitur, ipſe quum &c.)Vera lectio, De quo in Bruto Accij loquitur ipſe. Cum quieti &c.Fabulam autem Accij cui Bruto nomen eſſet ſignificat, quam & ludis Apollinaribus,qui M. Bruti abſentis nomine facti fuere, actam,intelligi poteſt de prima Philippica.* VERE *mea puella.) Veneti, Vero: nam quamuis hæc particula ferè alteri uerbo ſoleat ſubiungi, tamen & initialis reperitur in ſignificatione earum quæ interiectiones dictæ fuere.* CONSVLI *cœpimus.)Veneti, Conſuli cœpti ſumus.Quæ figura & alibi reperitur in ſcriptis Ciceronis.* AVT *permotione.) Nunquam dubitaui quin uera ſcriptura fuiſſet Prænotione,de qua illa fluxiſſet, neq; nunc ſanè mutare ſententiam poſſum.* BENE *qui conijciet uatem hunc perhibebo opt.)Alij Perhibeto, eodem ſenſu. Græcus autem eſt uerſus Euripidis apud Plutarchum:* Μάντις ἄριςος ὅςις εἰκάζοι καλῶς. CVI *certò ſcio iudicium nunquam defuiſſe.) Quid iudicium hoc loco ſignificare poßit non facile dictu eſt. Veneti pro hoc, ludum, habent, id quod rectius uidetur eſſe, certè conuenientius eſſe apparet.*

Lib. II.

FRATER *es,non uereor.) Veneti, Frater es, eò uereor. Et naturalis eſt certè pudor inter conſanguineos, & erga parentes,ut ille reuerentia patris prohiberi ſe ait quo minus dicat eum deſipere:* εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ' εἶπον ἄν σ' οὐκ ἀφρονεῖν. QVI *ſapientiæ potentes.) Sic plerique libri: ſed uerum eſt Sapientipotentes. itaq; & in Venetis*

tis. Eſt enim uerſus Heroicus,

Bellipotentes ſunt magis quàm ſapientipotentes.

CONCVRSARE *omnium mort.*) Puto ueram eſſe, *Circuncurſare.*

EPISTOLAE FAMILIARES.

FAMILIARIVM *epiſtolarum præſcriptionem* Victorius *repudiat*, & *illam uocem temere propoſitam probare uult: cuius, qui uolet, diſputationem huc aſſumet.* LENTVLI *Cos.*) Veneti, Lucij *Cos.* Sed & Marcellinus *cognomento fuit* Lentulus, *ut de hac ſcriptura quærendo cur tempus conſumere uelimus cauſſa non eſſe uideatur.* Tempora *autem eſſe rerum earum de quibus ſcribuntur iſtæ epiſtolæ, apparet annum qui ſecutus fuerit reuocationem* Ciceronis, *quem Coſ. habuiſſe accepimus,* Cn. Lentulum Marcellinum, & L. Martium Philippum.

BIBVLO *aſſenſum eſt de tribus legatis.*) Rutilij *extant quædam in has epiſtolas annotationes, in quibus & hic locus diſtinctione explicatur, legit enim,* De tribus legatis *à nouo initio, ut fiat, iuiſſe in alia omnia frequentes de parte ſententiæ* Bibuli *qua tres decernerentur legati, qui regem reducerent.* Quod *enim quidem planè probat.*

ANTE *ſe oportere diſceßionem facere quàm Coß.*) Veneti, *Quàm conſulares. Cuius ſcripturæ cum rationem nullam reperire poßim, priorem retinendam cenſeo præſertim quæ ſenſum conuenientem complecti uideatur. Ad ſententiæ enim* Hortenſij *mentionē qua decerneretur* Regis Lentulo *reductio, intendere* Lupus *ſuam cœpit de* Pompeio *relationem.* Voluitq; *prius explicari ea de quibus ipſe, quam de quibus Coß. retuliſſent.* HAC *controuerſia*

uſq;

uſque ad noctem ducta.) Veneti, *Hæc controuerſia uſque ad noctem ducta, pereleganti eclipſi uerbi ſubſtantiui.* IS *dies primus honeſtiß. nobis &c.*) Veneti, *Primus*, non *habent.* Et *neſcio quo pacto, diligentius cogitanti, ſuſpe-*

Epiſt. III. *ctum uerbum illud mihi uiſum.* VT *intelligat noſtram commendationem.*) In *Venetis, Noſtram omiſſum.* Et *quidem fieri poteſt, ut aliquis addiderit, qui uereretur, ne parum ſine pronomine res clara futura eſſet. Cum tamen illo omiſſo, oratio* ἐμφατικωτέρα *eſſe uideatur.* IN *magna uarietate.*) Veneti atque etiam alij, *Non magna uarietate. quæ quidem lectio certè probatur mihi magis quàm altera*

Epiſt. V. *illa, magna uanitate.* SE *res habeat reſiſtemus.*) Veneti, *Se res habet reſiſtimus. alij ita uerbis abſolutiore ſenſu,* Et *Catoni quidem, quoquo modo ſeſe res habeat, profectò reſiſtemus.* ERIPIATVR *à nobis cauſſa regia.*) Ven. *Eripiatur cauſſa regia nobis. Atq; illa quidem locutio non eſt aliena, ſed lectio tamen Veneta mihi ualde arridet.*

ET *nuntijs cognoſcere arbitror*) Veneti, *Cognoſſe.* Sed *noſtra lectio certè retineri poteſt.* Quam *hoc loco cum Veneta non facilè commutarim.* ET *acerbè nimiùm magno ſilentio eſt accuſatus.*) Alij, *Omnium magno ſilentio. quæ haud dubiè lectio uera eſt.* ET *proditorum.*) Alij *Perditorum, alij* ἐιδικωτέρως, *Proditorũ tuorum.* QVAM

Epiſt. VI. *mea ſalus afflicta ſit.*) Veneti, *Eſt, rectius ut uidetur.* Ac *ſæpe deprehendimus has duas formas ſeu hos modos, Eſt, & Sit, à librarijs permutatos fuiſſe.* Tempore *Caniniano.*) Ita *omnes fere libri, & explicatores ad Caninij Trib. pleb. aduerſationem retulerunt.* In *Aldinis tamen annotatur, Catoniano in alijs exemplis reperiri.* ID *quidem, nos hoc ſentimus*) Hunc *nos locum ita aliquando putauimus legendum,* Id *quidem tu,* Nos *hoc ſent. id eſt, qui-*

dem

dem tu uidebis ἐλλειπτικῶς. QVOS ſauendo in communi cauſſa.) Veneti, Fouendo. ſignificat autem hoc uerbum θεραπεύειν, ut, Fouit ea uulnus lympha longæuus lapis. Itaque, ſi hoc uerum eſt, ſe ἀθεράπευτον dicit à quibuſdam à cauſſa alienatum Cicero. SED etiam olim.) Veneti, Sed iam olim. Alij, quod mihi non improbatur, Sed & iam olim. PAVLO ſuprà ubi in omnibus ferè exemplis ita legitur, Te poſſe perſpicere, qui Ciliciam Cyprumq; teneas.) Rutilius ait in ueteribus ita eſſe, Arbitror te perſpicere poſſe, Quæ ſcriptura ſi eſt uera, omnia fuerint plana. Sed certè fieri poteſt ut etiam uerbum, Arbitror, in illa uetera exempla Rutiliana de alicuius explicatione irrepſerit: nam ſine hoc non ſolum ſenſus euidens huius eſt loci, ſed etiam oratio elegans. Hæc enim ſunt quæ Cicero uult illum exiſtimare de ſententia Pompeij à ſe ſcribi, Poſſe, inquam perſpicere, quid efficere & conſequi poſſit. PERFECISSE tantum mihi uidentur.) Veneti, Profeciſſe. Vt alibi, Multum profeci, ſed quantum non planè, quia longè abſum, ſcio. VT ME dignitas utilitasq;.) Veneti, Pietas. quam mutationem ſcripturæ nondum eſt, ut omnino probare poſſimus. VT forſitan quibuſdam uideor.) Videar Veneti. Alij non minus, ut opinor rectè, Videtur. CAETERA quæ ad te pert.) Veneti, Cæteraq; quæ. addita coniunctione, pleniore, ut uidetur, ſenſu. Rutilius etiam aliam ſubijcit ſcripturam, ſed nimis, ut uereor, mutatam. QVO ſeiuncti fuimus.) Veneti & alij, Dijuncti. Ita enim ueteres, ut uidetur, s, litera omiſſa, quæ pronuntiatione excluderetur: quam tamen nos ferè retinuimus, præſenti ſeruientes conſuetudini. PRAESTANTIORES præſens.) Præſentiores Veneti: ſed & alij. annotauit Victorius alibi quoque permutatas à libra-

Lib. 8

Lib. 9

rijs has dictiones. TE'QVE *id non reprehendere ſcribis.)* Veneti *& alij, Aſſcribis, quam ueram lectionem puto.* DEBERE *arbitrabar.)* Alij, Debere *oportere arbitrabar, & mox pro,* Reſarciendis*, alij* Sarciendis.

CVM *ut laudaret* Pompeium P.Seſtius.) Ven. *Cum ut laudaret* P.Seſtium *intr.Et hanc lectionem* Rutilius *probat.* NON *potui magis, &c.)* Elegantior Veneta *& magis conſentanea, niſi fallor lectio, totius huius loci, iſta,* Num *potui magis in arcem illius cauſſæ inuadere, aut magis obliuiſci temporum meorum, meminiſſe actionum? & paulò antè,* Marcello *&* Philippo COS. *alij uerius* Marcellino. IN *hanc mentem impulit.)* Veneti *rectius, ut puto,* In *hac mente, id eſt, in hoc propoſito.* Mens *immota manet, lacrymæ uoluuntur inanes.* SI *ij pro me ſtante, pugna non deſtitiſſent.)* Valde *eſt diuerſis in exemplis uaria huius loci ſcriptura, ut eum quin alicubi corruptus ſit, dubitari non poſſit, quidnam rectiſs. legamus quærendum eſſe uideatur.* Aliqui *igitur,* Pugna *reſtitiſſent.* Veneti,*Si ijs pro me ſtante pugnare licuiſſet. alij ſimiliter, ſed pro licuiſſet, libuiſſet.* Stare *autem ſignificat & alibi ſaluum eſſe & incolumen.* Vt Attico VI. Non *quo ullum periculum uideam ſtante modo* Pompeio*, uel etiam ſedente, ualeat modò, &c.* Et Vergilius:

Troiaq; *nunc ſtares,* Priamiq; *arx alta maneres.*

Aliquibus *etiam in libris hanc ſcripturam reperimus.* Si *ij, pro me ſtante pugna, non reliquiſſent.* Vt Ouidius *pro* Troia *ſtabat* Apollo. Et *mox,* Quàm *fuerant ijdem in tuendo,* Veneti *rectius, ut uidetur,* Tenendo. Illa *furta mulieb.* Rutilius, Ille *fur, uerum eſſe ariolatur.* Sed Veneti *locum emendarunt* Illa *furia.* Alij *autem maluerunt,* Ille *furia muliebr. ut illic ſcelus.* Et *quod uerò à te uiro optimo ſedu-*

ctus

ctus eſt, tuoq́; beneficio adhuc uiuit hæc peſtis. Et in Venetis *etiam rectè, niſi fallor, legitur, Impunitatem eſt ſcelus.* QVASI *deſciuerim priſt.) Alij* Deſtiterim, *alij* Deſciſcerem. NON *queas.) Temerè mutarunt aliqui hoc in,* Nequeas. *Nam ſimiliter Cicero Terentiæ, Ad te uerò, & ad noſtram* Tulliolam *non queo ſine lacrymis ſcribere. & alibi ſæpius.* QVO *uelis tandem peruenire.)* Veneti, *Tamen, quod probatur mihi, ut,* Tu *tamen interea calido mihi ſanguine pœnas perſolues.*

NON *idem ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare.) Alij* Præſtare *debemus, nempe culpam* ἢ τοιοῦτόν τι. *Sed prior lectio, ut puto, uera eſt.* QVAE *max. cum mihi tum etiam* Reipub.) *Alibi non certè inelegantiorem ſcripturam hanc reperi. Quæ maximè mihi, tum multum etiam* Reipu. SCRIPSI *etiam carmina quædam &c.) Victorius etiam hoc loco emendationem ſuam mihi planè probat. Ac mox, Nam ab orationibus diſiungo me ferè.) alij* Diſiungor *interdum. quorum utrum de altero factum ſit, non facilè dictu.* SED *uerebar.)* Veneti, *& alij, Sed quia uerebar. Ac uereor ego ne aliquis qui metueret ne uitioſe locutus Cicero uideretur, ſubtraxerit coniunctionem, quo facto nihil opus fuit. Sed de hac re alibi diſſeruimus.* SEPARATVRVM *cum collega.) Victorius* Se paraturum, *alij* Pacturum, *alij etiam* Partiturum, *alij* Comparaturum. SVNT *qui putant te non decedere.) Alij, Sunt qui putent te non poſſe decedere. atque haud ſcio an hoc, poſſe, inculcatum ſit.* Hoc *enim Cicero ſentire uidetur, non oportere* Lentulum *decedere, quibuſdam uideri, idiotiſmo quodam eleganti, qualia propemodum &* Vergiliana *hæc, Hæc ſe carminibus promittit ſoluere mentes, &c.* Paulò *antè, legemq́;* Curia-

tam Conſuli ferre opus eſſe, neceſſe non eſſe.) Alij, *Sibi neceſſe non eſſe.quod & Rutilius & Egnatius probant & explicant: mihi tamen nunc etiam utrum uerius ſit conſiderandum uidetur.* FACILITATE *quidem quid uellem.*) Puto rectè per παρένθεσιν legi poſſe, *Facilitate quidem, quod uellem.* Veneti, *Felicitate quidem uellem conſ.* Id
Epiſt.10 *ſanè uidetur alienius.* TANQVAM *Vlyſſes cognoſces.*) *Aliqui Agnoſces propemodum auſi fuerunt ſcribere.* Iocari *enim Ciceronem in hoc, quòd Valerium ſuperbum ſuos deſpecturum dicat: nam ſuos non ignoraſſe Vlyſſem, ut Homerus autor ſit. Sed non poteſt eſſe magnopere dubium, quin de Latina fabula locus aſſumptus ſit.* Et Apud Homerum *tamen non homines modò, ſed totam inſulam* Ithacæ *ignotam fuiſſe Vlyſſi legitur.*

LIBRI SECVNDI.

2 BIS *ter'ue ad ſummum.*) Victorius *mauult, Bis ter'ue ſummum.* Et mox Veneti, *Sic ad nos conformatus reuertare.ubi noſtri libri, Confirmatus: cui lectionem cur Venetam præferam, non uideo.* QVIA *è uita diſc.*) Veneti *& alij, Quàm à uita diſc. atque in noſtris præpoſitionem temerè mutatam iudico.* NEMPE *ſtudium non.*) Torſerunt *ſe hoc loco explicatores, aliquid ut exprimere poſſent quod conſentaneum uideretur.* In *antiquo manu ſcripto exemplo animaduertimus, hinc nouum alterius epiſtolæ initium duci, & ſcriptum, Nuper ſtudium.* Victorius *& ipſe hinc nouam epiſtolam orditur, ſed* Rupæ *ſtudium*
6 *non, &c. legit.* ET VT *ſenatus conſultum & leges deſ.*) Veneti, *ſine cauſſa, ut puto, repoſuerunt Senaticonſul.* Non *quòd hanc formam ueteribus uſitatam fuiſſe*
8 *ignorem, ſed quia illa eſt notior.* QVOD *ita factum ſit.*) Veneti *& alij, Quòd ita factus ſis, nempe. ædilis.*

QVOD

QVOD *quia præter opinionem.)* Alij *Quia, ut incul-catum, inducunt. alij pro, Quod, repoſuerunt, ſed. Quorum neutrum fieri oportuiſſe exiſtimo. Nam ad Cælianarum literarum particulas, hæ Ciceronianæ reſcribuntur, ut orationem uerbis deficere, & intellectu perficiendam eſſe facilè apparere poßit. Sed mox, incredibile hoc factum) cum multis exemplis conſentientibus legemus* Factu potius.

VOLVPTATEM *homini.)* Rutilius, Habui, *ma-uult. Sed* Victorius *Animi reponendum eſſe mihi probat.*

TV *uide quàm timidè.)* Annotatum in Aldinis, *quo-dam in libro ueſtigia ſcripturæ uideri indicare, in archetypo fuiſſe,* Temerè: *in quodam hac totum omiſſum fuiſſe, ut ita ſcriberetur.* Tu uide, *quàm ad me literæ non perſ.* De *qua quidem lectione ſenſus erat apertus: Sed ex illa tamen etiam elici poßit aliquis, ſi poſterioris, Quàm, loco, Quum, reponamus, ut hoc* κατ᾽ ἀποσιώπησιν *dicat Cicero*, Videndum Cælio, *quàm timidè literas ad illum mittere debeat, cùm non uideantur reddi. Sed hac fortaſſe exquiſitione nihil opus fuerit, cum alteram lectionem ſimpliciorem ſequi liceat. Quod autem mox ita legitur, Quia quod ſperabam de nihilo.) Ita rectè emendarunt, ut opinor,* De te, *quia quod ſperabam.* De Hillo *(balbus enim ſum) quod non putaram. Nam & has cauſſas addit cur Cælium neglexiſſe literas ad ſe mittere non arbitretur* Cicero, *quia acciderit de honore ipſius quod ſperârit, ut* Aedilis *deſignaretur.* De Hirro *autem, quem balbutiens* Hillum *uocat, quod non putarit, hæc confirmant Cæliana, ſic enim ille,* Hoc *ideo ſcripſi, quòd ſcio te acriter propter* Hirrum, *nuntium noſtrorum comitiorum expectaturum.* Et *ſpero te celeriter & de nobis quod ſperaſti, & de illo quod uix ſperare auſus es, auditurum.* Non *enim*

Hirrus modò non prælatus Cælio in petitione fuit, ſed repulſam etiam tulit. Quod ſi uerba ut ſuprà à nobis, rectè diſtincta fuerint, quæ ſuſpitio mendi relinquatur non uideo. TANTIS *opibus tantóque negotio*) Veneti & alij, *Tantis operibus quod haud ſcio an nemo dubitaturus iam ſit, uerum eſſe.* Et mox pro *Serius*, reponit
10 Rutilius & Ven. *Spiſſius.* IPSA *dies me admon.*) Veneti, *Ipſe dies. Sed non uidetur diſcrimen eſſe in generis diuerſitate, id quod grammatici quidam tradide-*
11 *re.* ITA *moleſtæ quinquatrijs.*) Victorius *Quinquatrus reponit.* AD LAIVM *regem.*) Veneti & *alij* Ad Deiotarum. *Sed mirum de hoc illud factum, cum* Deiotari *præſertim nomen non ſit inuſitatum in ſcriptis* Ciceronianis : *quæremus de hoc diligentius.*

NON *erat minor ex contemnenda, quàm ex conſeruata prouincia ſpes* Triumphi.) Veneti, *Non erat minor ex contemnenda, quàm ex conſeruata prouincia : ut laudem intelligamus.* Poſtea *de nouo exordio addunt, Spem triumphi, inquis. Satis glorioſè. Alibi autem reperi hanc ſcripturam quæ mihi percommoda uiſa eſt : Spes triumphi, inquis. Satis glorioſè triumpharem : non eſſem quidem tandiu in deſiderio rerum mihi cariſſimarum.* ἐλλειπτικῶς *enim hoc quòd fortaſſe* Cœlius *dicturus eſſet, tangit, Spem eſſe ex prouincia bene geſta triumphi, quæ nulla potuiſſet eſſe, illa neglecta, &c.* ΚΩΜΙΚΟΣ μάρτυς, *ut opinor, accidit* Phania.) *Suſpicatus aliquando ſum legendum,* Occidit Phania, *qui, ut notum eſt, libertus fuiſſet* Appij. *Neque non blanditur nunc quoque illa nobis opinio. Sed* κωμικὸς μάρτυς *quis?* De *hoc nonnihil* Victorius, *ſed quod tamen titubare uideatur. Ac fieri poteſt, ut* Cice. *in nomine* Appiani *liicerti luſerit.* Nam Phaniæ,

niæ, ut Soſiæ, Comicarum perſonarum uſitata fuere nomina. Ac poteſt fieri ut uel de glorioſo teſte prouerbio uſus fuerit, uel qui ad teſtificationes eſſent prompti, ut illi in Pœnulo*, ut de fucato teſte prouerbium accipi rectè poſſe uideatur.* CIVITATES *locupletaram, publicanis etiam ſuperioris luſtri reliqua ſine ſociorum ulla querela conſeruaram.)* Alij, (N*am publicanis etiam ſuperioris luſtri reliqua, ſine ſociorum ulla querela conſeruata ſunt) quam ſcripturam nonnullis coniecturis ducor, ut eſſe ueram exiſtimem.* CAESARI *honeſtiſ. cu-* 14
pio.) Victorius probat, Cæſarem honeſtum eſſe cupio. & mox, At omnium ferè exemplum. Veneti & alij quoque libri, Exemplo. NON *enim te celaui ſermonem.* 15
Sed nome tum prouidiſti.) O*miſere aliqui, ut uidetur, temere, Sermonem, alij fortaſſe non ſine cauſſa illud quod ſequitur, Sed non'ne. Veneti libri ita,* N*on enim te celaui ſermonem* T. A*mpij. uidiſti quàm, &c.* I*n Aldinis etiam annotatur talis lectio, Sermonem quem audiſſem.* I*n tanta diuerſitate neſcio an nemo, nos quidem nihil poſſumus ſtatuere:* CANINIO *Sal. Proprætori.)* A*lij, Pro-* 16
quæſtori, id'que uerum uidetur eſſe. DE *drachmis* CCCLIII.) *Veneti,* CCCLↃↃↃ. D*e qua notatione numerorum aliquid traditur in libello* P*riſciani* D*e ponderibus & numeris.* INIMICOS *præſertim iure.)* A*libi ita reperimus ſcriptum,* I*ratos, iure præſertim, &c.* LE- 17
GATIS *quæſtorem poſſis ant.) Veneti & alij,* L*egatis* Q*uæſtorijs.* Q*uæſtorem poſ.* A*lij,* L*egatis* Q*uæſtoris,* Q*uæſt. ſed hiſtoria ignota, hæc explicari uix poſſunt.*

QVAM *nobis ſors tribuiſſet.) Ven. Fors, ſine cauſſa,* 18
ut puto, repoſuerunt. Cùm neq; obſcurum ſit ſorte prouincias, id eſt, functiones quaſdam Reip. diſtribui ſolitas, &

hoc loco etiam, Sortem exordium huius epiſtolæ confirmet.
QVAMOBREM *quæcunque à me ornamenta in te proficiſcentur, elaborabo ut omnes, &c.*) In Venetis & alijs quibuſdam libris, Elaborabo, non legitur. Vt, Quæcunq; ſignificet, niſi fallor (eſt enim hoc inuſitatius) Omnia.

LIBRI III.

VERVM, *quod uidi, etiam curioſus.*) In quibuſdam notatus erat ſigno locus, qui indicaret mendum, ſed Victorius, Quod iuuet, repoſuit. L. VALERIVM Iuriſconſ.) Veneti, Iureconſ. quam ſcripturam hodie multi eruditi uſurpant, ſine ratione ut exiſtimo. Non quod neſciam in pronuntiando apud ueteres, s, liqueſcere ſolitum, & hinc fieri poſſe ut de hoc etiam uocabulo defluxerit. Sed ego de integritate uerbi loquor. Conſulti enim certè alicuius rei periti de quo conſuli & reſpondere ſolerent, dicti fuere, ut contrà Inconſulti, dubij & ignari, Maroni, Inconſulti abeunt. Iuris igitur ſicut Eloquentiæ conſulti, uerum eſt.
Epiſt. 3 PRO *noſtra conſtantiſſ. uoluntate.*) Vene. & alij quoque, Conſociatiſſima, quod uocabulum, etſi eſt perelegans, tamen illud quoque tueri uidetur hunc locum ſuum.
4 ET *M. Brutum generum tuum. Collegij coniunctio, &c.*) In quibuſdam perelegant*e*r, ut uidetur, ſcriptum inueni, Et meum Brutum generum tuum Collegij quoque coniunct.
5 ET *ſolutior eſſe poſſet,*) Alij, Eſſe uideretur. quamuis autem illa clauſula ſit elegantior, tamen & hæc reperitur in ſcriptis Ciceronianis. Paulò pòſt, Prope Cal. uerius iudico quod alibi legitur, Prid. Cal. PRIVS *ut te conueniam quàm decedas.*) Alij, Ante te uidere quàm decedas: quorum ſanè utrum alteri præferam, non poſſum conſtituere.
6 QVI *tibi ad decedendum.*) Alij, Ad ſuccedendum: poſſeq; rectè teneri utrumuis exiſtimo.

Paulò

Paulò pòſt, Latè enim patet hoc uitium, & eſt in multis.) Veneti & alij, duplicata parentheſi ita. Latè enim patet hoc uitium, eſt enim in multis. quod & eſſe uerum credo. LEGATI Apameani.) Victorius Appiani pro- 7
bat: atque haud ſcio an potiùs Apamenſes, ut alibi τῆς ἀπαμείας dicturus fuerit. Et mox, Ac Ceſonio, idem legit, Accenſo meo. Et ἀγωνεία mox, non etiam ἐξοχὴ, illumq́; etiam locum planè, niſi fallor, emendauit & explicauit.

QVIA ſi cuius aures.) Diuerſe in diuerſis exemplis hic 8
locus ſcribitur. In Venetis, Quàm ſi cuius aures, alibi Quàm is ſi cuius, alibi, Quàm hi quorum. QVID poteſt eſſe incallidius.) Veneti, Callidius, εἰρωνικῶς, ut apparet. Et mox, Si aut Legatorum tuorum quiſpiam, aut Præfectorum, aut Tribunorum Mil. male dicit, Aſſentior Venetæ lectioni, Si aut legatorum tuorum cuipiam, aut Præfectorum, aut Trib. Mil. male dicitur. Nam & alibi quaſi interpretationem reperi, De Legatorum tuorum quopiam. Paulò pòſt, Et impurius, Victorius probat, In plures. SIN autem quenquam mea.) Veneti, Sin autem quem: de quo uereor ne illud ſit factum. Et mox, Limitauit: Veneti, Limabit, alij Elimauit. NEQVE domum unquam ad meos literas mittam.) Veneti idiotiſmo eleganti, Ad me literas. Vt, Eamus ad me: ibi prox. eſt ut mutes. Et, Eamus ad me omnes. & in primo de Orat. Quem ruri non longè apud ſe eſſe audio. TVAM 9
priſtinam urbanitatem reddidit.) Alij Voluntatem. & in fine reperi alicubi additam blandiſſ. clauſulam hoc modo, Vale mi dilectiſſime omnium. QVAEQVE inſtituta 10
ſint, cognoſce.) Rutilius intelligere ſe, annotauit ad hunc locum, multa abeſſe. Victorius planè ita eſſe confirmat.

NON quod quiſquam aliter.) Veneti, Quo. non autem 11

dubium eſt quin & Quo, Quia, &, Eo, Ideo, *apud Cice-*
11 *ronem plurimis in locis ualeat.* IN *quo unum uereor, ne*
tu parum perſp.) Omnia *quæ uidere contigit exempla,* Non
uereor, habent: de quo ut apparet, alius ſenſus exiſtit, nempe,
conſiderare ſe quòd perſpiciat Appius *hæc ab illis, uel alijs, ge-*
ſta, &c. HAC *mihi affinitate nuntiata.)* Alij, *Affinitate*
noſtra renuntiata. ut in epiſtola Sulpitiana, Poſtea quàm mihi
renuntiatum eſt de obitu Tulliæ F. *tuæ.*

LIBRI IIII.

4 VT *is cuique locus ubi ipſe ſit miſerr. eſſe uideatur.)*
Multo elegantior Veneti *libri ſcriptura,* Vbi *ipſe ſit, ut*
ſibi quiſque miſerr. eſſe uideatur, Etſi *errant omnia planio-*
ra ſi legeretur, Vt *ibi quiſque.* Iam *& hanc animaduerti ali-*
quibus in libris ſcripturam, Vt *is cuiq; locus ubi ipſe ſit, utq;*
5 *ſibi quiſque miſerr. eſſe uideatur.* QVI *per quos ea fie-*
ri.) Veneti, *& alij, uerius,* Confieri, *id eſt, confici, ut illud,*
nunc qua ratione quod inſtat Confieri poßit, paucis aduer-
te docebo. Et *mox,* Ipſi *pari moleſtia affic.)* Veneti, Id
ipſi, antiquam ſcripturam habent, pro ij ipſi litera, D, *inter-*
poſita hiatus tollendi gratia, ut in Redeo, Redhibeo, Redar-
guo, Redigo. *&* Plauto, Mederga. *Sic etiam paulò pòſt pro*
Oppidorum, *in* Venetis, Oppidū *eſt. & pro* Laudem *adipi-*
6 *ſci,* Apiſci, *antiquè omnia.* ET *noſter Gallus.)* Veneti *&*
alij, Veſter. C. *autem Sulpitium Gallum ſignificari uolunt.*
Et *in libello de amicitia,* Memineram *Paulum, uiderā Grac-*
7 *chum. de eodem, legunt quidam, Caium.* QVAE *conſe-*
nuiſſe uidebantur.) Veneti, Conſanuiſſe. *atq; ita alij quoq;,*
8 *ut ſit ſimile illi,* Maturuiſſe. PRO *tuis maximis.)* Alij,
Maximiß. *ut,* Multiß. *ſuperlatiuo uno de alio facto.* VT
ad omnia quæ tui uelint, ita ſim præſto, ut me non ſolum
omnia debere tua cauſa, ſed ea quoq; quæ non poſſum, putēt.)
Alij,

Alij, quæ tu uelis, & quæ non poſſum, putem. Sed utrouis modo legas, ſanè familiarius hoc perſcriptum eſſe accipiamus neceſſe eſt. Nam *debere quæ non poſsit, certe in eo ſunt, debere omnia.* CASVS & *Natura in bonis domin.*) 12
Veneti & alij, In *nobis: atque ita quidam emendarunt locum in* Oratione *contra* Rullum *ad populum, ut ita facerēt,* Non *ingenerantur hominibus mores, tam à ſtirpe generis ac ſeminis, quàm ex his reb. quæ ab ipſa natura nobis & à uitæ conſuetudine ſuppeditantur.* CIRCITER *horam decimam noctis.*) *Veneti, Circiter hora decuma.* Et *mox* A *Chilone, alij, Cilone. Cilones autem* Latini *dixere, imam frontem qui proiectiorem haberent.* QVAN- 13
QVAN *enim nulla me ipſum priuatim inſignis pepulit iniuria.*) *Alij,* Perculit. *quod nequaquam diſplicet.*

ETIAM *illa, quæ munim.*) *Alij rectius, ut puto,* Vel *illa.* Et *mox, pro,* Quoſcunq; *uiros,* Veneti *habent,* Quaſcunq; *uires, minime abhorrente ſenſu.* AVT *re efficere poſſe.*) 14
In aliquib. exemplis, Poſſe, *omiſſum.* In *Veneto ita legitur,* Re *efficere, ſi poſsis.* NOVARVM *me neceſsitudinum fidelitate, contra ueterum perfidiam, muniendum putaui.*) *Alibi,* Neceſsitatum. *ſed in hoc nihil momenti. quod uerò in quibuſdam legitur,* Contra *ueterum inimicorum, falſum inculcatumq; eſſe facilè apparet paulùm modo attentiori.*

LIBRI QVINTI.

MIHI *ignoſcas.*) *Alij,* Peto *ut mihi ignoſcas, quæ ſcriptura ſuſpecta eſt. atque Veneta max. placet:* Vt *mihi ignoſcas, repetito intellectu uerbi,* Velim. ET *ut ſunt leues eiuſmodi homines.*) Veneti, Et *ut ſunt leues ab eiuſmodi homine, à me deſp. dicit autem contumelias à tali profectas.* AD *te ſcribere ſum coactus.*) *Verius, ut uidetur, Veneti,* Sum *conatus. uix enim ſe auſum ſcribere*

ſuper

ſuperius quoq; paulò innuit. PVBLIO *Sextilio.*) Ven.
& alij, P.Sextio, ſeu Seſtio. Sed & Procos. quidam muta-
runt in, Quæſtori. MILIB. nummûm XXXV.) Vene-
ti, XXXV. de quo loco & Victorius, & iam antè alij do-
ctiſſ. uiri diſſeruerunt. HOMINI ſemiſſis.) De hoc quoq;
loco eruditorum diſputationes extant. Veneti, Omnino ſe-
miſſibus. Alij, Hominum ſemiſſis. tali quodam ſenſu, Pecu-
niam eſſe quidem caram, ſed nihili & futiles homines uiles,
7 Sed enim amplius quærere de hoc loco placet. ME mul-
to minorem.) Ven. Tamen non multo min. Sed plerique
8 libri ita, Me non multò minorem. SVSPICIONE
uiolenta,) Id eſt, Turbulenta. Sed Ven. Violata. Sed uer-
bum, Interciderunt, notabitur, quod ſignificet, Interiecta
ſunt, cum aliâs interitum & abolitionem notet.
9. VARDACĪ eſſe.) Ven. id quod uerum uidetur, Cum
Vardæis. Et mox, niſi in Dalmatiam, Ven. Niſi ſi in Dalma-
10 tiam. QVI tot ingenuas &c.) De hoc loco Victorius diſ-
12 ſeruit. Et paulò pòſt, cum hic, tum alibi antè, pro, Simul uerò
ſemiſſis homo, Simius non ſemiſſis homo. pro futili & nullius
pretij, ut ſuprà, Hominum ſemiſſis, ſi uera lectio eſſet. Paulò
pòſt, Si mehercules Appium haberem. Veneti Appij os hab.
A' qua te affici.) Veneti Flecti. unum pro altero ſuppoſitum
apparet. Et mox, Themiſtoclis fuga. Veneti rectè, Themiſto-
cli, ut Archonidi filiam. Quærendum autem quam fugam re-
ditumq; dicat Cicero Themiſtoclis: non enim certè redijt ille,
quamuis, ut Thucydides ſcripſit, aduerſis uentis delatus fue-
rit rurſum ad claſſem Athenienſium. Sed hoc reditum uoca-
re certè non poſſumus. Quapropter conſiderandum an non
& hoc inter ἁμαρτήματα quæ μνημονικὰ dicũtur, nume-
randum eſſe uideatur, ut in animo tum fuerit Ciceroni cum
hæc ſcriberet, Alcibiadis hiſtoria, neque aduertens ipſe no-

men

men poſuerit Themiſtoclis. De Alcibiadis enim exilio &
fuga è Sicilia, deq́; illius reuocatione & reditu hiſtoria
eſt illuſtris & copioſa & apud Thucydidem, & Xeno-
phontem lib. I. ἑλλενικῶν. IVCVNDISSIMAE le-
ctionis uoluptate, quod mihi.) Veneti non certè peius, ut pu-
to, ita, Iucundiſſima lectionis uoluptate, quo mihi acc. Itemq́;
mox, pro, Qui quid ſis, illi, Qui qui ſis. NEC minor enim
eſt Spartiates Ageſilaus ille perhibendus.) Veneti, & alij, nec
minus uerè, ut credo, Perhibendus autem, id eſt, memoran-
dus & prædicandus. QVOD uinculum quæ res deeſt 15
noſtræ coniunctioni?) Veneti, Quod uinculum quaſi deeſt,
ut ſit, quaſi, quodammodo. Ad Atticum VII. propè ſimi-
liter legitur: Quantum quaſi ſit in trientis triente. Maximè 17
etiam amici tui conſc.) Rutilius deprauatum locum animad-
uertit. Veneti ita reſtituêre, Et maximè animi tui conſcien-
tia. IDq́; una ſententia, eaq́; dubia potentia al.) Veneti, 18
Id quod una ſententia. Rutilius, Potentiæ, tertio caſu legit:
atque ita quidem omnia planiora fuerint. ET cum ali- 19
ter cecid.) Veneti, Aliter res cecid. Et in fine epiſtolæ Ve-
neti ſic habent, Atque eodem, nec continuo poterit: hoc
ſenſu, Si tibi quod mihi placebit & eodem proficiſci uoles,
nec continuo tamen hoc fieri poterit: ut illud ad Lentulum,
Poterat utrumq; præclarè, ſi eſſet fides, ſi grauitas in Con-
ſularibus.

LIBRI SEXTI.

TAMEN uereor ne conſolatio ulla poſſit uera repe-
riri.) Veneti & alij, Nulla, id quod pro, Vlla, reponendum.
Nam non hoc dicit certè Cicero Metuere ſe ut nulla conſo-
latio uera, id eſt, firma & ualida, ſed ut omnino aliqua hu-
iuſmodi reperiri poſſit. NOSTRAE'QVE digni-
tati

tati uidebamur ſequi, nec cum id ſit. Q V A M *quod*
3 *res.*) Veneti, Quàm quo *res. de quo uocabulo & ſuprà ali-*
6 *quid à nobis dictum eſt.* Q V A S *tibi etiam pridem* Eſ-
ſedi.) Venetus *liber & alij, ut puto, rectè,* Quas tibi etiam
pridem & ſæpe. *Sed in* Aldino *exemplo eſt,initium* Epiſto-
læ, Non uereor *: ut dicat, non uereri ne alia ſua officia de-
ſiderentur à* Cæcinna*, tantum de literis ut ſe excuſare debe-
re uideatur.* S I *te ratio quædam huiuſce.*) Alij, Vetu-
ſtæ. Ego Venetæ *ſcripturæ aſſentior, quæ eſt,* Ratio quæ-
dam Hetruſcæ *diſcip.id eſt,*Aruſpicinæ*, ut notum eſt.* E X
alitis uolatu.) Inuolatu*: & mox pro,* Somnijs, Soniuijs Vi-
ctorius *reponit.* V T *ſpero, uel potius, ut proſpicio.*)
Ven. *& alij,* Perſpicio, *idq; eſt uerum. Corrigit enim quod
dixerat,* Spero*, in quo dubitatio ineſſet. Et clauſulam
epiſtolæ ſcripturæ* Venetæ *probo hanc,* Vt cum firmitu-
dine animi tui te, tum etiam ſpe optima ſuſtentes.
8 R E *aut impetrata, aut quod ſpero, al.*) Veneta *lucu-
lentior lectio,* Re aut imperata, quod ſpero, aut al.
9 N I H I L *attinet me plura, &c.*) *Huius loci ueritas
hæc eſt, ſuffragante &* Veneto *Exemplo,* Nihil attinet me
plura ſcribere, quàm (uel ſane, quod) mihi neceſſe ſit eius
ſalutem & fortunas quibuſcunque rebus poßim tueri tu ui-
10 des. *In* Venetis Trebiano *inſcribitur hæc epiſtola.* E T
quàm ego uellem.) *Sic cenſeo hunc locum legendum,* Et
quàm ego uellem recuperas fortunam & dignitatem tuam:
mihi non minori curæ eſt, quàm tibi ſemper fuerunt ca-
ſus mei.*aſtipulatur &* Venetum *exemplum.Et poſtea,*Qua-
ſi deuincti, *elegans ſcriptura eſt* Veneta, Caſu deuincti.

A N T E *miſiſſem ad te literas.*) *In* Venetis *hoc nouæ
epiſtolæ exordium, inſcriptæ & ipſi* Trebiano. *Et ita cer-
te uidetur. Confudêre autem diuerſas ſæpe librarij epi-
ſtolas,*

ſtolas,ut in ijs quæ ad Atticum miſſæ ſunt manifeſtè apparet.

QVEM *illi appellabant tubam belli ciuilis.)* Veneti, 12
Quam. Sed utram ſcripturam reijcere meritò poſſe uidear, non habeo. & in fine epiſtolæ, Vnum profugium, Perfugium *malim.* QVORVM *quidem uirtute.)* Veneta exẽ- 13
pla rectiſſ. ſe habere hoc loco uidentur, Quorum quidem uirtus & pietas & amor in te ſingularis,& aſſidua & perpetua ſalutis tuæ cura, tantum proficit, ut nihil ſit quod non ipſum Cæſarem tributurum exiſtimem.Sed ſi tardius fit &c.

CAETERVM *is mihi.)* Ven.*Cæteroqui mihi*, Et po- 19
*ſtea,*In quo ſit ſpes, Veneti, Species,*ut Maro:* -Neq; enim *ſpecie famáue mouetur.*

LIBRI VII.

LICITATOREM *potius apponam.)* Hoc Rutilij Epiſt. 2
placuit. Veneti & alij ferè libri, Inlicitatorem *potius ponam.* MANIBVS *gipſatiſſ.)* Veneti *mutata g. litera, in c. dicit autem,* Illa manibus gipſatiſſ. *id eſt, candidiſſ. prædita, ut,* 6

Ille Quirinali lituo puraq; ſedebat
Succinctus trabea.

INTERMISSIONIS *literarum.)* Veneti, Epiſtolarum.*utraq; dictio idẽ notat: & eligẽda altera ſi eſt, noſtram malim.* NON *minus quàm* Philoctetẽ.*)* Veneti, Non nimis 13
quàm φιλοθέωρον. Alij, Nõ nimis quàm φιλοθέωρον,*ut* Oppidoquàm, Sanequàm:*ſed hæc figura ſermonis minus fortaſſe* Ciceroniana *uideatur,* Illud. Non nimis φιλοθέωρον Victorius *probat: & eſt ſanè ſenſus de his uerbis euidens. Sequitur uerſus trochaicus tetrameter catalecticus, de ueteri aliqua, ut uidetur,* Latina *fabula.* Vſque quaque ſapere oportet: id erit telum acerrimum. FRVCTVOSISS.*tibi ſit quàm mihi.)* Veneti *& rectè quidem,* Tam fructuoſiſſ. *tibi ſit* quàm

quàm mihi, id eſt, tam tibi quàm mihi ſit fructuoſiſ.
14 QVOD præſenti tibi propè ſubnegaram, non tribuere certe id abſenti potui.) Veneti ita, Quod præſenti tibi propè ſubnegarem, non tribuerim certè id abſenti debere non potui. Sed & his uerbis ſenſus neſcio quomodo implicatur. Quare ſic legendum hunc locum iudico, Quod præſenti tibi propè ſubnegaram, non tribueram certè, id abſenti debere non potui. Quod enim non perſoluerit præſenti Trebatio, id abſenti perſoluiſſe dicit, ut ſuprà in Tuſc.
21 Sed tibi uideo non poſſe deberi. HABERE profugium.) Perfugium uerum puto. de quo uocabulo ſuprà quoque ali-
24 quid dictum. EXEDRIA quædam mihi noua.) Veneti inſeruere aſpirationem, & fecerunt Exhedria. Sunt autem Exedria diminuta uoce ab exedra, quidam ædificiorum ueluti receſſus, & excurrentia ſpatia cum ſedilibus, cuiuſmodi porticibus ſolebant adiungi. EA porrò negat.) Vera lectio Veneti & aliorum librorum, Eam porrò negare, σχετλιαστικῶς. Vt Adeon' eſſe impotenti animo. &
30 apud Ciceronem quoque alibi ſæpius. INTER uos ſenes emptionales.) Alij, Auctionales, quidam, Concionales, alij etiam aliter. Venetam lectionem nos ſequimur, Senes coëmptionales, id eſt, qui factitarent coëmptiones.
31 NE tantum ſemen urbanitatis.) Veneti, Tamen, elegantius ut uidetur, & ſimilem mutationem ſuprà quoq; annotauimus, & ſic legunt eruditi uerſum Virgilianum in quarto, -ſi quis mihi paruulus aula Luderet Aeneas qui te
33 tamen ore referret. EST enim mihi, ut ſcis, in maioribus.) In amoribus, uerum eſt. ut Att. Dionyſius nobis eſt in
34 amoribus. falsò enim ſcripſere aliqui, In moribus. NE plurib.) Veneti, Perinuitus. Rutilio placet, Ne perlegerem. Suſpicemur & nos aliquid uerum eſſe, Ne parum lubens.

LIBRI

LIBRI VIII.

SED *ſuſurrationes.*) *Veneti, Suſurratores. & mox,* 34
Sed inter paucos, quos tu noſti planè, ſecreto narrantur.) *Veneti & alij, Quos tu noſti, palàm ſecreto narrantur: ut hoc dicat Cælius affirmari, & non dubiè dici illa, ſed tegi & celari. Ac noſtra quidem lectio ſanè ſuſpecta eſt, hæc uerò non nimium improbatur mihi.* SVBROSTRARII.) *Veneti, Subroſtraui, à roſtris quibus de hoſtium nauibus detractis exornatum forum eſſet, deductum uocabulum,* Roſtra, Roſtrarij, *ut* Retia Retiarij, Flammea Flammearij, *ut hæc forma retinēda eſſe uideatur.*

SCHOENOBATICAM.) *Alij, Epibaticam, Victorius, Embaneticam, quæ uox ſanè de origine quam ille tradit durius cadit.* IN *competitorem nobilem, & ignobilem* Epiſt. 2.
egentem.) *Veneti, Agentem: ſed noſtra lectio in ſimplicitate quadam optima fortaſſe ſit. Paulò pòſt, Quod ad pantheras attinet. In Venetis additur, Rogo, ſine cauſſa, ut puto: nam illa eſt* ἔκλειψις *elegans. In fine epiſtolæ, pro, Reddet, Veneti, Dedit. Animaduertitur autem utroq; tempore ueteres in huiuſmodi clauſulis uſos eſſe, diuerſo quodam reſpectu, ſcriptionis & oblationis.* SANE *quàm multis* 4
incutit.) *Veneti, Sanè quàm incutit multis: ut non dubium ſit, quin Sanequàm complexim pronuntiandum ſit.* BEL- 6
LISS. *enim.*) *Veneti, Leuiſſimè: hoc ſimplicem habet reprehenſionem, illud noſtrum* ἐρωνέαν. CVM L. Lollio 8
tranſegit, & rel.) *Alij, Cum L. Lollio tranſegiſſet relat. ſed hæret ſenſus in utrauis ſcriptura.* ANTE *ſecundo loco expoſitum Senatuſconſ.*) *Vbi noſtri & alij libri has habent literas,* S C. A. *pr.* C L. *quæ ſignificant ſenatuſconſulti autoritates. pr.* C L. *&c. in Venetis ſunt* L, V. *pr.* C L. *in quib. ſanè conijciendis hærere nos fatemur. Cum enim*

ſignificari ijs, L*ectum uniuerſis*, *incidiſſet,mox hoc minus bellum eſt uiſum,ut aliud*, *ſi retinere* V*enetam ſcripturam uelimus,excogitandum eſſe arbitremur.* Mox *uero*, Scribæ,*haud dubiè falſum.* In Veneto *rectè*, Scrib.*id eſt*, *ſcribendo.*Paulò pòſt, Ancapito, *putat* Rutilius *eſſe* A. N. Capito,*id eſt*, Attei *nepos.* Nos *arbitramur*, A N. Capito *eſſe*, Anneus, *ut totum ita fiat.* L. Atteius L. F. Anneus Capito:
14 *ſed fateor nondum ſatis hoc firmum uideri.* QVAMDIV *ciuiliter ſine armis certetur.*) Veneti, Cernetur: *quod ſi placet*, Cernatur *omnino ſcribendum erit*, *id eſt*, *decernatur*, *ut*, Inter *ſe coiſſe uiros*, *&* *cernere ferro.*

QVAS *ferrum & uis uindicabit.*) Ven. Iudicabit,*id eſt*, Dijudicabit: *id eſt*, κρίνῃ, ἤγουν διακρινεῖ, *ut* Xeno-
15 phon, *αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς.* VERNA *propugnaturus.*) Veneti, Venere *prognatus,&* Victo-
17 rius *probat.* ERGO *me potius ſor.*) Alij, Ergo'ne potius. Veneta *longè ab alijs omnibus ſcriptura diſcrepat*, *quam ſubijcere uiſum*, Ergo *me potius in Hiſpania fuiſſe tum quàm* Formijs *cum tu profectus es ad* Pompeium? Quod *utinam ut* Appius Claudius *in iſta parte* C. Curio *cuius amicitia me paulatim in hanc perditam cauſſam impoſuit.*

LIBRI IX.

Epiſt. 1. A'*quib.antea delectationem modo ſolatium &c.*) Hic *locus in* Venetis *ita perſcribitur,ut uidetur,eleganter*: Victorius *certe ueram eſſe ſcripturam de fide librorum ueterum affirmat*, A' *quib. antè delectationem modo petebamus,nunc uerò etiam ſalutem.* Non *deeſſe*, *ſi quis adhibere uolet,nō modò ut architectos,uerū etiam ut fabros ad ædificandā remp.& potius libenter accurrere.* Si *nemo utetur opera &c.*Idem *&* de *uerbo*, Nauare,*ambigit.*Quod *ſane, niſi ueterum exemplorū ſcriptura obſtet, recte poterit retineri,*

tineri,in repetitione operæ,cuius nomen paulò antè uſur-
paſſet. QVAE tua eſſe audiero.)Veneti, Quæ'ue au- 6
diero : quæ lectio ſenſum euidentem habet. SEN-
TENTIAM meam & animum meum perſpectum circa 16
curam ualetudinis tuæ quam tibi eſſe gaudeo.)Hæc in Ve-
neto omnia uerba omiſſa ſunt,notato loco ſigno mendoſi-
tatis.Ac ſanè alij aliter ſaucios hac in parte libros Cicero-
nis ſanare conati fuere.Sed ſine ope ueterum exemplorum,
præſertim mutila cum ſcripta ſunt autorum,quid fieri poſ-
ſit non uideo.Nobis ſemper cum alia attendenti ſuſpectam
reddidere hanc lectionem,tum obſtitit illud Circa,quod ne-
quaquam loco poſitum eſſe exiſtimarem.Quare preterire
hæc ut aliena & inculcata poterimus. NAM etſi non 17
facilè.)Haud dubiè legendum, Tametſi, ſubiecta hac quaſi
correctiuncula ſuperioribus.Falli enim fortaſſe ſe ait poſ-
ſe,qui uerè ſe credat ab illis amari,cum hoc niſi in peri-
culis certò cognoſci nequeat.pro,Igne, autem in Venetis,
Igni legitur. ILLE uerò te putabat.)Ille Baro, Vene- 27
ti:de qua uoce antè aliquid dictum, & hoc loco Victorius
copioſè diſſeruit.

LIBRI X.

ET multæ impenſæ opus fuit.)Alij rectius, ut uidetur, Epiſt. 8.
Et multæ impenſæ opus fuerunt:ut Cicero Curioni, Dux
nobis & autor opus eſt. ET ego ei literas tuas dedi.) 12
Veneti ἑλληνικῶς, At ego ei literas tuas. idq; mihi ad-
modum probatur. QVOD legatos fide Lepidi dimiſ-
ſos ad me in conſpectum uenire uetueram.) Malo cum
Venetis ſic legere, Quòd legatos fide Lepidi miſſos, ad
me in conſpectum uenire uetaueram. QVO die Pan- 23
ſa in caſtris & Hircius.)Veneti,In caſtris Hircij.Et mox,
Trigeſimam quintam,Veneti,Quintam trigeſimam.Sed no-

30 *ſtra lectio uſitatior eſt.* QVAS Narbone *habuiſſe di-*
citur. Simularem plane neceſſe erat.) Veneti *ita. Quas*
Narbone *habuiſſe dicitur ſimiles: palparer plane neceſſe*
33 *erat de qua ſcriptura diſſeruit multa* Victorius. *Epi-*
ſtola XXXIIII. *In* Venetis *eſt* XXXV. *id eſt, hæc illi*
anteponitur: atq; ita fieri oportere puto. In *ea autem quæ*
ſic, XXXIIII *erit,* Ven. *pro,* Ego *quoq; ualeo, recte, niſi*
fallor, Equidem. *Et mox, pro,* Antonianos, Antonios *habent.*

LIBRI XI.

SATIS *in tempore ad eos accedemus.*) Veneti, *Satis*
tempore, aduerbialiter. Vt Plaut. *Sed ſi uenturus, tempo-*
ri. & rurſum, Venias *tempori, mutata e litera, in literam i,*
ut here heri, ueſpere & ueſperi. In Terentiana *tamen*
Epiſt.3. Heautõtim. *legimus, In tempore ad eã ueni.* DEOS *quæ-*
ſumus.) Veneti, *Quæſimus. Et hoc ſane uerum eſſe apparet:*
ſed illud, Quæſumus, *fecere, ut opinor, ſicut,* Optumus.
10 MIHI *fuit ſeſtertiũ quatuor milib. amplius.*) Vene-
tis, Seſtertiũ mihi fuit quatuor M. *amplius. Nihil reperio*
quod aliud putem accipiendum quàm quater mille ſeſtertia,
ſibi fuiſſe dicere Plancum. *Figura tantum ſermonis nonni-*
hil obſtat. Nam *eſſet quadringenties.* De *nummis quidem*
12 *ſeſtertijs intelligi plane non poteſt.* Itaq; *homines alij fra-*
cti ſunt.) In Venetis, *Alij facti ſunt: ſenſu nequaquam incom-*
14 *modo.* EXPLORATA *tua uictoria, tua præclara* Mu
tinæ eruptio.) Veneti, Exploratæ *uictoriæ tuæ præclara*
Mutinæ *eruptio. Sed hanc compoſitionẽ iam reprehendent,*
ut & illam reprehenderunt aliqui Maronianam, At *regina*
pyra penetrali in ſede ſub auras Erecta. Nos *tamen hoc nõ*
debebimus pati obſtare nobis, quo minus ſi uideatur, Vene-
14 *tam lectionem ſequamur.* CVIVS *exitum ne extimeſcã*
tuæ partes ſunt.) Veneti *quod probatur mihi, ita,* Cuius
exitum

exitum non extimeſco.Tuæ partes ſunt.Vt ad ſe minimum pertinere exitum ſignificet Cicero: hoc adiuuant quæ in alia mox epiſtola ſcribuntur, Cupio iam uigiliam meam Brute tibi tradere. PARVM *tibi ante ſubiras.) Veneti* 24
& alij,Narro tibi:quæ ſcriptura & Rutilio placuit, & ab illo exemplis eſt confirmata.

LIBRI XII.

MODO *facti ueſtri gloriam cum mea laude commu-* Epiſt.2.
nicem.)Veneti,Communicet. ut ad Antonium criminatorem referendum ſit. QVANTVM *opus eſt.)Imo certe,* 11
ut Veneti,Quantum eſt in te. TE *ipſum uiciſti.)Vene-* 13
ti rectius,Te ipſe uiciſti.Et mox,Nunc te omnium max. ciuem.Per eſt belle hic locus perſcriptus in Venetis hoc modo,Nunc te omnium maxime ciuis & mi cariſſime (id quod maxime Reip.tenebris comperiſti)nunc te habebimus, &c.
NON *modo te cui omnia.)Veneti, Non modo tibi, ut* 28
aſtruatur huc,ignotam eſſe arbitror.

LIBRI XIII.

IN *perpetuum obligare liceat.) Veneti & alij Velis:* Epiſt.4.
quod uerbum cur amotum,inq; locum illius illud alterum repoſitum fuerit, miror. QVICQVID *mea cauſſa fa-* 5
ceres,ut id C. Curtij cauſſa cum feceris meum exiſtimes. Quod ille per me habuerit,id me habere abs te putato.) Alij,Putabo. Sed potius locus totus ita legendus, Vt id C. Curtij cauſſa cum feceris,me eum exiſtimes, quod ille per me habuerit,id me habere abs te.Hoc te ueh. HVIC *epi* 22
ſtolæ.)Aliqui non Seru.Sulpitij nomen,ſed Octauij præſcripſere.In quo quid illos mouerit licet,qui uolet, conſideret.
SED *non plus duob. aut tribus menſib.) Veneti ele-* 30
ganter,Duobus an trib. menſib. & alibi quoque ſimiliter Cicero ut hoc annis an menſibus? CVM *primum in*

48 *eam inſ.*) Veneti, *Primus, uerius*. *Nam Cyprus Ciceroniamis temporib. in ditionem & ſub poteſtatem populi* Rom. *fuit redacta, adempta* Ptolomæo *regi.*

LIBRI XIIII.

Epiſt. 2. À Veſtæ *ad* Tabulam Valeriam.) *Nota quidem ſermonis figura* ἐκλειπτική, *ut,* ἐν ἅδου. Sed Veneti, À Veſta *habent, ut* Virgil.

Et *formidatus nautis aperitur* Apollo. Item,

Attollit *ſe diua* Lacinia *contrà.*

3 CVM *dolore conficior tum etiam pudore.*) Veneti, Conficiar. *Atq; puto aliquos quaſi inconſequentia orationis offenſos ita mutaſſe, ſine cauſſa quidem, ut alibi diſſeruimus.* Paulò pòſt, *& eas literas* Deſippo *dedi.* Veram *ſcripturam eſſe iudico*, Dexippo.

4 QVOS *ego ſemper ſeruaui.*) Veneti, Quibus *ego ſeruiui ſemper: ut ſit ſeruiui inſeruij, &* Pompeius *notetur.*

LIBRI XV.

5 CILICIAM *autem firmiorem fore ſi equitatus noſtri.*) Veneti, Si *æquitatis noſtræ particeps facta eſſet.* Nam *antè ſe durius habitam & afflictam fuiſſe illam prouinciam alibi quoq; ſignificauit.* SECVRITATEM *diligentiamq; ſocijs & reipub. præſta.*) Veneti, Seueritatem *habent, perſonæ Catonis aptius, & omnino ut uidetur, conue-*

14 *nientius uerbum.* PROPTER *ſummam eius hum.*) Veneti, *Summam ſuam hum. & uerum hoc eſſe dubitari non neceſſe fuerit, ſimulesq; locutiones quàmplurimas colligere non erit magni laboris, ſi quis fortè requirat.* ET *is quidem utilior.*) Alij Exilior. *& ſanè pro hoc unde illud*

16 *irrepſerit, miror.* QVAE *ille* Gargettius, *etiã ante* Democritus εἴδωλα, *hic ſpectra nominat.*) Hæc *uera ſcriptura eſt.* Nã Gargetius *populi, id eſt* τοῦ δήμου *cognomine* Epicurus

curus, ferè Democritum in Phyſicis ſecutus fuit, quibuſdam quidem, ut Cicero uult, mutatione corruptis. Fuit autē Democriteum omniū rerum quædā ſimulacra obijci nobis, quibus occurrētibus hoc uel illo modo afficeremur, ideoq́; cenſebat optandum cōmoda illa ut nobis de aëre circunfuſo, & familiaria ac bona offerrentur, non improba neq; immania.

LIBRI XVI.

EPISTOLAE *primæ.*) In Venetis eſt talis inſcriptio, TVLLIVS ET *Cicero &* Q.Q. *Vt intelligamus ſcriptum communiter à patre & filio utroq;,* M. & Q*u. Ciceronib. &* M. & Q*u.* FF. *Etſi epiſtolæ oratio hoc non indicat.* IS *dies fuerat* Nonis Nouembr.) Veneti *rectius, ut opinor,* Nonæ Nouem. QVOD *ad ualetudinem opus ſit.*) Q*ua, alij, idq́; retinendum uidetur.* QVAE *caue te perturbent.*) Veneti, Q*uæ ne te perturbent: utraq; lectio ſatis commoda.* NOS *ad ſummum.*) Hoc quidem *nihil eſt.* Veneti *ita*, Nos *aſſumus: ut hoc dicat, Se ad ea quæ pollicitus fuerit præſtanda paratum eſſe.* ET *aliud ſi quid potes.*) Veneti, *Si quid poteſt, ut intelligatur, fieri. de qua locutione. & ſuprà diximus.* Et *mox ſequente epiſt.* Libros *compone, uidelicet cum* Metrodoro *lubebit.*) Plenior *lectio* Veneta, Libros *compone, indicem cum* Metrod. *lubebit, ut intelligamus,* Conficies*, aut* Mittes.

Epiſt. 5. 6 12 13 20 21

CVM *ego mihi nunc &c.*) Hic *locus in* Venetis *multo perſcriptus elegantius, hoc modo,* Q*uomodo ego mihi nunc, ante oculos tuum iucundiß. conſpectum propono?* Videor *enim uidere ementem te &c.* 22

PRO QVINTIO ORATIO CICERONIS.

ITA *quod mihi conſueuit in cæteris cauſſis &c.*) Ex *hoc loco neſcio quis refellit* Gellium *qui ſcripſerit pri-*

mam cauſſam pro Quintio egiſſe Ciceronem. Sed Gellius hoc non ſcripſit. Cuius hæc ſunt uerba lib. 15. cap. 28. Dinumeratis quippe annis à Qu. Cæpione & Qu. Serrano, quib. Coſſ. ante diem III. Non. Ianua. M. *Cicero natus eſt,ad* M. Tullium *&* Cn.Dollabellam, *quib. Coſſ. cauſſam priuatam pro Quintio apud Aquilium Gallum iudicem dixit, ſex &* XX. *anni reperiuntur.* Ipſe *autem Cicero in* Bruto *ſe ait primam cauſſam publicam egiſſe pro Sexto* Roſcio.*Has autē noſtras annotationes, & ipſas potiſſimum ad* Venetum *exemplum accommodauimus, quod emendationem Naugerianam ſe complexum eſſe profitetur.*

PRO SEXTO ROSCIO AM.

SANGVINE *demiſſius.)* Veneti, *Haud remiſſius: commodo ſane ſenſu, hoc: omnes ſperant tam acriter & uehementer exerciturum eſſe hanc quæſtionem, quàm manifeſta ſunt maleficia, & frequentes cædes.* CVM *ante hanc pugnam tiro eſſet, quod ſciam.)* Veneti, Tiro *eſſet ſcientia,ut hoc intelligamus, imperitiorem minusq́; uerſatum adhuc in malis facinoribus, ſcelere tamen & audacia hoc conſecutum, magiſtro ut ſuperior eſſet.* QVORVM *nihil perniciæ cauſſa.)* Veneti, *Pernicij. & eſt eadem ratio utriuſque ſcripturæ, ſiquidem de uſitata flexione perniciei, quæ munus bella uya ueteribus, ut Cicero oſtendit in* Topicis. *Quas* Græci *ἰδέας uocant, noſtri ſi qui hæc forte tractant, ſpecies appellant, ſed inutiliter ad mutandos caſus in dicendo. Nolim enim ne ſi Latine quidem dici poſsit, ſpecierum & ſpeciebus dicere.talia ſunt* Virgiliana, *Libra die ſomniq́; pares. uel,* Dij. *&, Munera lætiamq́; die.uel,* Dij. *Gellius tamen in ſuperiore* Vergilij *loco, dies, mauult. Cuius diſſertatio de huius formæ nominibus extat libro 9. cap. 13.* II *qui recuperarunt.)*

rarunt.) Alij, Receperunt: idq́; melius eſſe iudico, quamuis ne illud quidem uerbum alienum uidetur. Similiter enim plané dixit in Bruto, Recuperata Reſpublica. NISI *etiam crudelitate ſanguinis præditus.) Quemadmodum Præditus audacia. Sed Veneti habent libri, Perlitus.*

PRO Q. ROSCIO COMOEDO.

LEVE *& tenue hoc nomen HS.* CCCLIII.) *Nomen quidem debiti perſcriptionem & ueluti contractum ſignificare non ignotum: ſed illa ſumma in Veneto aliter notata ac rectius quidem, ut apparet: magna enim eſſe debet. Sic igitur in Venetis,* CCCIↃↃↃ. *Hæc notare centum milia legimus in libello Priſciani de Pond. & Menſuris. Atque hæc ſcriptura ſimiliter in Veneto exemplo ubiq; in hac oratione ſeruatur. Summa ergo erit pecuniæ, centum milia ſeſtertiûm, id eſt ſeſtertiorum nummorum. Quæ redacta ad noſtrorum temporum pecunias efficiunt circiter duo milia Coronatorum & quingentos.* DE *his ipſis HS.* LIII. *In Venetis* IↃↃↃ. *Quæ nota eſt quinquaginta milium, dimidiatæ ſummæ ſuperioris. atque hæc quoque ſcriptura in Veneto ſimiliter totam per orationem ut illa altera cuſtoditur, & uera eſt.* ADVLTERASSE *ſeſe negat.) Quid eſt adulteraſſe? Plané autem dicit Cicero de tribus modis quibus certum peti poſſit. Dato, expenſo lato, ſtipulato: ut ſuſpicer illud, adulteraſſe, debere eſſe annumeraſſe, uel ut aliqui quondam ſcripſere, Adnumeraſſe, id eſt, Dediſſe.* CVR *non arbitrium pro ſocio adegeris.) Immo ita, Cur non arbitrum pro ſocio adegeris: de qua figura ſermonis & alibi à nobis dictum.* NVLLIVS *conſilij.) Alij, Nulli pro, Nullius, antiqua quadam nominis flexione.*

RENVNTIATA *eſt tota conditio.)* Hoc uerum puto. Veneti tamen *& alij quidam libri*, Conductio habent: *haud ſcio an pro Condictio. Nam hæc inter ſe permutata ſæpe uocabula ſcimus, & neſcio an non ſint diuerſa, quãuis* Grammaticis *ſecus uideri ſciam.* QVANTVM *ſibi ac liberis ſuis ſatis eſſe arbitretur.)* Veneti, *Arbitrarentur: id quod mihi nequaquam diſplicet, ac potius admodum probatur.* CVM *accuſatio noſtra in obliuionem diuturnitate adducta ſit.)* Veneti *& alij, In obliuionem diuturnitatis: neq; aliam lectionem ſubijci oportuiſſe exiſtimo.*

NECESSARIO *fieri intelligat.)* Veneti, Intelligant: *æquè obſcuro ſenſu, quem una particula inſerta poterat perficere, ut hoc modo totus hic locus legeretur,* Nunc *id quod facimus (ea enim ratione facimus ut malitiæ illorum conſilio noſtro occurramus) neceſſariò fieri intelligant.*

ACT. VER. III.

DISPOSITA *ſub dio uidimus.)* Veneti, *Sub diuo: eſt autem, ut puto,* Aeolice *interpoſita,* v, *litera, ut* Digamma, *quemadmodum & in* Dauo. SIT *hoc genus aliquod minimè probandum.)* Id *eſt,* Huiuſmodi *aliqui homines.* Sed Vene. *ita,* Verum *ſit hoc genus aliquid minimè probandum, id eſt,* Huiuſmodi *ſit aliquid quod nemo probare poßit, id eſt,* In *hoc genere, quaſi* Græca *figura* ἐλλείψεως. Quod *tamen minime mihi arridet, & ſi propè ſimile omnino reperitur ad* Atticum, Orationes, *aut aliquid id genus ſoleo ſcribere.* IACTATVR *domi ſuæ uir primus.)* Vt hoc, Primam *ſcio dices ſi uideris, &,* Et *ſuauia in præſentia quæ eſſent, prima habere. &* Maro:

Prima *quod ad* Troiam *pro charis geſſerat* Argis.

Sed in Veneto exemplo eſt, Vir optimus. PROINde *quaſi excribendi poteſt.)* Veneti, Perinde. *Sed tam* Perinde *quàm* Proinde *ueteres in ſimilitudinis ſignificatione uſurparunt, ut, quamuis unum ſæpe de altero factum non auſim negare, ſcripturam tamen mutandam non ferè exiſtimem.* SI *poteſt tibi dicto audiens eſſe.)* Id *eſt, tuo dicto, ut qui mihi hæres in medullis. Sed rectius* Veneti *& alij quoque nonnulli libri,* Edicto. QVOS *nunquam liberos homines duxerit, ſolitus ſit app.)* In Venetis *multo explicatior locus,* Quos *nunquam liberos putauit, libertinos homines ſolit. ut paulò antè, Equiti* Romano *tam locupleti libertinus ſit homo hæres? O' modeſtum ordinem, quòd illinc uiuus ſurrexit. de* Libertinis *enim intelligenda hæc omnia: &* Libertinorum *ordinem illum uocauit, teſte Aſconio quoque.* NONNE *argumentamur quo iſta pecunia peru.)* In Veneto *exemplo,* Namquid. *fortè* Nunquid, *uerius.* EREPTA *eſſet facultas eorum, quos iſte annuerat,)* Veneti, Eorum, *cum is an. Sed Aſconium,* Quos, *apparet legiſſe, ut fortè uerum ſit,* Quos *cum iſte annuerat, &c.*

ACT. VERR. IIII.

VT *poßim aliquo modo aliquando.)* In Venetis, Aliquando, *omittitur: & ſanè de ſcriptura corruptiore cum utrunque à librarijs legeretur, ita in orationis contextum irrepſiſſe uideri poßit.* DIONIS *hominis pudentiſſimi.)* Id *quod retinendum uidetur, cum* Veneti *& alij libri habeant,* Prudentißimi. QVO *de agitur ex iure æquum* P. *Seru.)* Veneti *ſenſu manifeſtiore,* Ex *iure, eum* P. *Seru.* ARGENTI *fabrefacti.)* Ven. *& alij quoque libri habent,* Argenti *benefacti: quod neſcio quo pacto alteri & nos prætulimus.* ID *quod uos Romæ cogn.)*

Satis

Satis plana de hac lectione omnia. Veneti tamen & alij, Item ut uos Romæ cogn. quod neque ipſum repudiamus.

SED *cùm genera quædam pecuniarum capiendarum comprobauerimus.*) *Veneti, Comprobaremus, itidemq́; alij. Sed apparet, hoc de, Comprobarimus, factum, & hoc contractum uerbum in noſtris libris ſolutum eſſe.* ANTE *ipſum Iouem in primo aditu ueſtibuloq́; templi.*) *Sic in Venetis libris: alij, Sepim, aut neſcio quid habent: Ac fit in* VI. *actione mentio Sacerdotij Iouis, qui honos apud Syracuſanos ampliſſ. eſſet. Conſiderandum tamen putauimus, an forte in archetypo fuerit talis quædam ſcriptura, quam imperiti librarij poſtea deprauarint, Ante ipſum Zena, aut, ante ipſum Zana, id eſt, τὸ ζῆνα, uel Doricè ζᾶνα.*

ACT. V.

IN *cubiculo ſocius.*) *Veneti ac alij, In cubiculo ſolus, quod non incommodo ſenſu legi uidetur.* IN *hoc homo luteus, etiam callidus & ueterator eſſe uult.*) *Id eſt, Homo nihili: ut in Piſonem, Ex luto & argilla factus, & in* VI. *actione Luteum negotium, id eſt, futile. Sed Veneti & alij quoq; libri, Lynceus, perpetua Ironia.* SVI *quæſtus cauſa conſtituiſſe.*) *In Veneto exemplo, Irrupiſſe: quod cuiuſmodi ſit, aut eſſe debeat, mihi quidem parum liquet.*

CVM *tribus decimis pro una defungeretur.*) *Id quod ſeſe rectè habere ſentio. Veneti, Defrugetur, id eſt, Carperetur, haud ſcio an ſine cauſſa repoſito uerbo, quamuis ruſtico, inuſitatiore tamen & hoc loco translato.*

EIVS *uocem improbam agnoſcatis.*) *Ita & Veneti, & uerum eſſe iudico. Aliqui, Probam, εἰρωνικῶς. quod cum aliqui non animaduertiſſent, Probroſam ſuppoſuere.* FVNDVM *elocatum eſſe dicebat, dabat iſte iudicium.*) *Veneti, Fundum eum locatum eſſe, dabat*

bat teſtes, iudicium. forte legendum Dabat *teſtes, iſte iudicium.* PRIMO *anno uenierunt eius agri decumæ tritici medimna* XVIII. Attidius *iſtius &c.*) Veneta *lectio huic ſimilis, prætcrquàm quòd in illa non eſt,* Attidius, *ſed* Accenſus: *quòd ſanè placet.* De *numeris uerò quid & hoc loco & deinceps per totam ferè orationem fiet?* Ego *quidem eos qui diligenter attenderint facilè animaduerſuros eſſe aliquam horum rationem exiſtimo: mutare autem uel corrigere ſine autoritate exemplorum ueterum, cum alicubi deprauatio manifeſta ſit, non auſim.*

VIDELICET *igitur non Turpioni lucrum datum, ſed pete.*) Veneti *ita,* Videlicet *gloriatur*. Non *Turpioni lucrum, &c.* SVNT *hæc iam ad* HS. CCCXL. *mod. tritici.*) *Ita & Veneti & alij libri.* Sed *quis* HS. *locus?* Verum *à numeris abſtinendæ manus, ac iſtorum ſupputatio relinquenda ſtudioſo lectori.* Sine *enim uel exemplaribus ueteribus & incorruptis, uel doctorum uirorum communicato ſtudio atq; collata opera reſtitui non poſſint.* EX EO *fundo qui* HS. *dena meritaſſet.*) Plautus *quidem ſimiliter* Pſeudolo, Quid *meret machæra.* Sed *neſcio tamen quo pacto hæc figura alienior uidetur, magiſq; placet* Veneta *lectio hæc,* Ex *fundo cui* HS. *dena merces eſſet.* MAXIMOSQVE *agros populabatur Apronius, perparum ex illis magnis lucris ad ſe peruenire.*) Veneti, Perparuum, συλληπτικῶς πῶς: *id enim hac figura dicitur perparuum lucrum ex illis magnis lucris.*

NON *aliqua ſe ſimulatione populi* Rom. *exiſtimationi hominum uendicaſſet.*) Locum *corruptum eſſe ſatis apparet.* Veneti *ita,* Non *aliqua ſe ſimulatione exiſtimationi hominum uindicaſſet.* Poſſe *non incommodo ſenſu ita legi puto,* Non *aliqua ſe ſimulatione populari exiſti-*

mationi

mationi hominum uendicaſſet. NAM *ſi* XXX. *mod. tritici tu commotus non eſſes.*) Veneti *rectius*, DXXX. *ſed & hoc conſiderandum.* QVID *accidit tandem, ut horum populorum agri frumentum eiuſmodi te prætore ferrent, quod nunquam antea, quod neq; tibi, &c.*) Veneta *lectio elegantior*, Quid *accidit tamen*, *&c*. Et *ut nunquam antea.* PRAECO *qui adeſſe iuſsit.*) Alij, Adire. Veneti *minus recte, niſi fallor*, Abire. M. CASTRITIVM *ſummo ſplendore, ingenio, gratia præditum.*) Veneti *& alij*, Gloria, *pro* Gratia: *quod & ipſe cur mutare debuerit non uideo.* NAM *cum ex* S.C. *& ex legibus.*) Veneti *& alij*, Ex Sicilia, *non recte, ut uidetur: quid enim ſit*, Ex Sicilia *& ex legibus?* SED *ex coniunctione annonæ atque æſtimationis.*) Illud *quidem* Coniunctione, *quid ſibi uelit non eſt certe manifeſtum.* Veneti, Coauctione, *ut intelligatur precij multiplicatio.* NON *omnes, ſi quæ ſunt præterea facultates, ſed arat. &c.*) Veneti *eleganter & uere, ut puto*, Non *hominis ſi quæ ſunt, &c.* VT *poſt hæc tantas pecunias.*) Planius Veneti, Ne poſthac *tantas pecunias* Magiſtratibus *ueſtris decerneremus, id eſt*, Hoc *decreto emptionis infinitas pecunias conficiendi poteſtatem daremus.*

ACT. VI.

NIHIL *apud ciuem* Rom. *denique, iſtum, quod ad oculos animumq; acciderit.*) Id *eſt, quod conſpexerit atq; concupiuerit*. Sed *alia lectio quam &* Veneti *libri retinent mihi ſane placet*, Quod *oculos animumq; accenderit, id eſt, cupiditate permouerit.* MODO *ut bona ratione emerit, nihil pro poteſtate, nihil ab inuito.*) Hæc *mihi quidem admodum probantur: in emptionibus enim quantum ualeat poteſtas, quis non uidet? poteſtatem autem*

tem

tem dicit Magiſtratus, ut pro Cluentio, At neq; priuatus accuſare, nec ſedata iam inuidia uolebat. Videtis igitur non in cauſſa, ſed in tempore ac poteſtate ſpem omnem accuſatoris fuiſſe. In Venetis *tamen & alijs quibuſdam libris*, Nihil pro poteſtate, *omiſſum.* SED *in ſuis nummis multos eſſe.)* Sic *&* Veneti. *Sed eſt locutio profectò alienior. Et quàm facilè potuit fieri, ut, Eius, in, Suis mutaretur?* QVA *iudicium eſt, communi arce ſociorum.)* Quaſi *defenſione & præſidio. Sed Veneti libri melior & euidentior lectio, Qua iudicium eſt, communis ac priuatæ rei ſociorum.* DICENT *quæ neceſſe erit ingratis.)* Hoc *uerum puto, ut pro* Quintio, *Extorquendum eſt inuito atque ingratis quod non debet: apud* Plautum Curculione, *& alibi ſæpe. ſed* τετρασυλλάβως Ingratijs, *id eſt, non libenter.* Veneti *tamen & alij, Gratis habent.*

QVAE *malo integra reſeruare, ut quàm minimum.)* Omnino *melior lectio* Venetorum, *ſed & aliorum quorundam librorum, Quæ modo integra reſeruare uolui, ut quàm minimum.* QVOD *celari opus erat.)* Ven. *& alij*, Oportuerat. *Quid autem eſt aliud, Opus erat, niſi oportuerat?*

IN *Sicilia quidem cùm eſſem, ſic à Centur.)* Veneti *& alij, Siciliæ quidem. & memorantur ſanè de Cicerone ſimiles locutiones. Sed ipſe tamen de his ita diſſerit ad* Attic. lib. VII. *ut præpoſitionem non eſſe omittendam, ſentire uideatur. Eſſet autem illud ſimile huic Vergiliano:*

Aut Cretæ iuſſit conſidere Apollo.

NE *multa* HS. CC. *me, inquit, popoſcerunt, dixi me daturum* C.) *Hæc eſt perquàm elegans lectio, & uera etiam uidetur.* Veneti *& alij ita, Ne multa* HS. M. *me, inquit, dixi daturum. quæ profectò ſumma pecuniæ in quamuis pretioſos ſcyphos nimia fuerit. Seſtertia enim mille,*

fuerint

fuerint decies,id eſt,Coronati, ut nunc loquimur, circiter XXV. M. DIONYSIARCHVM *ad ſe proagorum.)* Hoc eſt, *ſummum magiſtratum uocari iubet.* Veneti *& alij,* Pardiorum: *ſed re incerta, illud retinuimus.* Et *mox,* Vt *ipſe de me detraham. elegantiora* Veneta, Vt *egomet mihi detraham. Sed illa tamen non poſſum improbare.*

QVI *non obtruſit aliqua ex parte monimenta* P. *Scip.)* Alij, Obſtruxit, *id eſt, illa obſcurauit: translatione ab ædificationibus ducta, quibus officitur luminibus, aut commoditati aliarũ ædium: idq́; uerum puto.* ATQVE *illius fani antiſtæ.)* Vt, Propter *hoſpitæ huiuſce conſuetudinem.* Veneti *tamen* κοινῶς, *antiſtites: ſed antiſtitæ legit &* Priſcianus *libro quinto.* AC IAM *illa omitto.)* Veneti, Nunc *iam, itidemq́; alij: ſed nobis tamen noſtrum probatur.* SIGNVMQVE *Apollinis qui* Tenites *uocatur.)* Forte *à* Tenijs. Veneti, Theſmotes. *ſed de hoc cognomine nihil habeo dicere.* VT EX *marmore* Iachum *autem* Paralum.) H*æc uera ſcriptura,* Nam *quod alij, ut* Veneti, Parthalum *habent, ex eo, ut opinor, euenit, quòd in archetypo reperiſſent librarij inſerta aſpiratione,* Parhalos, *ut in* Exhedra *quoq; & ſimilibus factum animaduertimus.* EORVM *tabulas exquirebam.)* Veneti *& alij,* Scribebam: *quod ſenſum minus commodè abſoluere uidetur.* Excribebam *quidem erat planè aptum.* ATQVE *adeò cum iam non ſolum diſceßio facta eſſet.)* Veneti ἐναντιωματικῶς, At *uerò.*

ACT. VIJ.

QVI *in rebus non ita defendatur.)* Alij, In *reis.* Sed Venetam *ſcripturam probo,* Qui *nunc reus.* FVIT *iſta reſpublica quondam.)* Alij, Reſponſio: *quod falſum eſſe apparet.* Eſt *&* Veneta *commodi ſenſus ſcriptura,*

Repreh

Reprehenſio. LATOMIAS *Syracuſanas omnes audiſtis.*) *Sic eſt forma nominis uſitata: ſed alij* Latumias, Veneti Lautumias, *antiquá forma.* Vt Laumedon, *pro* Laomedon: & *mutata o, in u, quod in* Græcis *nominibus facere* Latini *conſueuere, ut* Πρίαμος, Priamus. *Sic igitur* Lautumiam *illi ueteres,* ἀντὶ τῆς λαοτομίας. SED *urbe portus ipſe cingitur & includitur.*) Non *poſſum hoc ullo modo reijcere.* Veneti *tamen & alij,* Concluditur. NE *multa iudices, libertate, quam uos ſocijs dediſtis, hac ille, &c.*) Veneti & *aliorum librorum lectio uera eſt,* Libertatem *quam uos. ut hoc,* Vrbem *quam ſtatuo ueſtra eſt.* &, Populo *ut placerent quas feciſſet fabulas.* VTRUM *ego deſipio, & pluſquam ſatis eſt.*) Veneti & *alij,* Et *plus quàm ſatis opus eſt: quorum alterum de explicatione inculcatum uidetur.* NON *ut aliquid ex huius bonis uſurparet.*) Veneti *uerius* Recuperaret. TUUS *hoſpes* Cleomenes *hoc dicit, ſeſe in terram eſſe egreſſum.*) Veneti & *alij,* In *terra eſſe proiectum: hoc mutandum quidam putarunt,* Eſſe *profectum. Sed illa noſtra lectio ſanè longè abducta uidebatur, non exponere tamen noluimus.*

QUIBUS *argumentis ſe ad ſalutem uti arbitrabantur.*) Id *eſt, quibus rebus demonſtrare nitebantur ſe mercatores non milites* Sertorianos *eſſe.* Sed Veneti *non minus rectè,* Quibus *adiumentis ſe, &c.* HAECCINE *plebi* Roma. *te prætore eſt conſtituta conditio.*) Hanc *ueram lectionem eſſe nemo, ut opinor, dubitare poterit, quamuis* Venetus *liber, quem eſſe emendatiſs. uolunt, & nos magnifacimus, uulgarem retineat,* Hæc *in plebe* Rom. *te præt. non enim certe iacere hoc loco orationem oportet.* UT *dubitationem aliquam crucis.*) Rectè, *id eſt, ut tibi afferret dubitationem an crucis illum ſupplicio ſe ſtatim afficere*

g uelles.

uelles. Veneti non deterius, dilationem, id eſt, ut ſupplicium ſaltem differre uelles. VT ILLE *in dolore cruciatuq; moriens, perangusto freto.) Veneti ſimiliter: alij, Fretu: ſed nos uſitatius illud huic antiquiori prætulimus. Et mox, Supplicio affectum, nota figura ſermonis. Ven. & alij, Supplicio affixum. de crucis ſupplicio minus ſimpliciter.*

PRO M. FONTEIO.

QVID? *ſi hoc crimen optimis hominibus denegare poſſumus.) Sanè fateor hoc me non admodum intelligere quale ſit. Itaq; Venetæ lectioni aſſentior, Optimis hominibus delegare, id eſt, Aſſcribere ſeu, Attribuere.*

PRO A. CAECINNA.

IDEO *rem indignam non uindicari.) Veneti, Iudicari, quod non diſplicet.* VT IVS *ac deductio moribus fieret.) Sic & Veneti, & alij libri. Sed ueram lectionem eſſe apparet, Vt uis & deductio moribus. Nam quædam uis legitima erat in ſuo recuperando, quam moribus, id eſt, conſuetudine facere ſolerent.* VT VOS *iudicetis huius rei interdictum atq; actionem in mentem maiori.) Sic & Veneti & alij libri, præter unum editum inter primas expreſſiones iſtas librorum, cuius mihi etiam lectio uera uiſa eſt hæc, Vt uos iudicetis huius rei atque actionis in mentem maiori. Nam alicui fortaſſe hæc figura orationis ignotior fuit, qui illud interdictum inculcauit.*

ACTIO *eſt in autorem præſentem.) Sed Veneti, In actorem: ut intelligamus formula hac actorem uti ſolitum.*

AT *uerò ratio iuris interdictiq; ius.) Veneta hoc etiam loco probatur lectio, At uerò rationis interdictiq; ius. non ſolum Prætoris ſed ipſius etiam intelligentiæ dictata reclamare tali interpretationi, ut dicat quemadmodum alibi, Si*

tu

tu maluiſſes beneuolentiæ quàm litium iura perdiſcere. . TVM *illud, quod dicitur, ſi ueni, he * irrident:)* In Venetis mendi nota ſublata locus integrè ſic legitur, Tum illud quod dicitur, ſic uenire irrident. ſed uereor ne ſic quoque integritati ſuæ reſtitutus locus non ſit. FATEOR, *hoc interdictum prætoris uindicaui.)* Aliqui ita, Hoc interdicto prætoris uindicari. Veneti, Hoc interdictum prætoris uiolaui. NAM *qui hoc diſputant, ſi id dicunt, non rectè aliquid ſtatuere eos qui conſolantur, nec hoc debent dicere iuri ciuili, ſed hominibus ſtultis obtemperari non oportere.)* Alibi hic locus non ſententia quidem diuerſa, ſed oratione uenuſtiore ita reperitur perſcriptus, Nam qui hoc diſputant, ſi id dicunt, non ratione aliquid ſtatuere eos qui conſulantur, nec hoc debent dicere iuriſconſultis, ſed hominibus ſtultis obtemperari non oportere. FVGARIS, *auerteris, non reſtitues * tu res, &c.)* Hic totus locus in Venetis nulla indicatione deprauationis, commodius quidem perſcriptus eſt, ſed haud ſcio tamen an perſonatus non ſit. Illam autem ſcripturam ſubiecimus: Fugaris, auerteris, non reſtitues. Tum ſtatueretis uim in cæde ſolum non etiam in animo. Niſi cruor appareat uim non eſſe factam. In iure parum delictū eſſe qui prohibitus ſit. Niſi ex eo loco ubi ueſtigium impreſſerit deiici neminem poſſe Iuris retinere ſententiam, & æquitatem plurimum ualere oportere, uerbo ac litera ius omne torqueri, uos ſtatuite Recup. utrum melius eſſe uideatur. Atq; hæc fortaſſe etiam meliora uideantur, ſi legamus, Tum ſtatuetis. &, Si qui prohibitus ſit. VNDE *ui.)* Ita & alij libri. Sed Veneti & Gallici, Vnde tu, de formula interdicti recuperatorij expoſiti Digeſt. lib. XLIII. VNDE TV ILLVM VI DEIECISTI. Sed

huius tamen interdicti iudicatio eſt, VNDE VI. *Vnde deiectus eſt Cæcinna? ex urbe. Vnde deiecisti? ab urbe. Legendum ita, paululum ſuffragante & Veneto exemplo, Vnde deiectus eſt Cæcinna? ex urbe. Vnde Cn. Carbo? ab urbe. Hanc lectionem hiſtoriarum belli ciuilis quod inter Marium & Syllam geſtum eſt, expoſitiones confirmant. Nam Cinnam primum Octauius ex urbe expulit, ex Italia autem Carbonem Sylla.* QVOD *negabas quenquam deiici poſſe, niſi qui in eo loco fuerit, nunc, qui poßideat, etiam ſi non fuerit in eo loco deiici poſſe conceditis.) Hæc uerba ſenſum habent conuenientem: ſed Venetam tamen & aliorum lectionem huic noſtræ præfero, & ueriorem iudico, hanc: Quod negabas quenquam deiici poſſe, niſi in eo loco eſſet, nunc iam concedis, cum qui non poßideat negas deiici poſſe.* DVBIVM *eſt, quin ſi Ceſennia tum poſſidebat.) Dubium'ue eſt? malim. Veneti, Dubium non eſt.*

QVIB. *lege aut ratione.) Veneti, Quib. lege, aut Romana ciuitas, aut libertas, id quod ſanè probatur nobis.*

QVAPROPTER *ſi quid extra iudicium eſt quod homini tribuendum ſit.) Veneti, Quod uirtuti hominis trib. ſed ſuſpicari aliquis poßit hanc eſſe explicationem illius quod in noſtris ſcribitur.*

DE LEGE MANILIA.

VSQVE *in Hiſpaniam Ecbatanis miſit.) Ita & Veneti. Sed Ecbatana Mediæ fuiſſe conſtat. Mithridates aut Cappadociæ & Ponti rex fuit. Alij aliter, hanc, ut puto, ob cauſſam nomen mutarunt. è Lebetanis. Alij, Electuanis: de quorum neutro quid dicam, habeo.*

PRO A. CLVENTIO.

VENENVM *diebus paucis comparatur.) In Venetis & alijs libris, Comparatur, omiſſum eſt. Et inculcatum*

tum ſanè extrinſecus uix poteſt dubitari. POSSVNT *illud idem iudicium fuiſſe defendere.*) Veneti, *Fuiſſe non defendere.Sed ſic legi,niſi fallor,hæc interrogatiuè oportebit.* AC NE *ex facto ſolum ſapientes illos iudicetis,ſed ex hominibus ipſis.*) Veneti *pereleganter & uerè, ut uidetur,* Ex *nominibus ipſis,ut celebria & ſæpe memorata nomina dignitate præſtantium uirorum intelligamus.* Q*uemadmodum alibi,*Curios, Decios, Maximos, Fabricios,*&c.dicit.* AVT *illud afferant,&c.*) *Notatus locus ſigno mendoſitatis.*In *Venetis uideri poteſt correctus eſſe.* N*am ut illud afferant nihil eſt quo de his duobus habuerint compertum,de cæteris comperiſſe.* IPSE *ſua conſcientia ad ignominiam alterius contentus non fuit.*) Veneti,*Scientia,idq́; placet,ut alibi,*Ignoratio *futurorum malorum utilior eſt quàm ſcientia.* CVM *ille nihil aliud ageret, cum illa cuncta quæ tum erat nobilitate, niſi uti quicunq; rem iudicaſſent.*)Q*uæ uera & recta lectio uidetur,uſq; adeò ut diſſentientes ab hac aſcribendas eſſe non duxerim.* EST *enim ſapientis iudicis,meminiſſe ſe hominem,cogitare tantum,*)In Venetis, *Meminiſſe ſe hominem, omiſſum:& neſcio quomodo ab inculcatione mihi ſuſpectum eſt.* ET *ſeſtertiorum & auri quinque pondo abſtulit.*) Apparet *ſeſtertiorum numerum, quæ pecuniæ ſumma eſſet deſiderari,ut ſpatiolum poſt illud nomen relinquendum fuerit.* PROPTER *uicinitatem* Aquinatium & Frabraternorum.) Veneti, *Venafranorum: poſſe utrumlibet uerum eſſe exiſtimo.*

CONTRA RVLLVM AD POPVLVM, PRIOR.

REGNORVM *uel dandorum ſumma poteſtas datur.*)Veneti,Agrorum.*mihi non diſplicet*, Agrorum *uendund*

dundorum ſumma poteſtas datur. QVAE *terræ ue- ſtræ, Quirites iure belli, &c.*) Veneti, *Quæ certè ueſtræ. idq; uerum uidetur, ac reſpicit ad* Mitylenas.

PRO C. RABIRIO POSTHVMO.

ET *ſuppliciorum & uerberum acerbitates.*) Veneti, Et *uerborum: quod uerum uidetur.* Nam *& ſuperius paulò* Ci *cero horribilium uerborum meminit, & apud* Liuium Lex *dicitur horrendi carminis.*

IN L. CATILINAM I.

QVANQVAM *quid eſt quod loquar?*) Veneti *me- lius, Quanquam quid loquar?* Corrigit *enim ſuperiora.* Et mox, Et *ſi uideo, ſi mea uoce perterritus ire in exilium animum induxeris.* Veneti, Tametſi: *quod magis probo.* Et *in iiſdem,* Perterritus, *ut in alijs quoq; quibuſdam libris, non legitur, uidetur q́; ab explicatore irrepſiſſe.*

IN L. CATIL. II.

EX *ruſticis mendiculis.*) Verior *lectio,* Ex *ruſticis me- diaſtinis, id eſt, uiliſſimarum operarum ſeruis.* Et *mox,* Pa- *teſeci in Senatu heſterno dic: alij heſterna die: ſed in hoc nihil, uel non multum certè intereſſe puto.* ET *talaribus ac tritis tunicis.*) Ven. Ac *tritis, omittunt, & uidetur certè ad ſenſum minus conuenire: de genere enim quodam de- licatorum & mollium loquitur. fortaſſe longius hoc fue- rit ſuſpicari, legendum,* Talaribus *ac ricis tunicis, non ta- men reticere cùm incidiſſet, uoluimus.* Suprà *etiam,* Aut *im- berbes aut bene barbatos. uidetur uerius,* Aut *penè barba- tos.* VT *neq; quiſquam bonus intereat.*) Ven. *& alij,* Vt *ne quis bonus intereat: quod & ipſum non diſplicet.*

IN L. CATIL. III.

IN *honore debebit is, qui eandem hanc urbem condi- tam, &c.*) Hanc *nequaquam poſſum lectionem reijcere: neque*

neq; certè poſtponenda Venetorum & aliorum librorum ſcriptura uidetur, quæ ſic ſe habet, In honore debet dies is, qui eandem hanc, &c. Sed quæ ſequuntur noſtra, Vos qui ignoratis ex actis ſcire poßitis, etſi uitioſa eſſe non apparet, tamen his Veneta præfero, Vos qui ignoratis & expectatis ſcire poßitis. TARDISS. *autem Lentulus uenit.) Hoc, Venit, inculcatum uidetur, neq; reperitur uel in Venetis uel plerisq; alijs libris.*

IN L. CATIL. IIII.

QVI *mihi uidetur amplecti Remp. tanquam obſidem conſulatus mei.) Veneti, Quem mihi uidetur amplecti reſp. tanquam obſidem conſulatus mei. Sed ut utraq; lectio, mihi quidem neſcio quo pacto obſcurior, ita utraq; uera uidetur putari poſſe.* QVI *non dolorem ſuum & cruciatum, dolore nocentis & cruciatu lenierit.) Veneti & alij, Qui non dolorem cruciatu lenierit: ut illa iam ab explicationis inculcatione ſuſpecta fieri incipiant.* NISI *cuipiam L. Cæſar uir fortißimus, &c.) Hunc locum ego quidem exiſtimo facilè intelligere omnes corruptum eſſe, ſed lectio quæ inter diuerſas mihi optima uiſa, ea eſt quam ſubiecimus, Niſi L. Cæſar uir fortißimus, & amantißimus Reip. crudelior nudiuſtertius eſt uiſus, cum ſororis ſuæ fœminæ lectißimæ uirum præſentem & audientem uita priuandum eſſe dixit. Marcum Fuluium iuſſu* COS. *interfectum, filiumq; eius impuberem legatum à patre in carcerem miſſum, necandum eſſe dixit.) In quibus ne quis nimis audaces mutationes factas eſſe arbitretur, hiſtoria breuiter temporum illorum exponenda eſt. Marcum enim Fuluium Flaccum ſummo opere C. Gracchum defendiſſe conſtat, atq; eum filium ſuum miſiſſe ad Conſulem Opimium, puerum formoſum, & pudore cum miſerabilem, tum admi-*

rabilem, qui de conditionibus pacis ageret. Hunc cum C O S. *iterum uenire ad ſe uetuiſſet, reuerſum patris iuſſu, comprehendi & in carcerem conijci iuſsit.* Eundemq; *poſtea patre occiſo, crudeliſs. interemit, neq; pugnarum, neq; certaminum participem.* Hunc igitur *necandum in carcerem miſſum, & patrem iuſſu* Conſulis *interfectum probauit oratione ſua, tum* L. *Cæſar, ut hæc mihi lectio iam confirmata ab hiſtoria firma eſſe poſſe uideatur.* QVIA *ſua fortuna ciuitatis ius conſecuti.*) Veneta, *niſi fallor, uerior,* Qui *ſua uirtute fortunam ciuitatis conſecuti.* AVT *recepti in amicitiam.*) Veneti & *alij,* In *amicitiam, non habent, & irreptitium eſſe ſuſpicari licet.*

PRO L. MVRENA.

E X *altera parte plena catenarum atq; indicum.*) Veneti, Iudicum. Et *ſane de hoc quærendum puto.* Nam *iudiciorum.* Teſtes *ſunt,* Indices *maleficiorũ: quibus & ipſi cum teneantur, indicio pœnam ſubterfugiunt.* S I *mercede corrupti obuiam candidatis iſſent.*) Veneti, Conducti, *non magno aut nullo potius diſcrimine. Sed mox,* Vulgo *locus tributim,* Veneti *non peius, ut credo,* Vulgo *locus tributus.*

PRO L. FLACCO.

I L L V M Euium, Bromium, Nyſium, Bacchum.) Nemo *hæc* Baccho *nomina à poëtis apponi ſolita neſcit, ſed* Veneta *ſimplicior lectio,* Illum *Dionyſum,* Bacchum, *&c.* O C I V M *te delectat, lites, turbæ populus* Roma. *odio eſt,* Græcorum *libertate, &c.*) Veneti, Otium *te delectat, lites, turba, prætor, odioſi:* Græcorum *libert. idq; non eſt cur diſpliceat.* Et *mox,* Apollonienſes, Veneti, Apollonidenſes, *quod & ipſum placet, quamuis* Græci *ἀπολλωνιεῖς dicant, quod tamen ipſum ab urbis nomine non formatur.*

PRO P. SYLLA.

ARREPTA *eſt familia.*) *Rectius omnino* Veneti, *At empta eſt familia.* INTERCESSOREM *fore profeſſus eſt.*) Veneti *&* alij, *Perpeſſus eſt.* NON *ſua conſuetudo ac uita conuincit.*) Alij, *Non ſua hæc uita conuincit.* Sed *Venetæ ſcripturæ aſſentior*, *Non ſua anteacta uita conuincit.*

PRO ARCHIA POETA.

NAM *niſi illi ars extitiſſet illa.*) *Non eſt dubium quin poëtarum ſtudium artem dixerint, ut in* Bruti *proœmio: Etenim ſi in leuiorum artium ſtudio memoriæ proditum eſt, poëtas nobiles poëtarum æqualium morte doluiſſe, quo tandem animo eius interitum ferre debui &c.* Sed *elegantior profectò, & uera, ut puto,* Veneta *lectio: Nam niſi Ilias illa extitiſſet, idem tumulus &c.* de Homero *enim peculiariter loquitur.*

AD POPVLVM ET EQVITES ANTEQVAM IRET IN EXILIVM.

HANC *orationem* Veneti *loco mouerunt, & poſt uniuerſas demum appoſuerunt, infamantes etiam præſcriptione ut parum* Ciceronianam, *quòd tam ineptè illum locutum non credendum eſſe uideatur. & eſt, ut uerum fatear, mihi hæc ſemper oratio neſcio quo pacto diſſolutior & tumidior uiſa, ut declamationem alicuius poſteriorum eſſe ſuſpicarer: quæ opinio fortaſſe non longiſſimè à ueritate abfuerit.*

AD QVIRITES P. R.

MIHI *pietate filius inuentus eſt.*) Veneti, *Mihi ætate filius. idq́; placet.* SPIRITV *duntaxat uiueret, re quidem infra omnes mortuos amandatus eſſet*) *Id eſt,* Ablegatus, *ut pro* D. S. *Me expulſo, Catone amandato.* Sed Veneti,

Infra omnes mortuos mandatus eſſet.ut, Terræ mandare, dicunt.& pro Quintio, Sed ſi fieri poteſt, infra etiam mortuos mandatur. TVM etiam nec tam neceſſarium quidem eſt, malè meritis referre quod debeas, quàm ut benemeritos colas.) Veneti longè aliter, ita: Tum etiam nec tam neceſſarium quidem eſt male meritis quàm optimè meritis referre quod debeas. ATQVI in officio perſoluendo diſsimilis ratio pecuniæ debitæ eſt.) Veneti, Diſsimilis eſt ratio & pecunia debita. quod haud diſplicet. DVM anima ſpirabo mea.) Alij, Exuperabo: Veneti, Supercro.

POST RED. IN SEN.

TOTAM illã cauſſam, ut antè dixi, proſcriptionẽ &c.) Cauſſam, aliqui remouerunt: quid enim hoc loco ſibi uellet non intellexerunt, ut arbitror. Sed Veneti, Clauſulam repoſuere, commodiſsimo ſenſu. QVAM intemperans non in auare cœptis, ſed porrò intermiſsis uoluptatibus.) In Venetis hic locus haud dubiè reſtitutus, Quàm intemperans non ianua receptis, ſed pſeudothyro intromiſsis uoluptatibus. ut in IIII. Verrina, Numerantur illa ſeſtertia CCL. Syracuſanis: ea quemadmodum ad iſtum poſtea per pſeudothyrum reuertantur, tabulis uobis & teſtibus Iud. planum faciam. Eſſe autem fores occultas & tectas, non uerum oſtium, uocabulũ indicat. QVO quidẽ die cum CCCCX. Senatores eſſetis.) Veneti CCCCXVII. QVI non ſolũ apud uos, qui idem ſentiebatis, ſed etiam apud uniuerſum populum Rom. Salutem Reip. & conſeruatam per me & coniunctam eſſe cum mea direxit.) Hoc quidem, Direxit, falſum: itaq; reponetur Dixerit, ut alibi legitur: ubi & hic locus ita exponitur, Sed etiam apud uniuerſos, ſalutẽ pop. Ro. & conſeru. &c. Ii huius auxerunt dimicationis metum.) Veneti multò rectius, ut exiſtimo, Li in hoc auxerunt.

PRO DOMO SVA.

AC *me præſente ſens.*) Veneti, *Me abſente: quod poſitum magis quàm illud noſtrum, loco uidetur eſſe.* Et mox, *Cum ſeruos tuos ad rapinam, ad bon. commodius* Veneti, *Seruos tuos à te iam pridem ad bon.* PER *cauſſam inopum atque peregrinorum.*) Veneti *Imperitorum. Sed ut neutrum admodum arridet, ita quid reponam non inuenio.* PATROCINIVM *huius Imperij immiß.*) Veneti, *Latrocinium, rectè, ut puto: hoc enim dicit fuiſſe tum graſſatum in Cyprum imperium pop.* Ro. CAESAR P. Clodio.) Veneti *etiam familiarius, ita, Cæſar* Pulchro.

EGO *pro ſalute reip. uniuerſæ dubitarē? hoc meliore.*) *Minimè hæc diſplicent, ac potius præclarè ſe uidentur habere.* Veneti *autem ſic,* Ego *pro ſalute reip. uniuerſæ, dubitarem hoc meliore conditione eſſe quàm Decij, quod illi ne auditores quidem ſuæ gloriæ, &c.* QVONIAM *plebi quoque urbanæ mores noſtri conuen.*) *Melius in Venetis, Maiores noſtri conuen.* NON *tam inſolens ſum qui Iouem eſſe me dicam, non tam ineruditus, qui Mineruam Iouis ſororem, meā eſſe ſororem exiſtimem.*) In Venetis *ita,* Non *tam inſolens ſum quòd Iouem me eſſe dico, quàm eruditus, quòd Mineruam ſororem Iouis eſſe exiſtimo. Hæc autem dici* εἰρωνικῶς *apparet à Cicerone. Quis enim neſcit traditum filiam Iouis fuiſſe Mineruam, & quidem è capite illius prognatam? Quid autem poßit fieri inſolentius, quàm ſi aliquis ita ſe uerbis efferat, non ut Deum ſe, ſed patrem & regem deorum faciat? Irridet igitur Clodianos iocos Cicero. Hoc aliquis fortè non animaduertens, figuratam orationem in ſimplicem mutauit.* SED *ut reuertar ad ius publicum iudicandi.*) Veneti, *Ad ius publicum iudicandum: quemadmodum, niſi fallor, iuſiurandum dicitur.*

DE ARVSP. RESP.

NON *modo uincere, uerumetiam uincire.*) Alij, Non *modò uinci, uerumetiam uincire.* Vtrunq; *uereor ut uerum ſit. Venetam igitur probo lectionem.* Non modo uinci, *ſed etiam uincere.* Vt *hoc dicat*, Non modò *hoc uoluiſſe atque egiſſe* Milonem, Clodius *ut uinceretur, ſed ut ij eſſent qui illum egregie uincerent.* ET *qua mente? quam amiſeras.*) Veneti, Qua *inuaſeras: legendum autem omnino uidetur,*Ecqua *mente?* CVM *aliquo animi & iuris dolore.*) *Neſcio quomodo minus hæc conſentanea uidentur: aſſumendam igitur puto Venetam ſcripturam,* Cum *aliquo animi uirili dolore.*

PRO CN. PLANCIO.

NON *id eſt in hac re moleſtiſſ.*) Veneti, *quod propemodum magis mihi placet,* Non *id eſt in hac re ſolum moleſtum.* QVAE *ſi minus in ſcena ſunt.*) Veneti, Neceſſaria. *id'que puto illo noſtro uerius. Sed mox,* CVM *ſunt prolata.*) *reponendum iudico* Probata. QVOD *genus iudiciorum ſi eſt æquum ulla in re, niſi hac tributaria.*) Veneti *melius*, Tribuaria. *uti & mox*, Et *per conſenſionem magiſtratuum honeſtæ'que ſodalitatis nominaretur*, Illi *ita*, Et *per conſenſionem magiſtratuum, quæ honeſtè ſodalitas nominaretur.* NAM *quas tribus tu tuliſti, ſic iam ex te requiram, utrum poßis, quorum ſtudio tuleris explicare, ſic'que ego hoc contendo &c.*) *Alibi aliter hic locus perſcribitur.* In *Venetis libris ita,* Nam *ut quas tribus tu tuliſti, ſic iam ex te requiram poſſes quorum ſtud.* Mihi *cogitanti in mentem uenit credi poſſe ueram eſſe talem quandam lectionem,* Nam *ut, quas tribus tu tuliſti, ſi iam ex te requiram, poſſes quorum ſtudio tuleris explicare, ſic ego hoc cōt.* NON *ut opinor admirere.*)

Omnes ferè alij libri, Admirarere: ſed uerum eſſe puto, Admirabere. IAM *ſuccumbam Laterenſis iſti tuæ orationi.) Veneti, Iſti tuo uerbo: quod fortaſſe, oratione, aliquis explicare uoluit. Verum & uidetur quod in Venetis mox legitur, Quo nimis me apud uos ual. op. in his enim ſenſus euidens: ubi in noſtris eſt, Quo minus me apud uos ual. op.*

PRO P. SESTIO.

SI M. *Petreij non excellens animus, & amore Reip. præſtans in Rep. uirtus.) Neſcio quomodo hæc ſcriptura ſine cauſa plenior uidetur. Veneta lectio, quam & alij libri retinent eſt, niſi fallor, ſincerior, Si M. Petreij non excellens animo & amore Reip. uirtus.* FVERAT *ille annus in Reip. magno motu.) Veneti & alij, quod retineri rectè poſſe puto, ita, Fuerat ille annus tanquam in Reip. magno metu.* CONSTRICTAM *legum ſacrarum catenis ſoluit ſubito legum cura Cos.) Veneti, Sacratarum catenis ſoluit ſubitò legum Cos. Atq; illud, Sacratarum, bene habet. Sed legum Cos. quid ſit? Nam ut fatear, Cura, irreptitium uidetur. Suſpicari fortè liceat, fuiſſe ſcriptum in archetypo* LEG. *Quod aliquis integrum exarauerit* LEGVM. *Quod ſi* LEGIBVS *fieret, iam eſſet ſenſus planus.*

OLIM *Herculeo illo æris alieni in freto.) Ven. quod & ipſe malim, Ne Scylleo illo æris &c.* SENEX *de Rep. meritorum memoria.) Veneti, Bene de Rep. meritorū memoria: ſimpliciter & uſitatè, idq; reponēdum iudico: etſi ſenex apud Ciceronem quin uetuſtatis & antiquitatis quamcunq; ſignificationem habeat, non ignoro.* QVOD *ille cum quaſi quæſtum faceret, amiſit. Vos, nos inquam equ.) In Venetis aliquot uerba ſunt interpoſita non aliena, ut uidetur. Sic enim illi, Quod ille cum quaſi quæſtum faceret, amiſit.*

Cum

Cùm ueniſſet ad Senatum,uos,uos,inquam. NIHIL *acerbius ſocij Reatini ferre ſoliti ſunt.) Veneti rectius,ut puto,Socij Latini.* ILLI *enim mali timore pert.) Veneti melius,ita, Illi autem aliquo tum metu pert.* QVIS *enim unquam me à Sen.) Hæc in Venetis libris multo melius ac caſtigatius, niſi planè fallor, ita leguntur, Quis enim unquam me à Senatu populoq; Ro.tanto bonorum omnium ſtudio non reſtituto (quod certe ſi eſſem interfectus accidere non potuiſſet) illam Reip.partem cum ſua minima inuidia auderet attingere?* QVANQVAM *quis auderet ſi max.queri uellent, de Cyprio rege quærere.) Veneti ita, Quanquam quis auderet,qui maximè uellet,queri? De Cyprio Rege quereretur? Sed et ita ſenſus implicatur.* NAM *ex octo tribunis.) Ven. Nouem,& rectè,ut apparet de oratione ad Quir.Poſt red.ſ.ibi enim ita legimus, Eodemq;, P. Lentulo autore,& pariter referente collega frequētiſſ. Senatus uno diſſentiēte,nullo intercedente,dignitatē meam quibus potuit uerbis ampliſſ.ornauit.* NEQVE *hoc ipſo turbulentiſſimo die criminationis eſſe in Seſtium.) Ven.Criminamini Seſtium.* HORVM *utro uti nolumus altero eſt carendum.) Veneta mihi nō minus placet lectio,Horū utro uti nolumus altero eſt utendum.* MVLTA *proponi pericula, multas inferri iniurias.) Veneti,Multas inferri inſidias.*

IN VATINIVM.

CVM *affirmares nullum tibi omnino cum Albinouano ſermonem non modò de Seſtio accuſando, ſed ulla unquam de re.) Veneti, Sed nulla unquam de re.* Vt *ſit ſimile illi in primo de Oratore, ut in Venetis libris quemadmodum diximus, legitur, Negaretq;, niſi Poſthumus & natus, & antequam in ſuam tutelam ueniſſet, mortuus eſſet, hæredem eum eſſe non poſſe.* SI *Romæ deniq; ab*

ore

ore impr.)Veneti emendatè ſic, Strumæ denique ab ore impr.nam Vatinij ſtrumam & alibi Cicero irridet, Deniq; *Vatinij ſtrumam ſacerdoti dibapho ueſtiant.*

PRO M. CAELIO.

INDVCTA *oratio animos ueſtros ſenſim ac leniter accenderet.)Verior Veneta lectio,Ad animos ueſtros ſenſim ac leniter accederet.* NEQVAM *uocem eliciat, non parietes conſcios.)Sine cauſſa ac temerè hanc lectionẽ mutarunt.Cicero enim quaſi interpretatus eſſet* Euridipea. *certè reſpexiſſe ad illa uidetur,quæ ſunt in* Hippolyto:

Οὐδὲ σκότον φρίσσουσι τὸν ξυνεργάτην,

Τέραμνά τ' οἴκων μήποτε φθογγὴν ἀφῇ.

PRO L. CORN. BALBO.

HANC *Veneti libri orationem collocatam habent poſt ſequentem de prouinc.Coſ. quod & ipſum indicandum putauimus.* CAETERA *accuſator fatetur.)*Ven. *Ceterum,aduerbialiter,ut &* Terentius,& Cicero *alibi*. *Nam Cætera,aduerbialiter hoc loco à Cicerone uix poſitum eſſe uidetur.* Quod Maro *uſurpauit, Cætera parce puer bello.* SEQVITVR,*hunc in Hiſpania diutiſſimo bello, &c.)* Imò *certè ut alij,*Duriſſimo *bello, &c.* VT *cum iuſſiſſet prætor.)*Immo *ut* Veneti,Po.Rom.R*eperiuntur autem hæ ſcripturæ ſæpe inter ſe temerè permutatæ.* C.CAESAREM *ſenatus,& genere ſupplicationum ampliſſ. ornauit & numero dierum nouẽ.)*In Vene.*Dierum* XV.Atq; *hic dierum numerus memoratur in ſecundo commentario illius.*In *ſeptimo uerò,cognitis rebus à Cæſare geſtis* Romæ *dierum* XX *ſupplicationem indictam fuiſſe,legitur.*

IN PISONEM.

HIC *in fraudem homines impr.)* Ven. in Errorem *: quorum utrum de altero fluxerit, dictu difficile.*

VOS

VOS *rogatores, uos diſtributores, uos cuſtodes fuiſſe tabularum.*) Ven. *Vos rogatores, uos diribitores. & legendum ita putant plerique in oratione habita in Senatu poſt* Red. Tot *rogatores, diribitores, cuſtodesq́; uidiſtis? nam* Tutores, *quod aliqui maluerunt, quid eſſe hoc loco poßit?*

PRO MILONE.

ET *quidem cæteras temp.*) *Seruius primo libro Aeneidos ubi notat comparationem contrà à Marone fluctuum cum ſeditione factam, atq; Cicerone fuiſſet, adducens hunc locum, Equidem leg. t. idq; non incongruum uidetur.* INSIDIATORI *uerò & latroni quæ poteſt afferri iniuſta nex.*) *in* Priſciani *lib.6. legitur, Inferri iniuſta nex.* Et *mox,* EST *ergo hæc* Iud. *non ſcripta ſed nata lex.*) *In oratione hæc ita adducuntur, Eſt enim Iudices hæc non ſcripta, &c.* SED *fortaſſe motu aliquo communium temporum immutatus.*) Verius, Immutatis. Nam *aduerſus* Euripidis, *uel epiſtolam etiam* Dionis *in qua illi exponuntur, reſpexiſſe uidetur, ubi hæc leguntur:* καὶ μοι τοῦτο τῶν εὐριπίδου νῦν καιρὸν ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι σοι πραγμάτων, ἄλλως ποτὲ ξυμπεσόντων, δεῖξει τοιοῦτον ἄνδρα σοι παρεστάναι. IN *eius conſilijs uindicandis.*) Veneti, Iudicandis. Et *aliquanto poſt, Mihi coniunctam fideliſſima gratia,* Veneti, Fidiſſ. *gratia. paruo uel nullo diſcrimine.* QVI *ea uirtute ac ſapientia.*) *Veneti & alij non, Sapientia, ſed,* Fortuna, *habent. neq; id diſplicet: nam & alibi à Cicerone fortuna Pompeij prædicatur.* EST *quodam incredibili robore animi ſeptus.*) *Veneti, Eſt quodam incredibili robore animu. Idq́; ſatis eſſe poteſt.*

PRO C. RABIRIO POSTHVMO.

CVM *mitella ſæpe uidemus.*) *Aliqui, Mitrella, repoſuerunt, non rectè: à Mitra enim Mitella, ut umbra umbella,*

bella, Culcitra Culcitula, & à Monſtris Moſtellariam Plautus fecit.

PRO M. MARCELLO.

EASQVE *detrahere ducibus, communicare cum militibus.) Sic & Veneti. Nonnulli tamen. Cum multis. Quod ne ipſum quidem abhorret ab Euripidis uerſibus, ad quos fieri poteſt ut tum Cicero reſpexerit, quosq; traditum eſt in cædem Cliti incitaſſe Alexandrum cum ille contra hunc in conuiuio accinuiſſet. Sunt autem in Adromacha hi:*

Οἴμοι καθ' ἑλλάδ' ὡς κακῶς νομίσεται
Ὅταν τρόπαια πολεμίων στήσῃ στρατὸς
Οὐ τῶν πονούντων τοὔργον ὑγοῦνται τόδε
Ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τὴν δόκησιν ἄρνυται.
Ὃς εἷς μετ' ἄλλων μυρίων, πύλων δόρυ,
Οὐδὲν πλέον δρῶν ἑνὸς ἔχει πλείω λόγον.

VT *nulla ſicut trophæis monumenumentisq; tuis allat.) Veneti aliter, Vt trophæis monumentisq; tuis nulla unquam allat.* SED *quiſnam eſt iſte tam demens? de tuis'ne?) Veneti aliquid amplius habent, ita enim hæc in illis libris leguntur, Sed quiſnam eſt iſte tam demens? qui ſcilicet tibi inſidiaretur. Verùm hæc ab inculcata explicatione ſuſpecta ſunt.* DOMO *eſt egreſſus, non modò nullum ad bellum, ſed ne ad minimam quidem ſuſpicionem belli.) Quintilianus de narratione adducit hunc locum ita, Non modò ad bellum, ſed ne &c. ut de ſequentibus aſſumenda negatio ſit. Cuius ſimile eſt in epiſtola ad Plancum, Non modò ut uocem, ſed ne uultum quidem liberum ferre poßit.*

REMANSIO *etiam neceßitatē honeſtam.) Additur in Ven. quod ualde uereor ut extrinſecus alicundè irrepſerit: Remanſio etiam neceßitatem honeſtam ut urgeret præfecturam.* IN *eo nō acerbus, tametſi totus eſſet ſtudio tuus.)*

Vene

Veneti,In eo non acerbus,tum etiam fuit totus animo tuus.

PHILIPPICA II.

QVAM *multa ioca ſolent eſſe in epiſtolis.)* Idq; *mihi placet,Veneti tamen & alij*, *Loca*, *non*, *Ioca.* INDE *Caßia celeriter ad urbem aductus.)* Intelligendum *Caßia uia.* Et *fit quidem mentio Caßiæ uiæ in* XIIII. *Philip. Sed ego tamen hoc loco aſſentior lectioni Venetæ,Inde ciſio ad urbem aductus.Ciſium enim uehiculi genus ad celeritatem expeditum.* PRIMVM *eorum reditus inquinatos.)* *Ita ferè omnes libri, cum facilè cuiuis apparere poßit legendum,Aequatos.*

PHIL. VI.

NESCIO *quomodo ſe coniecit in turbam.)Veneti, In urbem.Et nec ſic tamen quidem emendatus locus uidetur.*

PHIL. VII.

PATRONVS *fori qui Tribuni militares fuerunt.)* *Hoc quidem non eſſe plenum uidere cuiuis licet. Veneti ita, Patronus fori,in quo ei tribuni militares ſtatuerunt: ut ſit, ſtatuerunt,ſtatuam poſuerunt.forte duriuſculè,niſi auſit aliquis facere,Statuam ſtatuerunt.*

PHIL. IX.

SED *ipſa mors ob* Remp.*habita honori fuit.)Vera lectio*, Ob *remp.obita,ut* Morte *obita quales fama eſt uolitare figuras.* VT *hoc magis monumentum gratiæ ſenatus &c.)Veneti eleganter ſic,Vt hoc magis monumentum,gloria ſenatus, id eſt, glorioſum ſenatui.* SERV. *Sulp.Q.F. Læmoniæ:)Ego Lemonia lego,id eſt,tribu Lemonia,ut Verr.*IIII. *C.Claudius.* C. F. *palatina.*

IN C. SALLVSTIVM.

ET *idem uictores qui exules red.)Veneti commodiore ſenſu,ut uidetur,* Et *idem per uictores, quos exules red.*

FINIS.